

**T.C.
MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**MARC PRENSKY'IN DİJİTAL YERLİ KAVRAMI ÇERÇEVESİNDE 11.
SINIF ÖĞRENCİLERİNİN ÖZELLİKLERİ ve EĞİTİM-ÖĞRETİM
ORTAMLARINDAN BEKLENTİLERİ**

İlke KOÇ

**ENFORMATİK ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**HATAY
OCAK-2017**

T.C.
MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**MARC PRENSKY'IN DİJİTAL YERLİ KAVRAMI ÇERÇEVESİNDE 11.
SINIF ÖĞRENCİLERİNİN ÖZELLİKLERİ ve EĞİTİM-ÖĞRETİM
ORTAMLARINDAN BEKLENTİLERİ**

İlke KOÇ

ENFORMATİK ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**HATAY
OCAK-2017**

TEZ BİLDİRİMİ

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını ve tez üzerinde Yükseköğretim Kurulu tarafından hiçbir değişiklik yapılamayacağı için tezin bilgisayar ekranında görüntülendiğinde asıl nüsha ile aynı olması sorumluluğunun tarafıma ait olduğunu beyan ederim.

İlke KOÇ

ÖZET

MARC PRENSKY'IN DİJİTAL YERLİ KAVRAMI ÇERÇEVESİNDE 11. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN ÖZELLİKLERİ ve EĞİTİM-ÖĞRETİM ORTAMLARINDAN BEKLENTİLERİ

Bu tez çalışması Marc Prensky'nin dijital yerli kavramı çerçevesinde lise öğrencilerinin öne çıkan özelliklerini belirlemek, onların dijital kültürle yakınlıklarını ortaya koymak, bu öğrencilerin değerlendirmeleri ile eğitim-öğretim ortamlarının ve süreçlerinin mevcut durumunun belirlenmesi ve onların bu konudaki beklentilerinin ortaya konulması amacı ile yapılmıştır. Öğrencilerin özelliklerinin derinlemesine ortaya konulması ve eğitim-öğretim süreçlerine dair bir durum tablosu göstermesi bakımından araştırmanın literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Çalışma 2015-2016 eğitim-öğretim yılı 2. döneminde Hatay ilinde bir Anadolu lisesinde yapılmıştır. Araştırmada karma araştırma yöntemi ile sıralı araştırıcı tasarım uygulanmıştır. Çalışma grubunu 11. sınıfta okuyan toplam 185 öğrenci, bu öğrencilerin derslerine giren yedi öğretmen ve bir okul idarecisi oluşturmaktadır. Nitel kısımda 11. sınıfta okuyan gönüllü 13 öğrenci ve bu öğrencilerin derslerine giren yedi öğretmen ile yüz yüze yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Nicel kısımda ise okulun tüm 11. sınıf öğrencilerine anket uygulanmıştır.

Veri toplama aracı olarak öğrenci görüşme rehberi, öğretmen görüşme rehberi ve öğrenci anketi kullanılmıştır. Yüz yüze görüşmelerde elde edilen nitel veriler içerik analizi yöntemi kullanılarak, birinci, ikinci ve üçüncü seviye kodlama ile çözümlenmiştir. Nicel veriler ise SPSS programı ile analiz edilmiştir.

Araştırmada çalışma grubu öğrencilerinin büyük bir çoğunluğunun bilgisayara sahip olduğu, en az üç yıldır İnternet kullandığı belirlenmiştir. Öğrencilerin neredeyse tamamının cep telefonuna sahip olduğu, akıllı cep telefonu sahiplik oranının yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. İnternet'te yapılan etkinlikler için çoğunlukla cep telefonu ve tablet bilgisayar gibi mobil araçların tercih edildiği görülmüştür. İnternet'te araştırma ve eğitim, eğlence, oyun, sosyal medya ortamlarını kullanma, arkadaşlar veya aile ile haberleşme, az oranda olsa da alışveriş, gazete ve kitap okuma, gibi etkinliklerin yapıldığı tespit edilmiştir.

Ankete katılan gençlerin büyük çoğunluğunun Prensky'nin vurguladığı aynı anda birden fazla iş yapabilme özelliği gösterdiği, dijital ortamlarda oyun oynadığı belirlenmiştir. En fazla kullanılan sosyal paylaşım sitesinin Facebook olduğu, WhatsApp uygulamasının katılımcıların büyük çoğunluğu tarafından gün içinde sıklıkla kullanıldığı ortaya çıkmıştır.

Okulda en sık kullanılan öğretim materyallerinin akıllı tahta, öğretmen sunuları olduğu belirlenmiş; yaparak, yaşayarak, deneyerek öğrenme olanağı veren laboratuvarların, gerçek eşyaların, gezi-gözlemin öğrencilerin beklentilerini karşılama konusunda yetersiz olduğu görülmüştür. Okulun kantin, yemekhane, bahçe, derslikler, kütüphane vb. fiziksel koşullarının iyileştirilmesi, güncellenmesi gerektiği belirlenmiştir.

2017, 113 sayfa

Anahtar Kelimeler: Dijital yerliler, eğitim-öğretim süreçleri, öğretim materyalleri, öğrencilerin eğitim-öğretim ortamlarından beklentileri

ABSTRACT

11th GRADE STUDENTS' CHARACTERISTICS and EXPECTATIONS from INSTRUCTIONAL ENVIRONMENTS within the FRAMEWORK of the DIGITAL NATIVES of MARC PRENSKY

This thesis study has been made with the aim to determine the striking characteristics of senior secondary school students and reveal their proximities with digital cultures within the framework of the digital natives of Marc Prensky, to determine their instructional environments, put forth their expectations in this subject. It is thought that it will make a significant contribution to the literature in terms of the revealing in-depth of the characteristics of the students so that it will provide a table of situation relating to their instructional process.

The study was made in the 2nd half of 2015-2016 academic term in an Anatolian high school in Hatay Province. In the study, the research was carried out through the mixed method research design. The sample at the study consisted of total 185 students attending the 11th grade, seven teachers teaching these students and one school administrator. In the qualitative section of the study, the semi-structured interviews were made face to face with voluntary 13 students attending the 11th grade and seven teachers teaching these students. In the quantitative section of the study, a questionnaire was applied to all the 11th grade students.

The developed student interview schedule and the teacher interview schedule, and the student questionnaire were used as the data collecting tool. The qualitative data obtained during the face to face interviews were analyzed through the first, second and third level coding by using the content analysis method. And the quantitative data were analyzed through descriptive statistics.

In this study, it was determined that most of the students involved in sample of the study had computers, had been using the Internet for at least three years. As regards with the events and activities, it was observed that mobile instruments were mostly preferred. It was determined that the events and activities such as searching, education, amusement, gaming, using social media as well as communication with friends and family members, even though is a little bit, newspaper and book reading were made.

It has been determined that most of the youngsters participated in the questionnaire showed the feature of multitasking and played games in digital environments as emphasized by Prensky. It was revealed that the social media mostly used was Facebook, and that the WhatsApp application was used frequently within a day by a large number of the participants.

It has been observed that the material and teacher presentations used most frequently in the school is the smart board. On the other hand the laboratories proving the opportunity of learning by doing, living and experiencing, and real things, trip-observation are inadequate in meeting the students' expectations. It has been determined that the physical conditions of the school should be improved and updated.

2017, 113 pages

Key Words: Digital natives, instructional process, instructional materials, student expectations from learning environments

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans öğrenimim boyunca ve tez çalışmamın her aşamasında bilgilerini ve deneyimlerini benimle paylaşan, önerileri ile çalışmamı destekleyen saygıdeğer danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Hamide ŞAHİNKAYASI'na en içten dileklerimle teşekkür ederim.

Tez ile ilgili düşüncelerini ve eleştirilerini belirten jüri üyeleri Yrd. Doç. Dr. Erman UZUN'a ve Yrd. Doç. Dr. Fatih BALAMAN'a teşekkür ederim.

Bu tez çalışmasını her zaman yanımda olan değerli anneme, babama ve kardeşime ithaf ediyorum.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	I
ABSTRACT.....	II
TEŞEKKÜR.....	III
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Araştırmanın Amacı	2
1.2. Araştırma Problemi	3
1.2.1. Araştırma Soruları	3
1.3. Araştırmanın Önemi	3
1.4. Sınırlılıklar.....	4
1.5. Önemli Terimler	4
2. KAVRAMSAL LİTERATÜR.....	6
2.1. Bilgi ve Bilgi Toplumu.....	6
2.2. İletişim ve Kitle İletişimi.....	8
2.3. İnternet.....	9
2.4. Bilişim Teknolojileri	11
2.5. Web 1.0 ve Web 2.0	12
2.6. Medya ve Yeni Medya	13
2.7. Sosyal Medya	14
2.7.1. Facebook	15
2.7.2. Twitter	15
2.7.3. WhatsApp.....	15
2.7.4. Youtube	15
2.8. Yeni Nesli Tanımlayan Kavramlar.....	16
2.9. Önceki Çalışmalar	19
2.9.1. Öğrencilerin Dijital Yerli Özelliklerine Odaklanan Çalışmalar.....	19
2.9.2. Dijital Öğretim Materyallerinin Eğitim-Öğretime Etkisine Odaklanan Çalışmalar	28
3. MATERYAL VE YÖNTEM.....	33
3.1. Araştırma Modeli	33
3.2. Çalışma Grubu.....	34
3.3. Veri Toplama Araçları.....	34
3.4. Veri Toplama Süreci	36
3.5. Verilerin Çözümlemesi.....	37
3.5.1. Görüşmelerin Çözümlemesi.....	37
3.5.2. Anketlerin Çözümlemesi.....	38
4. ARAŞTIRMA BULGULARI VE TARTIŞMA.....	40
4.1. Öğrencilerin Demografik Bilgileri	40
4.2. Öğrencilerin Bilişim Teknolojileri Sahiplik Durumları	42
4.2.1. Bilgisayar Sahiplikleri.....	42
4.2.2. Cep Telefonu Sahiplikleri	45
4.2.3. E-Posta Sahiplikleri.....	46
4.2.4. İnternet Erişim Durumları	46
4.3. Öğrencilerin Ne Zaman Bilişim Teknolojileri Kullandıkları.....	47
4.4. Öğrencilerin Ne Sıklıkta Bilişim Teknolojileri Kullandıkları.....	48
4.5. İnternet’te Yapılan Etkinlikler ve Sosyal Paylaşım Ağlarını Kullanım Durumları	49

4.6.	İnternet Kullanırken Tercih Edilen Araçlar.....	54
4.7.	Birden Fazla İşi Aynı Anda Yapmaları (Multitasking).....	58
4.8.	Okuma Alışkanlıkları	60
4.9.	İnternet, Cep Telefonu, Bilgisayar Kullanarak Oyun Oynama Durumları	62
4.10.	Dijital Dünya ile Yakınlıkları	65
4.11.	Mevcut Eğitim-Öğretim Ortamları	68
4.12.	Eğitim-Öğretim Ortamlarına Dair Memnuniyet Durumları ve Beklentiler ..	72
4.13.	Öğretmenlere Dair Beklentiler.....	79
4.14.	Öğretmenler Öğrencilerin Özelliklerine Dair Ne Düşünmektedir?	83
4.14.1.	Ders Çalışma Alışkanlıkları	83
4.14.2.	Öğrencilerin Ders İçinde Dikkat ve Motivasyon Durumları.....	83
4.14.3.	Sınav Tercihleri	84
4.14.4.	Günümüz Öğrencilerini 10 Yıl Öncekilerden Ayıran Belirgin Genel Özellikler	85
5.	SONUÇ VE ÖNERİLER.....	86
5.1.	Öneriler.....	90
5.1.1.	İleride Yapılabilecek Çalışmalar İçin Araştırmacılara Yönelik Öneriler ..	90
5.1.2.	Araştırma Sonuçlarına Dayalı Uygulamaya Dönük Öneriler	91
	KAYNAKLAR	93
	ÖZGEÇMİŞ	97
	EKLER.....	98
	EK 1. Öğrenci Görüşme Rehberi	98
	EK 2. Öğretmen Görüşme Rehberi	101
	EK 3. Öğrenci Anketi	104
	EK 4. Etik Kurul Onayı.....	110
	EK 5. Öğrenci Görüşmeleri 1. Seviye Kodlamadan Örnekler	111
	EK 6. Öğrenci Görüşmeleri 2. Seviye Kodlamadan Örnekler	112
	EK 7. Öğretmen Görüşmeleri 1. Seviye Kodlamadan Örnekler	113

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 2.1. Web 1.0 ve Web 2.0 özellikleri	13
Şekil 3.1. Veri toplama süreci	37
Şekil 3.2. Nitel verilerin analizi	38
Şekil 4.1. Ankete katılan öğrencilerin cinsiyetleri	41
Şekil 4.2. Ankete katılan öğrencilerin bölümleri	41
Şekil 4.3. Ankete katılan öğrencilerin doğum yılları	42
Şekil 4.4. Tablet bilgisayar sahiplik durumları	44
Şekil 4.5. Cep telefonu sahiplik durumları	45
Şekil 4.6. Cep telefonu türü sahiplik durumları	45
Şekil 4.7. E-posta sahiplik durumları	46
Şekil 4.8. İnternet erişim durumları	47
Şekil 4.9. Birden fazla işin aynı anda yapılması	59
Şekil 4.10. Oyun oynama durumları	63
Şekil 4.11. Oynanan oyun türleri	64

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 2.1. 1997-2016 Yılları arası İnternet abone sayıları	9
Çizelge 2.1. (Devam) 1997-2016 Yılları arası İnternet abone sayıları	10
Çizelge 2.2. Üniversite Öğrencilerinin Teknoloji Kullanımları.....	21
Çizelge 4.1. Masaüstü bilgisayar sahiplik durumları	42
Çizelge 4.2. Masaüstü bilgisayar sahiplik durumları ayrıntılı gösterimi	43
Çizelge 4.3. Dizüstü bilgisayar sahiplik durumları	43
Çizelge 4.4. Dizüstü bilgisayar sahiplik durumları ayrıntılı gösterimi	43
Çizelge 4.5. Tablet bilgisayar sahiplik durumları ayrıntılı gösterimi	44
Çizelge 4.6. Bilişim teknolojileri kullanım durumları	48
Çizelge 4.7. Bilişim teknolojileri kullanım sıklığı	49
Çizelge 4.8. İnternet’te yapılan etkinlikler ve sıklık durumları	52
Çizelge 4.9. Ne zamandan beri sosyal medya ortamlarını kullandıkları.....	54
Çizelge 4.10. İnternet etkinlikleri için kullanılan araçlar.....	55
Çizelge 4.11. Birden fazla işin aynı anda yapılması	59
Çizelge 4.12. Kullanılan öğretim materyalleri ve yöntemler	70
Çizelge 4.13. Kullanılan öğretim materyallerinden ve yöntemlerden memnuniyet durumları	74
Çizelge 4.13. (Devam) Kullanılan öğretim materyallerinden ve yöntemlerden memnuniyet durumları	75

KISALTMALAR DİZİNİ

ARPA	:Birleşik Devletler Savunma Bakanlığına bağlı Gelişmiş Araştırma Projeleri Dairesi Ağı
CD	:Compact Disk
DVD	:Digital Versalite Disc (Çok amaçlı sayısal disk)
FATİH Projesi	:Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi
ICQ	:İletişim/mesajlaşma programı
MP3	:Motion Pictures3
MSN	:Microsoft Network
OECD	:Organisation for Economic Co-operation and Development
PDA	:Personal Digital Assistant (Cep bilgisayarı)
PDF	:Portable Document Format (platformlar arası taşınabilir ve yazdırılabilir belge)
TDK	:Türk Dil Kurumu
TUENA	:Türkiye Ulusal Enformasyon Altyapısı
TUIK	:Türkiye İstatistik Kurumu
TV	:Televizyon

1. GİRİŞ

İnsan hayatı çevre bilim ile ilgili faktörlerle birlikte, toplumsal değişimlerden de etkilenerek şekillenmiştir. İlkel toplumlar da insan ihtiyaçları, alışkanlıkları, davranışları ve bunların nedenleri günümüz insanından oldukça farklıdır. Teknolojinin ve bilimin gelişmesi ile insan hayatına yeni unsurlar eklenmiş ve bu unsurlarla insan hayatı değişmeye, evrilmeye başlamıştır. Zaman içinde günlük hayatı şekillendiren toplumsal dönüşümler ortaya çıkmıştır. Nesiller kendi öz değerlerini meydana getiren toplumsal olaylarla ilişkilerinde pasif bir konum üstlenmez, toplumsal olayların, değişimlerin meydana gelmesinde görev alır. Bu açıdan nesiller toplumsal değişimin ritminin belirlenmesinde önemli role sahiptir (Karaaslan, 2014). Yapılan araştırmalarla bireylerin ve toplumların değişimlerden nasıl ve ne ölçüde etkilendikleri araştırılmaktadır. Nesiller arasındaki farklılıklar son yıllarda üzerinde durulan konulardan biridir. Aralarında 20-25 yaş fark olan insanlar birbirlerinden farklı olanaklarla büyümekte ve kendilerine özgü alışkanlıklar ve kültürler oluşturmaktadır.

Eğitim-öğretime dair tüm bileşenler de toplumsal ve bilimsel dönüşümlerden çeşitli konularda doğrudan ya da direkt etkilenmektedir. Öğrenme-öğretme yöntemleri, ders içerikleri ve ilgili materyaller, eğitim-öğretimin en önemli öğeleri olan öğrenciler ve öğretmenler çeşitli araştırmalarla değerlendirilmektedir. Eğitim-öğretim alanlarında yapılan çalışmaların birçoğu yapılandırılan ya da var olan çevresel faktörlerle birlikte, öğrenci odaklı çalışmalardır.

Gençleri anlamak ve onların ihtiyaçlarına cevap verebilmek eğitim-öğretim alanında da üzerinde durulan kavramlara temel oluşturmuştur. Belirlenen ihtiyaçlarla eğitim-öğretim alanında çeşitli güncellemeler, düzenlemeler yapılmaktadır. Toplumsal dönüşüm içerisinde her bir bireyin kendi yaş grubu ve sosyokültürel konumu nispetince etkilendiği, yine dönüşümden en çok etkilenen kesimin ergenler ve gençlerdir. Onların etkilenmeleri toplumun gelecekte nasıl şekilleneceğini gösteren en önemli olgudur (Düvenci, 2012). Günümüzde eğitim-öğretim alanında öğretmen rehberliğinde, öğrencilerin aktif olduğu, bireysel farklılıkların dikkate alındığı, yaparak, keşfederek öğrenme yöntemlerinin kullanıldığı görülmektedir. Teknolojik araç-gereçlerin ve ortamların sürekli ve hızla geliştiği zamanlarda doğan, küçük yaşlarda yeni teknolojilerle tanışan, tablet bilgisayarlar, cep telefonları, İnternet ve sanal ortamlarla

büyüyen gençler, bu gençlerin alışkanlıkları, tutumları, sosyal yaşantıları, öğrenme tercihleri incelenmektedir. Bilim insanları günümüz gençlerini tanımlamak için çeşitli ifadeler kullanmış ve onların bir önceki nesilden ayrılan özelliklerini belirlemeye çalışmıştır.

Bu araştırmanın özünü 2000li yılların başında, Marc Prensky tarafından gençleri anlatmak için ortaya konan dijital yerliler kavramı oluşturmaktadır. Çocukların ne ölçüde dijital kültürden etkilenecek büyüdükleri, günlük hayatlarında dijital kültürün yeri, teknoloji ve medya kullanım alışkanlıkları belirlenip eğitim-öğretim süreçlerinden beklentileri ortaya konulmaya çalışılacaktır. Bunun için bilgi ve bilgi toplumundan başlayarak, iletişim, medya, son yıllarda üzerinde durulan önemli kavramlardan biri olan yeni medya, sosyal medya, İnternet ve İnternet teknolojileri ile ilgili bilgiler verilerek, gençlerin bu öğelerle ilişkileri belirlenmeye çalışılacaktır.

1.1. Araştırmanın Amacı

Gençlerin hayatlarında teknolojik araçlar ve ortamlar büyük öneme sahiptir. Haberleşme, bilgi elde etme ve paylaşma, eğlence, çeşitli kültürel ve sosyal etkinlikler dijital ortamlarla yapılmaktadır. Eğitim-öğretim süreçlerinin de onların ihtiyaçlarına ve ilgilerine uygun güncellenmesi, öğrenme süreçlerinin verimliliğini olumlu yönde etkilemektedir. Bu tez çalışmasında günümüz gençlerinin dijital araç ve ortamları ne amaçla ve ne sıklıkta kullandıklarına, onların mevcut eğitim-öğretim ortamlarına ve süreçlerine dair beklentilerine cevap aranmıştır.

Bu araştırma, Hatay ili Antakya ilçesinde bulunan bir Anadolu lisesinde 11. sınıfta okuyan, yaşları 16-18 arasında değişen öğrencilerin dijital yerli özelliklerini ortaya koymak, eğitim-öğretim ortamlarından ve süreçlerinden, öğretmenlerinden beklentilerini belirlemek amacı ile yapılmıştır. Bu kapsamda öncelikle Prensky'nin belirlediği çerçevede gençlerin teknolojik araç ve ortamlara sahiplikleri ve kullanım durumlarının ortaya konulması hedeflenmiştir. Buna ek olarak, eğitim-öğretim süreçlerinde kullanılan yöntemlerin ve materyallerin mevcut durumlarının belirlenmesi, öğrencilerin bu konuda beklentilerinin ortaya konulması amaçlanmıştır.

1.2. Araştırma Problemi

Hatay ili Antakya ilçesinde bulunan bir Anadolu lisesinde okuyan 11. sınıf öğrencilerinin Prensky'nin dijital yerli kavramı ile ilgili belirlediği özelliklere sahip olma durumları nedir ve bu öğrencilerin eğitim-öğretim ortamları ile ilgili görüşleri nelerdir?

Bu amaca yönelik araştırma soruları belirlenmiştir.

1.2.1. Araştırma Soruları

- I. Öğrencilerin bilişim teknolojileri (masaüstü, dizüstü, tablet bilgisayar, İnternet, cep telefonu, e-posta hesabı) sahiplik durumları nedir, ne zamandan beri ve ne sıklıkta kullanılmaktadırlar?
- II. Öğrencilerin İnternet ve sosyal medya (sosyal ağlar, bilgiye erişim ve bilgi paylaşımı, eğlence ve oyun, iletişim amaçlı) kullanım durumları ve nedenleri nelerdir?
- III. Öğrenciler mevcut eğitim-öğretim ortamını, kullanılan öğretim yöntem ve materyallerini nasıl değerlendirmektedir?
- IV. Öğrencilerin eğitim-öğretim ortamlarından beklentileri nelerdir?
- V. Öğretmenler yeni nesil öğrencilerin (şimdiki öğrencilerin) özellikleri hakkında ne düşünüyorlar?
 - a. Şimdiki öğrencilerinin 10 yıl önceki öğrencilerinden farklı ve benzer özellikleri nelerdir?
 - b. Şimdiki öğrencilerin eğitim-öğretim ihtiyaçlarına ve beklentilerine dair görüşleri nelerdir?
 - c. Şimdiki öğrencilerin öğretmenden, eğitim-öğretim ortamından beklentileri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Günümüzde, gençlerin günlük hayatlarının, hobilerinin, iletişim tercihlerinin bilgisayar, İnternet, sosyal medya gibi teknolojik araçlarla ve ortamlarla şekillenmesi çeşitli araştırmalara konu olmaktadır. Gençlerin mevcut olan eğitim-öğretim ortamlarına

ve süreçlerine ilişkin görüşleri ve bu konuda beklentileri, eğitim-öğretim süreçleri ile ilgili daha gerçekçi değerlendirmelerin yapılmasına ve öğrenme süreçlerinin yeniden yapılandırılmasına yardımcı olması bakımından önemlidir.

Gençler zamanlarının büyük bir kısmını İnternet, bilgisayar, cep telefonları ile geçirmektedir. Onların bu teknolojileri ne zamandan beri kullandıkları, bu teknolojilerden yararlanarak neler yaptıkları araştırılarak var olan durumun ortaya konulması hem onları daha iyi anlamamıza ışık tutacak hem de eğitimde onların beklentilerine uygun yeniliklerin yapılmasına yardımcı olacaktır.

1.4. Sınırlılıklar

Araştırmanın sınırlılıkları şunlardır:

- Araştırma konu olarak, öğrencilerin genel teknoloji sahiplik durumlarını, İnternet kullanım sıklıklarını ve durumlarını, eğitim-öğretim süreçlerini ve ortamlarını belirlemek için geliştirilen görüşme rehberleri ve anket ile sınırlıdır.
- Araştırma zaman açısından, 2015–2016 eğitim-öğretim yılı ile sınırlıdır.
- Araştırma örneklem açısından, Hatay ili Antakya ilçesinde bulunan bir Anadolu lisesinde okuyan 11. sınıf öğrencileri ve görüşme yapılan öğretmenler ile sınırlıdır. 11. Sınıfların tamamına anket uygulanmıştır, ancak anket uygulandığı gün okula gelmeyen veya çalışmaya katılmak istemeyen öğrencilerden dolayı ankete katılan öğrenciler tüm 11. sınıf öğrencilerinin %91'i kadardır.

1.5. Önemli Terimler

Dijital yerli: 2001 yılında Marc Prensky tarafından doğdukları zamandan itibaren bilgisayar, İnternet, dijital medya araçlarını kullanarak yetişen gençleri tanımlamak için kullanılmıştır.

Eğitim-öğretim süreçleri: Okul, derslik, okul bahçesi, okul kantini vb. fiziksel ortamlar ile birlikte öğretmen, ders işlenişleri, derslerde kullanılan çeşitli araç gereçleri kapsayan bir ifade olarak kullanılmıştır.

Eğitim-Öğretim Yılı: Yılın eylöl-haziran döl nemini kapsar.

Öğretim Materyali: Derslerde kullanılan çeşitli gerçek ve sanal araç-gereçler

2. KAVRAMSAL LİTERATÜR

2.1. Bilgi ve Bilgi Toplumu

Bilgi, Türk Dil Kurumu sözlüğünde öğrenme, araştırma veya gözlem yolu ile elde edilen gerçek, malumat, vukuf olarak tanımlanmıştır. İkinci bir tanım ise: İnsan aklının erebileceği olgu, gerçek ve ilkelerin bütünü, bili, malumattır (TDK, 2016). Bilgi, insanın merak ve anlama ihtiyacı ile doğan, gözlemleri ve yargıları doğru anlatabilme çabasıyla şekillenen bir kavramdır. İnsanın ihtiyaçları ve merakları zamanla değişime uğrarken ifade biçimleri, iletişim kurma ya da anlatabilme yöntemleri de beraberinde değişmektedir.

Toffler, 1970 yılında Şok isimli kitabında toplumsal bir değişim sürecinin yaşandığından söz etmiş, farklı bir döneme geçildiğini ifade etmiştir (Mercan ve ark., 2013). Toffler 2006 yılında yayınladığı Zenginlik Devrimi isimli eserinde de değişimin derin esaslarının zaman, alan ve bilgi olduğunu ifade etmektedir. Toffler'a göre, uygarlığın her değişim döneminde ya da çağında farklı paradigmlar geçerlidir. İlkel teknolojiler ve geleneksel teknolojiler ilk toplumların ve tarım toplumlarının şekillenişini belirlemiştir. Ardından bilim temelli paradigmlar gelişmiştir. Bu süreçte teknolojinin gelişim göstermesi, beyin ve düşüncenin daha yoğun kullanımını ve birikimini gerektiren bilimsel paradigmlar oluşturmayı gerektirmiştir. Sanayi toplumu, özünde mekanik teknoloji ve düşüncenin yer aldığı bir sosyal yapılanma iken; bilgi toplumu, özünde kuantum teknolojisinin yer aldığı bir sosyal yapılanmadır (Mercan ve ark., 2013).

Bitkilerin ve hayvanların evcilleştirilip, yerleşik hayata geçilmesi ile toplumsal dönüşümler başlamış, ilkel toplumlar değişerek tarım toplumlarını oluşturmuştur. Daha sonra makinelerin icadıyla sanayi toplumuna geçiş süreci yaşanmıştır. Teknolojik yeniliklerin başlamasıyla ve bilgi temelli çalışmaların hızlanmasıyla 20. yüzyılda yeni bir dönüşüm sürecine girilmiş, sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçilmiştir. Bilgi toplumu, bilgi ve iletişim teknolojileri temelli yeni bir toplumsal düzendir.

Ülkemizde bilgi toplumuna dönüşüm ile ilgili çalışmalar yapılmaktadır. Kalkınma Bakanlığı Bilgi Toplumu Dairesi çeşitli raporlar yayınlamıştır. Türkiye'nin Bilgi

Toplumuna Yönelik Temel Politika Metinleri, 1999-2013 yılları arasında şu şekildedir (Kalkınma Bakanlığı, 2014, s. 9-10):

- 1999 yılında Türkiye Cumhuriyeti Ulaştırma Bakanlığı Türkiye Ulusal Enformasyon Altyapısı Ana Planı,
- 2000 yılında Başbakanlık E-Türkiye Girişimi
- 2003-2004 E-Dönüşüm Türkiye Projesi Kısa Dönem Eylem Planı
- 2005 E-Dönüşüm Türkiye Projesi Eylem Planı
- 2006-2010 Bilgi Toplumu Stratejisi Eylem Planı

Bu çalışmalardan Türkiye Ulusal Enformasyon Altyapısı (TUENA) ve E-Türkiye Girişimi Eylem Planı uygulanma imkânı bulamazken, 2003 yılından bu yana Kalkınma Bakanlığı koordinasyonunda yürütülen strateji ve eylem planlarının uygulanmasında bir süreklilik sağlanmıştır.

2014 Yılında Türkiye Cumhuriyeti Kalkınma Bakanlığı, Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planı Taslağını yayınlamıştır. Bu taslak metinde dikkati çeken maddelerden biri şöyledir:

“Dijital dönüşüm, bilgi toplumu aktörleri olarak ifade edilebilecek bireyler, girişimler, kamu kurumları ve sosyal kurumları yeni düzenin ruhuna uygun niteliklere sahip olma baskısıyla karşı karşıya bırakmaktadır. Bu açıdan, bilgi üretme motivasyonu yüksek, günlük hayatında ve karar alma süreçlerinde bilgiyi doğru şekilde yorumlayıp işleyebilen, sistematik düşünme yeteneği gelişmiş, kendisini ve yaşadığı çevreyi sorgulayan ve sürekli/hayat boyu öğrenen bireylerin ve kurumların ağırlıkta olduğu bir toplum yapısı ön plana çıkmaktadır.” (Kalkınma Bakanlığı, 2014, s. 9)

Kalkınma Bakanlığı 2014-2018 Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planı eksenleri aşağıdaki şekildedir (Kalkınma Bakanlığı, 2014, s. 14):

- Bilgi Teknolojileri Sektörü
- Genişbant Altyapısı ve Sektörel Rekabet
- Nitelikli İnsan Kaynağı ve İstihdam
- Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin Topluma Nüfuzu
- Bilgi Güvenliği ve Kullanıcı Güveni
- Bilgi ve İletişim Teknolojileri Destekli Yenilikçi Çözümler
- İnternet Girişimciliği ve E-Ticaret
- Kamu Hizmetlerinde Kullanıcı Odaklılık ve Etkinlik

Bilgi toplumu insanların ilkel toplum insanlarından en önemli farkı bilgiyi elde etme, bilgiyi işleme, bilgiyi dönüştürme ve kullanma yöntemleridir. Bilgi toplumuna geçişle ekonomi, haberleşme, ulaşım, ticaret gibi alanlarda çeşitli değişimler yaşanmıştır. Eğitim sistemleri ve eğitim ile ilgili unsurlar da bilgi toplumuna geçişle değişiklikler göstermiştir. Bilgi toplumunda büyüyen çocukların bilgi elde etme, paylaşma, bilgi paylaşırken kullandığı yöntemler ve ortamlar da bu değişikliklere paralellik göstermiştir. Bu bağlamda, bilgi kavramının iletişim, medya, sosyal medya, yeni medya kavramlarıyla ilişkilendirilmesi mümkündür.

2.2. İletişim ve Kitle İletişimi

Türk Dil Kurumu'ndaki iletişim tanımlarından iki tanesi şöyledir:

- Duygu, düşünce veya bilgilerin akla gelebilecek her türlü yolla başkalarına aktarılması, bildirişim, haberleşme, iletişim.
- Bir yerden, bir kişiden, bir makineden bir başkasına, herhangi bir ortamdan yararlanarak bilgi gönderme (TDK, 2016).

Kitle iletişimi dağınık insan topluluklarının örgütlenmiş bir kaynaktan iletilen haberlere veya uyarılara aynı anda maruz kalması, birtakım kaynaklardan elde edilen bilgi ve haberlerin değişik araçlarla geniş halk topluluklarına yaygın olarak duyurulması, kitle haberleşmesi olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2016). Kitle iletişim araçlarının genel olarak enformasyon, kültür, eğlendirme, ilişkilendirme, çevre gözetimi, ekonomik ve siyasal işlevleri bulunmaktadır (Duran Okur, 2012).

Özcan (2012) tarafından bildirildiğine göre, Marshall McLuhan'ın 1960lı yıllarda ortaya attığı Global Köy (The Global Village) Teorisi bir iletişim kuramıdır. Telgrafın icadıyla insanların elektronik bir çağa adım attığı McLuhan (1962) tarafından bildirilmiştir. Global Köy kavramını, kitle iletişim araçlarının kullanımının yaygınlaşacağını ve dünyayı küresel bir köye dönüştüreceğini açıklamak için kullanılmıştır. Pier Levy de McLuhan'ın teorisi ile yoluna devam etmiştir. Bilgi Paylaşımı ve Kollektif isimli kitabında bilgi paylaşımının İnternet sayesinde çok yaygın hale geleceği, herkesin evinde İnternet olacağı, herkesin İnternet kullanacağı ve bilgi topluluklarının oluşacağı Levy (1997) tarafından öngörülmüştür.

Zaman içerisinde, yeni buluşlarla ve toplumsal değişimlerle, iletişim yöntemleri ve araçları da değişim göstermiştir. İletişim ve bilgi kavramları eğitim, öğretim ve çocuklar açısından ele alınır ise, önceleri öğretmenler geleneksel bilgi edinme ve bilgi paylaşma yöntemleri ile bilgiyi çocuklara aktaran, aktarırken yine geleneksel iletişim yöntemlerini ve araçlarını kullanan birer kaynaktı. Öğretim süreçleri, öğretmenin aktif olduğu, basılı, yazılı ve geleneksel ders materyallerinin araç olarak kullanıldığı, öğrencinin pasif alıcı olarak öğrenmeye katıldığı ortamlardı. Teknolojik buluşlarla radyo, televizyon, CD, DVD, bilgisayar, İnternet, mobil teknolojiler eğitim-öğretim ortamlarına katılmıştır. Böylelikle, çağa uygun, güncel, teknolojik öğretim yöntemleri geliştirilmiş ve öğrenciler öğrenme-öğretme süreçlerinde aktif hale gelmiştir.

2.3. İnternet

İnternet, milyonlarca bilgisayarı birbirine bağlayan, dünya çapında herkese açık, iletişim kurma olanağı sağlayan, uluslararası bir haberleşme bilgisayar ağıdır. İnternet dünya çapında herkese açık bir haberleşme ağıdır. İnternet'in başlangıcı ABD Savunma Bakanlığının bilgisayar ağları üzerine araştırma yapan ARPA (Advanced Research Projects Agency) isimli bir projeyi desteklemeye başladığı 1960'lara uzanır. Bu projede amaç, ABD Savunma Bakanlığı ile büyük silah üreticisi firmalar arasında bir bağlantı kurmak, değişik türdeki ve değişik yerlerdeki bilgisayarların birbirleriyle haberleşebildiği bir bilgisayar ağını geliştirmektir (Seferoğlu, 2006, s.22). Türkiye'de 2016 yılı İnternet abone sayısı 55 305 748 olarak belirlenmiştir (TUİK, 2016).

Çizelge 2.1. 1997-2016 Yılları arası İnternet abone sayıları

Yıl	İnternet Abone Sayısı
1997	-
1998	229 885
1999	436 610
2000	1 629 156
2001	1 619 270
2002	1 309 770
2003	906 650
2004	1 474 590
2005	2 248 105

Çizelge 2.1. (Devam) 1997-2016 Yılları arası İnternet abone sayıları

Yıl	İnternet Abone Sayısı
2006	3 180 580
2007	4 842 798
2008	5 804 923
2009	8 849 779
2010	14.443.644
2011	22 371 441
2012	27 649 055
2013	32 613 930
2014	41 272 940
2015	48 617 291
2016	55 305 748

İnternet kullanım amaçları dikkate alındığında, 2015 yılının ilk üç ayında İnternet kullanan bireylerin %80.9'u sosyal medya üzerinde profil oluşturma, mesaj gönderme veya fotoğraf vb. içerik paylaşıırken, bunu %70.2 ile online haber, gazete ya da dergi okuma, %66.3 ile sağlıkla ilgili bilgi arama, %62.1 ile kendi oluşturduğu metin, görüntü, fotoğraf, video, müzik vb. içerikleri herhangi bir web sitesine paylaşmak üzere yükleme, %59.4 ile mal ve hizmetler hakkında bilgi arama ve takip etme işlemlerini yaptı (TUİK, 2016).

Işık (2007) tarafından bildirildiğine göre, İnternet kullanım amaçları Gürcan (1999) tarafından şu şekilde bildirilmiştir:

- Bilgisayar ağına bağlı tüm bilgisayarla iletişim, elektronik posta almak/göndermek,
- Sohbet, anında karşılıklı bilgi alışverişinde bulunmak,
- Bilgi, makale, teknik rapor gibi sınırsız kaynağa erişim olanağı,
- Herkese açık yazılımlara ücretsiz erişim,
- Kitap, konferans, duyuru ve kayıt işlemleri,
- Bilgi bankalarına ve arşivlere erişim,
- Kütüphane kataloglarına ulaşım,
- Her türlü alışveriş,
- Seyahat rezervasyonları, uçak ve diğer yolculuk biletleri,
- Bankacılık, hisse senedi alım satımı, açık artırmalara katılım gibi ticari işlemler,

- Çeşitli resmi başvuru ve işlemler,
- Her konuyla ilgili uzmanların adreslerine ulaşım iletişim olanağı,
- Günlük gazete ve televizyon haberlerini izleme.

Yeni donanım ve yazılım teknolojilerinin gelişmesi ile İnternet ortamı ve kullanımı değişim göstermiştir. İnternet'in bilgi paylaşımı sağladığı, iletişime farklı boyutlar kazandırdığı ve İnternet'in başlıca aşağıdaki amaçlarla kullanıldığı görülmüştür (Gündoğdu, 2006).

- Dünyanın en büyük kütüphanelerinde araştırma yapabilirsiniz,
- Farklı ülkelerde yaşayan meslektaşlarınızın yaptıkları çalışmaları inceleyebilirsiniz,
- Başka bir ülkede öğrenim gören çocuğunuza elektronik postayla mektuplarınızı bedava ve çok kısa zamanda gönderebilirsiniz,
- İnternet üzerinden eğitim veren bir üniversitede okuyup mezun olabilirsiniz,
- Farklı mekânlardaki arkadaşlarınızla sohbet edebilirsiniz,
- Filmlerin tanıtım görüntülerini izleyip, aksam gideceğiniz filmi seçebilir, biletinizi de satın alabilirsiniz,
- Alışveriş yapabilirsiniz, rezervasyon yaptırabilirsiniz,
- Anket yapabilir, yapılan bir anketi cevaplandırabilirsiniz,
- Kendi web sayfanızı hazırlayarak çalışmalarınızı yayınlatabilirsiniz.

2.4. Bilişim Teknolojileri

Bilişim teknolojileri, bilgi ve iletişim teknolojilerinin birlikte kullanılmasıyla oluşan sistemler bütünüdür. Bilgi edinmek, paylaşmak ve iletişim kurmak için kullandığımız bütün araç-gereçler ve ortamlar bilişim teknolojileri kavramı içindedir. Sağlık bilimleri, mühendislikler, haberleşme, ticaret, ulaşım, ekonomi, eğitim gibi alanlarda sıklıkla kullanılmaktadır. Bilişim teknolojilerinin öğrenme-öğretme süreçlerinde kullanılması, dersliklerin bilişim teknolojileri araçları ile donatılması çağın gerekliliği olması bakımından önem taşımaktadır. Millî Eğitim Bakanlığı öğretmenlerin ders süreçlerinde ve diğer eğitim-öğretim çalışmalarında bilişim teknolojilerini kullanması ile ilgili çeşitli hizmetiçi eğitimler düzenlemektedir. Öğretmenlerin bilişim

teknolojilerini kullanım durumları ile ilgili olarak da çok sayıda araştırma yapılmaktadır.

Bilgisayar ve İnternet günümüzde her alanda olduğu gibi eğitim-öğretim süreçlerinin yapılandırılmasında ve zenginleştirilmesinde kullanılan önemli öğelerdir. Bilişim teknolojilerinin değişen öğretmen ve öğrenci rollerine etkilerine dair çeşitli bilimsel çalışmalar ve projeler yapılmaktadır. Bilgiyi yapılandırarak öğrenme, öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor özelliklerine göre farklılaşması, bireysel farklılıklar, bilgiyi kullanıp işlemede farklı yöntemlerin tercih edilmesi, teknolojinin eğitim-öğretim ortamlarına entegrasyonu vb. konularda araştırmalar yapılmaktadır.

Çok erken yaşlarda bilişim teknolojileri ile tanışan, okuma yazma bilmeden televizyon kanallarını değiştirebilen, program seçebilen, akıllı cep telefonları, tabletler kullanabilen, İnternet’te gezinip çevrim içi oyunlar oynayan çocuklar ve bu çocukların günlük yaşamları, bakış açıları doğal olarak 10-15 yıl önceki çocuklarınkinden farklıdır. Bu sebeple, öğrencilerin öğretim süreçleri ve ortamlarından beklentileri ile öğretmenlerin yeni roller üstlenme, değişimi kabul etme ve değişime ayak uydurabilmeleri önemlidir. Öğretmenin sınıf yönetimi becerileri bakımından, son bilişim teknolojilerinden, bilgisayar ve İnternette yararlanması ve bunları sınıf içinde kullanması, öğretmenin sahip olması gereken mesleki nitelikler arasındadır (Demirel, 2000). Bu tez çalışmasında derslerde öğretmenlerin kullandığı materyaller, yöntem ve teknikler ortaya konularak mevcut durum belirlenmiş, ayrıca öğrencilerin bu konudaki beklentileri tespit edilmiştir.

2.5. Web 1.0 ve Web 2.0

Argın (2013) tarafından bildirildiğine göre, günümüzde İnternet’in bize sunduğu en büyük avantaj bilgiye hızlı ve kolay erişimdir. İnternet teknolojisinin ilk hali Web 1.0 olarak isimlendirilmektedir. Web 1.0 kullanıcılar sadece okuyucu olarak, var olan bilgileri elde eder, sunucular tarafından sağlanan içeriği okur, program veya dosya indirir, başka bir ifadeyle kullanıcılar İnternet’te sunulan bilgilerin pasif alıcısıdır. Web 2.0 ise İnternet anlayışını geliştirmiştir. İkinci nesil web araçları ya da sosyal yazılımlar olarak da isimlendirilen Web 2.0 araçları en kısa biçimde okunabilir ve yazılabilir web olarak tanımlanmaktadır. (Ergenç, 2011). Web 2.0 ikinci nesil İnternet tabanlı web

servisleridir. Sosyal ağlar ve öğrenme toplulukları ile paylaşımına olanak sağlar (Şendağ, 2008).

Web 1.0 Kullanıcıları	Web 2.0 Kullanıcıları
Sadece içerik araştırması yapar ve pasif okuyucudur.	Aktif olarak, çevrim içi içeriğin oluşturulmasına ve paylaşılmasına katkı sağlar.
İçeriği sağlayan kişiye bağımlıdır. Kendi fikirlerini ifade edemez.	Fikirlerini beyan eder ve sunulan içeriği değiştirebilir.
Genellikle ilk nesil ağ bağlantılı cihazlar ile İnternet ortamına bağlanır.	Genellikle yeni nesil geniş ağ İnternet bağlantıları ve fiber optik kullanılır.
Web sayfalarını olduğu gibi kullanır.	Web sayfalarını ve içeriğini düzenler.
E- posta ana iletişim aracıdır.	Birebir iletişim programları ana iletişim aracıdır.
Ana erişim noktası bilgisayarlardır.	Birçok farklı cihaz kullanılarak bağlantı sağlanabilir.
İnternet ortamına zaman erişimli olarak bağlanır.	Sürekli İnternet ortamına bağlıdır.

Şekil 2.1. Web 1.0 ve Web 2.0 özellikleri (Özcan, 2012)

2.6. Medya ve Yeni Medya

Medya iletişim ortamı, iletişim araçları anlamına gelmektedir (TDK, 2016). Günümüzde gelişen mobil cihazlar, bilgisayar, televizyon ve İnternet teknolojileri bütünleşmiştir. Yeni medya bilgisayar, televizyon ve telefonun İnternet teknolojileriyle birlikte bir cihazda toplanması olarak da ifade edilebilir.

Akyazı (2007) tarafından bildirildiğine göre, yeni medyanın sunduğu teknolojik olanaklar, gönderici ile alıcının aynı zamanda bir arada bulunması zorunluluğunu da ortadan kaldırır. Geleneksel iletişim ortamlarından farklı olarak, fiziksel mesafeler önemsizdir. Yeni medyanın üç özelliği olduğu Geray (2003) tarafından bildirilmiştir:

- Etkileşim (interactive): İletişim sürecinde etkileşimin varlığı gereklidir.
- Kitlesizleştirme (demassification): Büyük bir kullanıcı grubu içinde her bireyle özel mesaj değişimi yapılabilmesini sağlayacak kadar kitlesizleştirici olabilir.
- Eş zamansız (asekron) olabilme: Yeni iletişim teknolojileri birey için uygun bir zamanda mesaj gönderme veya alma yeteneklerine sahiptir. Aynı andalık gerekliliğini ortadan kaldırır.

2.7. Sosyal Medya

Bostancı (2010) sosyal medyayı zaman ve mekân sınırlaması olmaksızın paylaşımın, etkileşimin ve tartışmanın esas olduğu bir iletişim şekli olarak tanımlanmıştır. Ök (2013) tarafından bildirildiğine göre, sosyal medyanın özellikleri Güngör (2011) tarafından şu şekilde bildirilmiştir:

- Etkileşimli olması,
- Anımsalılık özelliği,
- Üreticinin ve tüketicinin yer değiştirebilirliği,
- Ticari kazanç amacı gütmemesi,
- Ekonomik oluşu,
- Bireysellik ve kitlesellik özelliği,
- Küçük grup iletişimi,
- Profesyonellik gerektirmez,
- Hiyerarşik ilişkiler önemsizdir,
- Kozmopolitlik, zincirleme iletişim,
- İletilerin değiştirebilirliği,
- Multimedya özelliği,
- Uzamsızlık,
- Zaman aşırılık,
- Mülkiyet yapısında farklılık,
- Fazla miktarda enformasyon sağlama.

Özetlemek gerekirse sosyal medya, bireylerin ilgi duyduğu konular hakkında etkileşimde bulundukları, zaman ve mekân kısıtlaması olmayan, sesli ve görsel olarak paylaşım yapabildikleri İnternet tabanlı ortamdır.

Sosyal ağ siteleri, bloglar, mikroblogging, wikiler, forumlar, ticaret toplulukları, içerik toplulukları, podcastler, sanal oyun ortamları ve sosyal imleme siteleri ise yaygın olarak kullanılan medya ortamlarındandır (Dikme, 2013). Bu tez çalışmasında öğrenciler ile yapılan yüz yüze görüşmelerde kullanıldığı belirlenen, öne çıkan, sosyal medya araçları aşağıda açıklanmıştır.

2.7.1. Facebook

2004 yılında Mark Zuckerberg tarafından kurulmuş, bir sosyal ağ içerikli İnternet sitesidir. Facebook, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki üniversitelerdeki ve okullardaki öğrencilerin, öğretmenlerin ve çalışanların kendini tanıtmak amaçlı doldurdıkları bir formdu. Zuckerberg 2004 senesinde Facebook ile ilgili yazılımsal çalışmalarını tamamlamış ve Harvardlı öğrencilerin kullanımına açmıştır. Kısa zaman sonra Facebook'un ünü yayılmış, Zuckerberg, bu uygulamayı Harvard dışına taşımaya karar vermiştir. Facebook 2006 yılında geçerli e-posta hesabına sahip 13 yaş ve üzeri herkesin, kayıt olabileceği ücretsiz bir sosyal ağ sitesi olarak kullanıma açılmıştır (Özcan, 2012).

2.7.2. Twitter

Twitter, bir sosyal ağ ve mikroblog sitesidir. Kullanıcılarına tweet (Türkçesi cıvılda) adı verilen en fazla 140 karakterlik metinler yazma imkânı veren yeni nesil iletişim aracıdır. 2006 yılından bu yana Twitter, dünya çapındaki popülaritesini gün geçtikçe arttırmış ve içerdiği uygulamaların programlama arayüzünün kısa mesaj gönderim ve alımı konusundaki olanaklarıyla internet dünyasının SMS'i olarak anılmaya başlamıştır (Wikipedia, 2016).

2.7.3. WhatsApp

Akıllı telefonlar için geliştirilen, platformlar arası çalışma özelliğine sahip bir mesajlaşma ve arama uygulamasıdır (Wikipedia, 2016).

2.7.4. Youtube

Dünyanın en büyük video portalı olarak kabul edilen Youtube, kullanıcıların üye olmadan site üzerindeki videoları izleyebildiği; üye olanların video da paylaşabildiği bir video paylaşım sitesidir.

Gazete, dergi, kitap, ansiklopedi televizyon ve radyo gibi araçlar, günümüzde yerini bilişim teknolojileri çatısı altında, İnternet ve sosyal medya ortamlarına bırakmıştır. Günlük işlerimizin birçoğunu zaman ve mekân açısından bağımsızlık sağlayan mobil cihazlar ve İnternet ortamları ile yapmaktayız. Başka bir deyişle, yeni medya araçları ve İnternet günlük hayatımızın bir parçası haline gelmiştir. Eğitim-öğretimin iki esas bileşeni olan öğrencilerin ve öğretmenlerin öğrenme, araştırma, bilgi üretme ve paylaşma amaçlı İnternet ve bilgisayarlarla birlikte, sosyal medya araçlarını, blogları, paylaşım sitelerini kullanmaları yapılacak düzenlemeler için, göz önünde bulundurulması gereken önemli unsurlardan biri haline gelmiştir.

2.8. Yeni Nesli Tanımlayan Kavramlar

Günümüz gençlerini tanımlamak için çeşitli ifadeler kullanılmaktadır. Genç neslin bizlerden farklı koşullarda büyüdüğü, bizlerden farklı alışkanlıkları olduğu, başka bir deyişle bizlerden farklı bir yaşam tarzları olduğu bilinmektedir. İnternet, bilgisayarlar, tabletler, akıllı telefonlar ve sosyal medya onların günlük hayatlarının birer parçası durumundadır. Bu gençler,

- Milenyum Nesli (Millennials),
- Ağ Nesli (Net Generation),
- Oyun Nesli (Gamer Generation),
- Siber Çocuklar (Cyber Kids),
- Çekirge Zihin (Grasshopper Mind)

Gibi ifadelerle tanımlanmaktadır (Köroğlu, 2014).

Ayrıca, 1977-1999 arasında doğanlar Y kuşağı olarak, 1965 ile 1975 yılları arasında doğanlar ise X kuşağı olarak, günümüz gençliği (2000 ve sonrası doğanlar) Z kuşağı olarak adlandırılmaktadır (Gökdemir, 2013). Bir sosyal araştırmacı olan Marc McCrindle'a (2014) göre Z kuşağından sonra gelen nesil ise Alpha nesli olacaktır.

Düvenci (2012) tarafından bildirildiğine göre, Don Tapscott (2009), ağ nesli olarak isimlendirdiği neslin özelliklerini sekiz maddede özetlemiştir.

- Özgürlüğe düşkünlükleri,
- Paylaşımı sevmeleri,
- Ürünleri kişiselleştirmeleri,

- Her konuda araştırma yapmaları,
- Markaya önem vermeleri,
- Eğlenceli işleri sevmeleri,
- İşlerin çabuk baş edilmesini istemeleri
- Yeni teknolojiye bir an önce sahip olmayı istemeleridir.

Marc Prensky 2001 yılında yayımlanan makalesiyle genç kuşak için bilgisayarların, İnternetin ve video oyunlarının dijital dilini ana dilleri gibi konuşan günümüz öğrencilerini tanımlamak için, dijital yerliler (digital natives) ifadesini kullanmıştır. Prensky bu ifadesinde 1980'lerde doğan çocukları kast etmektedir. Prensky, 1980'lerden önce doğan kişileri, yani dijital dünyada doğmayan, ancak hayatlarının bir noktasında yeni teknolojilerden etkilenen ve teknolojinin pek çok unsurunu kullanan insanları ifade etmek için de dijital göçmenler (digital immigrants) kavramını kullanmıştır. Dijital göçmenlerin, dijital dünyaya uyum sağlamaya çalışan bir nesil olduğunu ifade etmiştir (Prensky, 2001).

Prensky günümüz öğrencilerinin geçmişteki öğrencilerden daha farklı öğrenmek istediklerini, onlar için anlamlı olan şekilde öğrenmek istediklerini ifade etmiştir. Prensky onların akranları ile grup çalışmaları ve projeler üzerinde çalışmak istediklerini, onların hızlı olduklarını ve görüşlerini, sınıfta ve dünya çapında paylaşmak istediklerini, birbirleriyle rekabet ve iş birliği istediklerini ifade etmiştir (Prensky, 2005).

Köroğlu (2014) tarafından bildirildiğine göre, alan yazında dijital yerlilerin özellikleri şu şekilde derlenebilir:

- Dijital cihazlar kimliklerini yansıtan sembollerdir (Jones, 2011).
- Geleneksel medya kullanımı konusunda daha mesafelidirler.
- Teknolojiyi bir dil gibi kullanabilmektedirler (Seferoğlu ve ark., 2011).
- İçerik üretimi ve paylaşımı konusunda isteklidirler.
- Teknoloji okur-yazarıdır (Ng, 2012).
- Öncelikli kaynakları sanal ortamdır ve sosyal ağlar web deneyimlerinde önemli paya sahiptir.
- Yeni teknolojilere adaptasyon süreleri kısadır (Williams, 2005).

Düvenci (2012) tarafından bildirildiğine göre, dijital yerliler hakkında olumlu ve fark yaratan özellikler Prensky (2001) şu şekilde bildirilmiştir:

- İlk küresel kuşaktır.

- Daha akıllıdırlar.
- Hızlıdırlar.
- Farklılıklara karşı daha tahammüllüdürler.
- Adaletsizliklere ve problemlere daha duyarlıdırlar.
- Seçim serbestliğine ve özgürlüğüne çok değer verirler.
- Her şeyi kişiselleştirmeyi severler, kendinden yaparlar.
- Doğal olarak iş birliğine hazırdırlar ve muhabbeti severler ama nasihat almayı sevmezler.
- Kurumlar ve sizin hakkınızda bilgilerinin iniğine inciğine kadar araştırırlar.
- Sağlamlık ve bütünlüğe çok değer verirler.
- Evde ve okulda dahi eğlence ararlar.
- Hız onlar için normaldir.
- Yenilikçilik onlar için hayatlarının bir parçasıdır.
- Ani çıkışlı ve hızlı olmaları
- Paralel işlem yapabilmeleri
- Grafik öncelikli tercihleri olmaları
- Rastgele ulaşım sevmeleri
- Bağlantılık önemlidir
- Etkin durumda olmak istemeleri
- Her şeyi oyuna çevirme istemeleri
- Hesaplaşma
- Sanal ve gerçeküstücü olmaları
- Teknoloji ile ilişkisinin arkadaş olarak görmeleri

Düvenci (2012) tarafından bildirildiğine göre, orta yaşlıların ve yaşlıların ağ nesli ilgili pek olumlu görmedikleri düşünceleri Tapscott (2009) tarafından şu şekilde bildirilmiştir:

- Bizim onların yaşında olduğumuzdan daha sersemler.
- Ekran karşısında yaşlanacaklar, net bağımlısı olmuş durumdalar, sosyal yetilerini kaybediyorlar bu durumdan dolayı spor yapmaya ve sağlıkla ilgili etkinliklere vakitleri yoktur.
- Utanmaları yoktur, kolaylıkla kendi fotoğraflarını ayıplarını paylaşabilirler.

- Hayatı akıntıya bırakmışlardır çünkü ebeveynleri tarafından el bebek gül bebek, büyütüldüklerinden kendi başlarına yol alamazlar.
- Kolaylıkla çalarlar (.mp3 müzik dosyaları, ödevleri ödev paylaşım sitelerinden).
- Saldırgandırlar.
- Arkadaşlarını çevrim içi ortamlarda kabadayılık ve küçük düşürmeyi severler.
- İş etiği olmadığından çalışanlar arasında kötü elemandırlar.
- En son narsis (bencil) kuşaktır.
- Hiçbir şeyi iplemezler.

Bu tez çalışmasında Prensky'nin dijital yerliler olarak isimlendirdiği gençler ve bu gençlerin Prensky tarafından vurgulanan belirgin özellikleri ile ilgili veriler toplanarak, gençlerin Prensky'nin belirlediği özellikleri ne derece taşıdıkları ya da ne yönden farklılık gösterdikleri araştırılmıştır. Bununla birlikte, öğretmenler de çalışmaya dâhil edilerek, öğretmenlerin derslere hazırlık aşamasında ve ders süreçlerinde teknolojik araç-gereçleri ve ortamları kullanım durumlarına, kendilerini yeni teknolojiler kullanma konusunda güncelleyip güncellemediklerine, 10 yıl önceki öğrencilerine kıyasla yeni nesil öğrenciler ile ilgili olarak neler düşündüklerine dair bilgiler toplanmıştır.

2.9. Önceki Çalışmalar

2.9.1. Öğrencilerin Dijital Yerli Özelliklerine Odaklanan Çalışmalar

Alan yazında dijital yerli konusu ile ilgili olarak, öğrencilerin dijital teknolojileri kullanım sıklıkları, demografik özelliklerine göre farklılaşma olup olmadığı, Prensky'nin belirlediği özellikleri temsil edip etmedikleri daha çok nicel çalışmalarla belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışmalarda anketler kullanılarak genel durum tabloları ortaya konulmuştur.

Kennedy ve ark. (2008) Avustralya Üniversitesi'nde 2006 yılında yaşları 17-21 arasında değişen 2000'den fazla öğrenci ile yapılan çalışmalarında, Prensky'nin dijital yerli kavramı ışığında, öğrencilerin mevcut durumları ve öğretim ortamlarından beklentilerini araştırmıştır. Bulgulara göre öğrencilerin çoğunluğu cep telefonu (%96.4),

masaüstü bilgisayar (%89.5), dijital kamera (%76), taşınabilir bellek (%72.5), geniş bant İnternet (%72.9), MP3 çalar (%68.9), ve dizüstü bilgisayar (%63.2) kategorilerinde sınırsız erişime sahip olduklarını bildirmiştir. Oyun konsolu (%47.4), PDA (%10.8), çevirmeli (%44.1), geniş ve kablosuz (%37) İnternet bağlantısında ise sınırsız erişime sahip olanların oranları biraz daha düşüktür. Öğrencilerin bilgisayarla ne gibi işler yaptıkları (yazı yazma, oyun, müzik, genel çalışmalar) ve onu ne sıklıkta kullandıkları da belirlenmiştir. Örneğin bilgisayarda, dijital müzik dosyalarını kullanmak günlük olarak yüksek bir oranda (%57.7) göze çarpmaktadır. Benzer şekilde cep telefonu ve web kullanımları da incelenmiştir. Cep telefonu ile yazışmak (%79.5), konuşmaktan (%76.2) daha yüksek bir orandadır ve bu dikkate değer bir bilgidir. Gün içinde web kullanımında göze çarpan en yüksek oran ise, e-posta kullanımındadır (%66.4). Günlük web kullanımında anlık mesajlaşma (MSN, Yahoo, ICQ gibi) %54.7 oranındadır.

Aynı çalışmada öğrencilerin teknolojik olanaklar bakımından üniversitelerinden beklentileri maddeler halinde tablolanmıştır. Gençlerin büyük çoğunluğu (%94.6) Word, Excel, PDF gibi belge hazırlamak için bilgisayar istedikleri görülmüştür. Daha sonra yine yüksek oranlarda Web 'de araştırma (%93.4) ve öğrenme ortamlarına erişim (%80.9), anlık mesajlaşma (%74.6) için üniversitelerinden destek istedikleri/beklentide oldukları görülmüştür.

Lai ve Hong (2015) da yükseköğretimde, nesiller arasında teknoloji kullanımları ve öğrenme özelliklerini bakımından fark olup olmadığını irdelemiştir. Bu çalışma, Yeni Zelanda'da 799 lisans ve 81 lisansüstü öğrencisiyle yapılmıştır. Öğrencilerin dijital teknolojileri kullanımları ve sosyal aktiviteleri belirlenmiştir. Öğrenciler, 20 yaş altı, 20-30 arası ve 30 yaş üstü olarak yaş gruplarına ayrılmıştır. Likert tipi ölçek kullanılmıştır. Öğrenme özellikleri 10 boyutta düzenlenmiştir: Dijital okuryazarlık, bağlılık, çoklu görev, deneyimsel öğrenme tercihleri, grup çalışması tercihleri, metin üzerinde görüntü tercihleri, öğrenme/hedef odaklanmasında desteğe ihtiyaç durumları, sosyal durumları, yakınlık ve toplumsal ihtiyaç. Gün içinde dijital araçları üniversite etkinlikleri/işleri ve üniversite dışı etkinlikler/işler için kullanım grafikleri incelendiğinde 30 yaş altı grubun İnternet web siteleri, Google, dizüstü bilgisayar, cep telefonu, Facebook/Myspace ve MP3/iPod çalar kategorilerinde diğer yaş gruplarına göre geride kaldığı görülmüştür

Çizelge 2.2. Üniversite Öğrencilerinin Teknoloji Kullanımları (Lai ve Hong, 2015)

	10 Saat				10-20 Saat				20 Saatten Fazla			
	G1	G2	G3	Tümü	G1	G2	G3	Tümü	G1	G2	G3	Tümü
Üniversite etkinlikleri	48.6	28.3	21.3	39.8	38.2	55.3	40.4	29	13.2	16.4	38.3	31.1
Sosyal ya da kişisel etkinlikler	36	29.2	45.5	34.1	47.3	53.2	46.2	32	16.7	17.6	11.3	33.4

Ayrıca, söz konusu çalışmada katılımcıların,

- Rahatlıkla bilgisayar, İnternet ve diğer bilgi ve iletişim araçlarını kullanabildikleri (%98.7),
- Cep telefonu ve İnternet gibi teknolojiler sayesinde her zaman arkadaşları ile iletişim halinde olduklarını hissettikleri (%92.8),
- Aynı anda birden fazla iş yapma (multitasking) yapabildikleri/yaptıkları (%90.9),
- Deneyerek ve keşfederek öğrenmeyi tercih ettikleri (%90.1),
Ne yapacaklarının söylenmesi yerine yaparak öğrenmeyi tercih ettiklerini (%78.1),
- Yeni bir şey denemeden önce, kısa açıklamalar ve bilgiler almayı tercih ettikleri (%82.4),
- Hayatta net/açık hedeflere sahip oldukları (%70.2),
- Okul/üniversite işlerinde grupla çalışmayı tercih ettikleri (%55.7),
- Akranları ile fikir alışverişi/tartışma yaparken eğlendikleri (%90),
- Yeni insanlar tanımaktan keyif aldıkları (%95.3),
- Tanıştıkları yeni insanlara kendilerini anlatmaktan keyif aldıkları (%59),
- Uzun metinleri okumayı sevmedikleri (%43.7),
- Metin yerine fotoğraf, video ve diğer çoklu ortam öğelerini tercih ettikleri (%69.7),
- Toplum için fark yaratacak proje ve etkinliklerde yer almak istedikleri (%69.2),
- Bilimin ve teknolojinin toplumdaki problemleri çözebileceğine inandıkları (%81.7),

- Sorularımı yanıtlamak için çabucak bilgi edinebilmeyi bekledikleri (%89.1),
- Sınıf arkadaşlarımla ve ders hocalarımla sorularıma birkaç saat içinde yanıt vereceğine güvendikleri (%58.7)

belirlenmiştir.

Şahin (2009) Yeni Binyılın Öğrencilerinin Özellikleri isimli makalesinde yeni binyılın öğrencilerinin özelliklerini incelemiş, teknolojinin etkisiyle ortaya çıkan değişimlere değinmiştir. Öğrenci profillerinde ortaya çıkan değişimi, eğitim alanındaki açılımlarını irdelenmiştir. Yeni Binyılın Öğrencileri kavramına ilişkin farklı kaynaklarda farklı isimlere rastlandığını, alan yazında dijital teknolojilerle büyüyen öğrenciler için birbirine benzer anlamlarda kullanılan bazı kavramların olduğunu belirtmiştir. Bu kavramları birleştirmek için OECD (Organization for Economic Co-operation Türkçesi Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü) tarafından gerçekleştirilen eğitim amaçlı bir projede Pedro (2006), new millennium learners (yeni binyılın öğrencileri) kavramını kullanmıştır. Bu öğrencilerin yeni adı, bundan sonra OECD kaynaklarında Yeni Binyılın Öğrencileri olarak belirtilmiştir. 1980 sonrasında doğmuş olan, dijital teknolojilerle dolu bir ortamda büyüyen ve dolayısıyla bu dijital teknolojileri hayatının ayrılmaz bir parçası olarak kabul eden bu nesle yeni binyılın öğrencileri denilmektedir. Bu nesli tanımlamak için iki temel özellik belirtilmektedir; evinde İnternet erişimine sahip olmak ve son beş yıldır veya daha fazla zamandır bilgisayar kullanıyor olmak. Bir başka deyişle bu neslin asıl belirleyici özelliği kaç yaşında oldukları değil, dijital teknoloji kullanımındır. Pedro (2006) tarafından bildirildiğine göre, yeni binyılın öğrencileri dijital araçların dilini keşfeden, yaparak, yaşayarak öğrenen, çoklu işlemler yapabilen, dikkat süreleri kısa olan, zihinleri çeşitli konular arasında çabuk geçişler yapabilen, iletişimde ve ilişkilerde aceleci olan, anında dönüt isteyen, oyun merkezli yaşayan (ve öğrenen), fantezi dünyası gelişmiş öğrencilerdir. Dijital anlamda sosyal çevresi gelişmiş, fiziksel olarak çoğunlukla yalnız, grafik öğeleri metin öğelere, dijital araçları kâğıda basılı araçlara tercih eden, eğitimden yüksek beklentileri olan öğrencilerdir. Ayrıca, bu makalede, Prensky'nin dijital yerlilik kavramına değinilmiş, dijital yerlilerin Anlık hız (oyun hızı), paralel (eş zamanlı) işlemler, grafikler öncelikli, rastgele erişim, bağlanabilirlik, aktiflik, oyun, anında karşılığı istemek, fantezi, teknoloji ile arkadaş olmak üzere 10 özelliği açıklanmıştır. Şahin (2009) tarafından bildirildiğine göre, OECD'nin 2006 yılında yayınladığı raporla

yeni binyılın öğrencilerinin ortaya çıkmasıyla, eğitimde karşılaşılan zorlukların, alternatif bilişsel özellikler, kültürel ve sosyal değerler, öğretme-öğrenme üzerine beklentiler olmak üzere üç alt başlıkta incelendiği bu sorunların temelinde onların doğal yaşamlarının gerektirdiği koşulları eğitim sistemlerinin onlara sağlayamaması olduğu Pedro (2006) tarafından bildirilmiştir.

Selvi (2009) ortaöğretim öğrencilerinin İnternet kullanım düzeyi ile ilgili bir çalışma yapmıştır. Araştırma verileri anket formları ile elde edilmiştir. Araştırmanın örneklemini Sakarya ili Adapazarı merkez ilçesinde bulunan 10 ortaöğretim kurumunda öğrenim görmekte olan 300 öğrenci oluşturmaktadır. Öğrencilerin İnternet kullanım düzeyleri okudukları okul türü, cinsiyet, yaş, aile eğitim durumu bakımlarından incelenmiştir. Araştırma sonucunda dikkat çeken önemli bulgu şöyledir: Öğrencilerin İnternet’i iletişim amaçlı kullanım düzeyinin yüksek, araştırma ve bilgi edinme amaçlı kullanım düzeyinin ise düşük olduğudur.

Seferoğlu ve ark. (2011) Dijital Yerlilerin Özellikleri ve Çevrim içi Ortamların Tasarlanmasındaki Etkileri isimli makalede, Prensky’nin ortaya koyduğu dijital yerli ve dijital göçmen kavramlarına değinmiş, Prensky’nin bahsettiği dijital yerlilerin özelliklerini açıklamış, son yıllarda gelişen çevrim içi öğrenme ortamlarının tasarlanmasında yeni kuşak öğrencilerin, dijital yerlilerin özelliklerinin dikkate alınarak tasarlanmasını önermiştir

Günüç (2011) Dijital Yerlilerde Çalışan Bellek ve Çoklu Görev isimli çalışmasında, insan beyninin çevresel faktörlere göre değişebilmesi varsayımının, günümüz dijital yerli öğrencilerinin öğrenme ve zihinsel süreçlerindeki farklılıkların belirlenmesini zorunlu hale getirdiğini ifade etmektedir. Dijital yerlilerin birkaç işi aynı anda yapabilmesi özelliğini ifade eden çoklu görev (multitasking) kavramının, dijital yerlilerin önceki nesle göre en belirgin farklılıklarından olarak ifade edildiğini dile getirmiştir. Çoklu görev kavramı açıklanmış, dijital yerlilerin bilgisayar ve İnternet kullanma, müzik dinleme, yemek yeme, televizyon izleme, ev ödevi yapma, cep telefonu kullanma gibi görevlerin iki ya da daha fazlasına eş zamanlı yoğunlaşabildiklerini, dijital yerlilerin sürekli teknoloji araçlarıyla bir arada olmaları nedeniyle günlük alışkanlıklarının değiştiği gözlemlendiğini ifade etmiştir. Alan yazındaki çeşitli çalışmaların incelenmesiyle, yeni bin yılın öğrenenleri olan dijital yerlilerin çalışan belleğinde nasıl bir süreç yaşandığının yakından takip edilmesi, bu anlamda bir

önceki neslin bulgularıyla ortaya atılmış öğrenme kuram ve modellerinin yeniden gözden geçirilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Dijital yerlilerin yazılı metinleri sıkıcı buldukları, görsel-işitsel çoklu ortam materyallerini tercih ettikleri ve öğretim ortamlarında bilgisayar, cep telefonu ve İnternet gibi teknolojilerle öğrenme tercihlerinin olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca, dijital yerlilerin teknolojiyle olan bağlarının ve tercihlerinin, zihinsel yapılarındaki farklılıktan kaynaklanan bir durum olabileceğinin de göz önünde bulundurularak, deneysel çalışmalar yapılması önerisinde bulunmuştur.

Kahraman ve ark. (2011) tarafından lise öğrencilerinin İnternet kullanım amaçları ve cinsiyetler arasında fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan betimsel bir çalışmada, örnekleme Bayburt ilinde bulunan iki devlet lisesinde öğrenim gören toplam 199 öğrenci oluşturmaktadır. Öğrencilerin İnternet kullanım amaçları araştırılmıştır. Elde edilen sonuçlar öğrencilerin yaklaşık üçte ikisinin İnternet’te her seferinde ortalama sıfır-iki saat arasında vakit geçirdiklerini göstermektedir.

Balaman ve Karataş (2012) yapmış oldukları çalışmada lise öğrencilerinin sosyal paylaşım sitelerini kullanım amaçlarını ve bunun bir kültür olarak ortaya çıkışını incelemişlerdir. Nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Çalışma grubu Adıyaman Anadolu Lisesi’nde okuyan 177 öğrencidir. En sık kullanılan sosyal paylaşım sitesi %87 ile Facebook’tur ve katılımcıların çoğu her gün bir saat kadar Facebook kullanmaktadır. Sosyal paylaşım sitelerini kullanım amaçları çeşitli kategorilerde belirlenmiştir. Paylaşımında bulunma %16.9, oyun oynama %11, video izleme %9.1, iletişim %7.8 oranlarındadır.

Uğraş (2012) Türkiye’deki dijital yerlilerin yeni medyayı kullanım alışkanlıklarını bilgi toplumu bağlamında incelemiştir. Çalışmada bilgi, bilgi toplumu, medya, yeni medya, dijital yerli kavramları açıklanmıştır. Araştırmada İstanbul’da yaşayan 13-17 yaşlarındaki gençler hedef kitle olarak belirlenmiştir. Çalışma nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin birlikte kullanıldığı karma desende yapılmıştır. Araştırmada Yeni Medyayı Kullanım Alışkanlığı anketi kullanılmıştır.

Araştırma sonucunda çalışma grubunun, sahip olduğu yeni medya araç ve uygulamalarda ilk sırayı İnternet’in aldığı, ikinci sırada cep telefonu olduğu belirlenmiştir. Çalışma grubunun yüksek oranda yeni medya araç ve uygulamalarını her gün ve üç yıldan uzun süredir kullandıkları; eğlence, oyun, eğitim amaçlı kullandıkları

tespit edilmiştir. Ayrıca, aynı anda birden fazla iş yapabilme davranışı (multitasking) yüksek oranda görülmüştür. Birer bilgi toplumu üyesi olarak, yeni medyayı yoğun kullanan dijital yerlilerin, yeni medyayı kullanmayan ya da seyrek kullananlara göre bilgi tüketiminin yanı sıra üretimi alanında da aktif olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Kulu (2012) Öğrencilerin İnternet Kullanımına Yönelik Görüşleri ve Okul Başarısı ile İlişkisi isimli çalışmasında öğrencilerin %94.2'sinin evinde bilgisayar olduğu ve %83.3'ünün evinde İnternet bağlantısının olduğu sonucuna ulaşmıştır. Çalışma grubunun yarısından fazlasının beş yıldan fazladır internet kullandığı, okul dışındaki vakitlerde en çok İnternet başında vakit geçirmeyi tercih ettikleri belirlenmiştir. Öğrencilerin gün içerisinde İnternet kullanım süreleri incelendiğinde ise, yarısından fazlasının günde üç saatin üzerinde İnternet kullandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Düvenci (2012) üniversiteli gençlerin İnternet kullanımı üzerindeki sosyal medya etkisinin Robert K. Merton'un sosyal sapma yaklaşımı çerçevesinde incelemiştir. Gençlerin İnternet kullanıcısı olarak tutum ve davranışları ile günlük hayatlarındaki sosyal yaşantıları içerisinde kurumsal yapılara ve kültürel dokulara karşı olumlu ve olumsuz yaklaşımları arasında ilişkiyi araştıran bir çalışma yapmıştır. Sosyal medya ortamlarında vakit geçirme nedenleri bağlamında farklı özelliklerde kullanım tutumları olma olasılığı incelenmiştir. Ağ nesli gençlerin farklı gruplara göre ayrıldıklarında sosyal medyaya karşı korkularının ve düşüncelerinin farklı oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal yaşantısında normların ve değerlerin oluşmasında kendi sesini duyuramayan bireylerin, sosyal medya aracılığı ile kendisinin daha etkili olabileceği belirlenmiştir.

Yıldız Kakırman (2012) Prensky'nin teknolojik yeteneklerine ve yetkinliklerine göre dijital yerliler ve dijital göçmenler olarak iki gruba ayırdığından ve bu konu ile ilgili tartışmaların güncelliğini kaybetmediğini vurgulamıştır. Prensky'a göre 1980 öncesi doğanların dijital göçmen, 1980 sonrası doğanların ise dijital yerli sayıldığını, teknoloji bilgisiyle doğdukları belirtilen dijital yerlilerin en önemli özelliğinin aynı anda pek çok işi tek bir cihazla yapabilmeleri olduğunu ifade etmiştir. Ancak Türkiye'de 1980 sonrası doğan ve yaşları şu anda ortalama olarak 17 ile 25 arasında olan üniversite öğrencilerinin ne tam olarak dijital yerli ne de göçmen gibi davranmadıkları görüldüğü ifade edilmiştir. Marmara Üniversitesi'ne bağlı fakültelerde eğitim gören öğrencilerin dijital yerlimi, melez mi yoksa göçmen mi oldukları sorgulanmıştır. Çalışmada, 382

öğrenciye anket uygulanmış ve onların bilgi edinme yaklaşımları analiz edilmiştir. Yapılan çalışmada yeni bir kavram olarak dijital melezler kavramı önerilmiştir. Alan yazında 1980 ve sonrası olarak belirlenen dijital yerlilerin doğum tarihinin 2000 ve sonrası olması, dijital göçmenlerin doğum tarihinin 1970 öncesi olması ve dijital melezler olarak adlandırılacak grubun ise 1970-1999 arası doğanlar olarak tanımlanması önerilmiştir. Sonuç olarak, kullanıcıların (dijital yerli/dijital göçmen/dijital melez) ihtiyaç ve beklentileri dikkate alınarak hizmet sunmaya çalışan kütüphanelerin, moda yaklaşımlar yerine kanıta dayalı bir anlayışla hizmet politikası geliştirmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Argın (2013) ortaokul ve lise öğrencilerinin sosyal medyaya ilişkin tutumlarını incelediği çalışmasında İstanbul ili Çekmeköy ilçesinde öğrenim gören 735 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubundan elde edilen Sosyal Medya Tutum Ölçeği toplam puanları ve alt boyutlardan alınan puanlar demografik değişkenlere göre karşılaştırılmıştır. Öğrencilerin sosyal medyaya ilişkin tutumlarının olumlu olduğu sonucuna varmıştır. Öğrencilerin sosyal medyaya ilişkin tutumlarının ortaokul veya lisede öğrenim görme, okul türü, sınıf düzeyi, algılanan gelir düzeyi, sosyal medya sitelerine üye olup olmama, sosyal medyayı kullanma süresi, kullanma sıklığı, harcanan ortalama süre ve en çok kullanılan sosyal medya sitesi değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin sosyal medyaya ilişkin tutumları hakkında derinlemesine bilgi edinebilmek için nitel araştırmalar tasarlanmasına dair öneride bulunmuştur.

Oskay Yurttaş (2013) ilköğretim 5., 6., 7., 8. Sınıf öğrencilerinin İnternet kullanım alışkanlıkları konusunda ailelerin değerlendirmelerine ilişkin araştırma, Ankara’da bir kolej ve devlet okulunda uygulanmıştır. Çalışmada Türkiye’de ve dünyada İnternet kullanımı, İnternet bağımlılığı, İnternet kullanımının faydaları ve zararları, medya okur-yazarlığı, yeni medya okur-yazarlığı gibi konular hakkında bilgi verilmiş, çocukların İnternet kullanımlarına ilişkin bulgular çeşitli başlıklar altında sonuçlandırılmıştır. Çocukların sosyoekonomik düzeylerin İnternet’le tanışma yaşlarına ilişkin farklılıklar yarattığı, sosyoekonomik düzeylerin İnternet’e bağlanma süreleri, bağlanma sıklıkları fark yaratmadığı belirlenmiştir. Çalışma grubundaki her çocuğun İnternet kullandığı sonucuna ulaşılmıştır. Çocukların bilgi kaynakları arasında İnternet’in ilk sırada yer aldığı, İnternet’in en çok ödev ve dersler için kullanıldığı, ayrıca, oyun aramaları

yapıldığı belirlenmiştir. Anne babaların ise, çocuklarını en çok saat ve gün kısıtlamaları ile denetledikleri, İnternet filtre programlarının çok kullanılmadığı sonuçlarına ulaşmıştır.

Köroğlu (2014) tez çalışmasında, üstün yetenekli çocukların sosyal medya kullanım motivasyonlarını “Kullanımlar ve Doyumlar Yaklaşımı” perspektifinde belirlemeye çalışmıştır. Araştırma betimsel nitelikli tarama modelinde bir çalışmadır. Araştırma grubunu, 2012-2013 eğitim-öğretim yılında İstanbul Bilim ve Sanat Merkezi, Beşiktaş Bilim ve Sanat Merkezi ile Beyazıt Ford Otosan İlköğretim Okulu’nda öğrenim gören üstün yetenekli öğrenciler oluşturmaktadır. Verileri toplamak için bir anket formu kullanılmıştır. Çalışma giriş, tartışma, sonuç ve öneriler kısımları haricinde üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde üstün yetenekli çocukların, sosyal medyanın, dijital yerlileri ve ağ neslinin özellikleri derlenmiş, açıklanmıştır.

Alan yazındaki çalışmalar öğrencilerin dijital teknolojileri kullanımı, gün içi kişisel/sosyal etkinliklerde teknoloji kullanımını, akademik olarak dijital kültürden yararlanma durumlarını ortaya koymaya çalışmıştır. Ancak eğitim-öğretim süreçlerinin en önemli unsuru olan öğrencilerin bu teknolojileri kullanım durumlarının nedenlerini ayrıntılı olarak ortaya koymamaktadır. Ayrıca, dijital teknolojiler bakımından eğitim-öğretim ortamlarının mevcut durumlarını öğrencilerin gözünden, onların alışkanlıkları, ihtiyaçları ve beklentileri doğrultusunda, ayrıntılarıyla ortaya koymamaktadır. Bu bağlamda, bu tez çalışmasında öğrencilerin dijital araç ve ortamlara sahiplikleri ve kullanım durumları ile birlikte; onların bilgiyi elde etme ve paylaşma tercihleri, okuma alışkanlıkları, ders sürecinde ve ders dışı zamanlarda öğretmenlerinden beklentileri; eğitim-öğretim ortamlarının mevcut durumu, eksiklikleri ve yeterlikleri öğrencilerin görüşleri ve tercihleri ile ortaya koyulmaya çalışmıştır. Öğretmenlerin gözünden bugünkü öğrencilerin belirgin, öne çıkan özellikleri var olan durumun betimlenmesine katkı sağlamıştır. Böylelikle öğrenci özellikleri ile birlikte onların beklentileri ve var olan durum ayrıntılı ve bütünsel olarak ele alınmıştır. Bu bakımdan bu tez çalışması alan yazına çeşitlilik sağlayacak, öğrencilerin özelliklerinin daha ayrıntılı ortaya konulmasında yapılacak çalışmalara ön ayak olacaktır. Eğitim-öğretim ortamlarının ve kullanılan araçlarının düzenlenmesine ve güncellenmesine yardımcı olacak, ayrıca daha sonraki araştırmalar için ışık tutabilecektir.

2.9.2. Dijital Öğretim Materyallerinin Eğitim-Öğretime Etkisine Odaklanan Çalışmalar

Alan yazında kimi araştırmalar dijital ders materyallerinin kullanımını inceleyerek eğitim-öğretim süreçlerine etkilerini ortaya koymaya çalışmıştır. Verim (2013) tarafından bildirildiğine göre, gelişen ve değişen günümüzde, eğitimciler artık bilgileri bir kaynaktan almak ezberlemek yerine bilgiye nasıl ulaşacağını bilen, öğrendiklerini kullanarak karşılaşılan sorunlara çözüm bulabilen bireyler yetiştirmeye çalışmaktadır. Bunun için de eğitimcilerin etkili öğretim ortamları oluşturmaları, öğretim için uygun araç-gereçler kullanmaları gerektiği Yanpar Yelken (2011) tarafından bildirilmiştir.

Yaşlı (2007) ortaöğretim dokuzuncu ve 10. sınıf din kültürü ve ahlak bilgisi derslerinde nitelikli materyal ve verimliliğe olan etkisini araştırmıştır. Araştırmanın sonunda Konya'da liselerdeki din kültürü ve ahlak bilgisi derslerinde nitelikli materyallerin çoğunlukla kullanıldığı belirlenmiş, ancak bu oranın klasik araç-gereçlerin kullanımına henüz ulaşmadığı tespit edilmiştir.

Tataroğlu (2009) araştırmasında, matematik öğretiminde akıllı tahta kullanımının; 10. sınıf öğrencilerinin akademik başarılarını, matematik dersine karşı tutumlarını ve öz yeterlik düzeylerini nasıl etkilediğini belirlemektir. Çalışma 2008-2009 öğretim yılında bir devlet okulunda yapılmıştır. Çalışma grubunu 10. sınıfta okuyan 124 öğrenciden oluşturmaktadır. Deney grubunda 64 öğrenci ile akıllı tahta (bilgisayar-projeksiyon-tahta bağlantısı) kullanılarak, kontrol grubunda 60 öğrenci ile sadece bilgisayar-projeksiyon kullanılarak işlenmiştir. Uygulama beş hafta sürmüştür. İkinci dereceden fonksiyonlar alt öğrenme alanı örnek olarak seçilmiştir. Nicel ve nitel veriler toplanmıştır. Akıllı tahta kullanımının deney ve kontrol grubu öğrencileri arasında ikinci dereceden fonksiyonlar konusu için akademik başarıları arasında anlamlı bir fark yaratmadığı elde edilmiştir. Akıllı tahta kullanımı ile ders işlenişlerinde gruptaki öğrencilerin matematiğe yönelik tutum düzeyleri arasında deney grubu lehine istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. Deney ve kontrol gruplarının ikinci dereceden fonksiyonlar alt öğrenme alanına yönelik özyeterlik algıları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Öğrencilerin matematik dersinde akıllı tahtaya yönelik tutumlarının ise orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Araştırmadan

elde edilen sonuçların matematik öğretiminde akıllı tahta kullanımı üzerine yapılacak çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Yolaş Kolçak (2010) öğrencilerin kavram yanlışlarını gidermede bilgisayar destekli fizik öğretimi, laboratuvar destekli fizik öğretimi kadar etkili midir? Sorusuna cevap aramıştır. Araştırma için lise 10. sınıf fen bilimleri alanı fizik dersi müfredatındaki Kuvvet ve Hareket konusu seçilmiştir. Çalışma grubunu 2009-2010 eğitim-öğretim yılında Ankara Altındağ Esenevler Anadolu Lisesi'nin 10. sınıf fen bilimleri alanında öğrenim gören 48 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma deneysel desenlidir. Deney ve kontrol gruplu ön test-son test deney deseni uygulanmıştır. Laboratuvar destekli öğretimin kavram yanlışlarını gidermedeki etkisi ile bilgisayar destekli öğretimin kavram yanlışlarını gidermedeki etkisi arasında anlamlı bir fark görülmüştür. Bilgisayar destekli öğretimin kavram yanlışlarını gidermede, laboratuvar destekli öğretimden daha etkili olduğu söylenmiştir.

Çapar (2012) coğrafya dersinde etkili materyal kullanılan öğretimin ve öğretmen merkezli öğretimin; akademik başarı, tutum ve hatırd tutma düzeyleri üzerindeki etkilerini incelemiştir. Çalışma grubunu İzmir ilinde özel bir okulda 9. sınıfta okuyan 40 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışma, kontrol gruplu ön test-son test deneysel desenle yapılmıştır. Kıpırdayan Dünyamız ünitesi, deney grubunda aktif öğrenme yöntemini temel alan etkili materyal kullanımı ile kontrol grubunda ise öğretmen merkezli bir yöntem ile işlenmiştir. Araştırma sonucunda, öğretmenlerin etkili materyal kullanımının, öğrencilerin akademik başarısını artırdığı, hatırd tutma düzeylerini yükselttiği ve derse olan tutumları açısından öğretmen merkezli öğretime göre çok daha etkili olduğu tespit edilmiştir.

Tekin (2013) fizik eğitiminde akıllı tahta kullanımının öğrencilerin fizik başarılarına ve fiziğe karşı tutumlarına etkisi incelemiştir. Araştırma ön test-son test kontrol gruplu modele dayanan yarı deneysel bir çalışmadır. Araştırmanın örneklemini 2010-2011 eğitim-öğretim yılının ikinci döneminde Antalya ili Alanya ilçesinde 10. sınıfta okuyan 176 öğrenciden oluşmaktadır. Deney grubunda 91 öğrenci ile akıllı tahta kullanılarak, kontrol grubunda 85 öğrenci ile klasik tahta (kara tahta) kullanılarak ders işlenmiştir. Uygulama dört hafta 16 ders saati sürmüştür. Öğrenme alanı olarak Elektrik Ünitesi seçilmiştir.

- Akıllı tahta kullanımının fizik eğitiminde deney ve kontrol grubu öğrencilerinin elektrik ünitesi konusunda, fizik başarıları arasında anlamlı bir fark oluşturduğu tespit edilmiştir. Bu farklılık akıllı tahta kullanılan deney grubu öğrencileri lehine gerçekleşmiştir.
- Çalışma grubu öğrencilerinin fiziğe karşı tutumları incelendiğinde, akıllı tahta ile ders işlenen deney grubunda akıllı tahta lehine istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir.
- Deney grubundaki öğretmenlerin, akıllı tahtaya yönelik tutum ve görüşlerinin olumlu olduğu tespit edilmiştir.
- Deney grubu öğrencilerinin de fizik dersinde akıllı tahta kullanımına yönelik görüş ve düşüncelerinin olumlu olduğu saptanmıştır.

Düzkaya (2014) Kimyasal Reaksiyonlar konusunun, dönüşümlü olarak kullanılan bilgisayar destekli öğretim ve somut materyallerle anlatılmasının uzamsal düşünme becerileri ile kimyasal reaksiyon konusundaki zihinsel döndürme becerilerine etkisinin belirlenmesi amacıyla bir çalışma yapmıştır. Çalışmada yarı deneysel desenlerden kontrol gruplu ön test-son test deney modeli kullanılmıştır. Araştırma 2013-2014 Öğretim yılında Yozgat ili merkezinde yer alan Yozgat Anadolu Lisesi'nde pilot ve asıl olmak üzere iki basamakta gerçekleştirilmiştir. Deney ve kontrol gruplarının her birinde 60 öğrenci olmak üzere toplam 120 tane dokuzuncu sınıf öğrencisi yer almıştır. Öğrenci gruplarına çalışmanın başında Bilgisayar Tutum Ölçeği ile Mantıksal Düşünme Yetenek Testi uygulanmıştır. Bu testler sonucunda grupların bilgisayar tutumları ile mantıksal düşünme becerileri arasında istatistiksel olarak herhangi bir fark tespit edilememiştir. Deney ve kontrol gruplarında, araştırmacı tarafından yürütülen dersler dört hafta sürmüş ve bu süre içerisinde deney grubunda dönüşümlü olarak bilgisayar destekli öğretim ile somut materyaller birlikte verilmiştir. Kontrol grubunda ise bu süre içerisinde aynı konular ders kitabı ve onaylanan yardımcı kaynaklardan işlenmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen verilerden elde edilen sonuçlar aşağıdaki gibi özetlenebilir:

- Bilgisayar destekli öğretim ile somut materyalin bir arada dönüşümlü olarak kullanılması öğrencilerin uzamsal düşünme becerilerini anlamlı şekilde daha fazla geliştirmiştir.

- Bilgisayar destekli öğretim ile somut materyalin bir arada dönüşümlü kullanılması öğrencilerin kimyasal reaksiyonlar konusundaki zihinsel döndürme becerilerini anlamlı şekilde daha fazla geliştirmiştir.
- Öğrencilerin kimyasal reaksiyonlar konusundaki zihinsel döndürme becerileri ile uzamsal düşünme becerileri arasında pozitif yönlü ve güçlü bir ilişki vardır.
- Öğrencilerin son test sonuçlarına göre kimyasal reaksiyonlar konusundaki zihinsel döndürme becerilerindeki artış oranı uzamsal yetenek testindeki artış oranına göre daha fazladır.
- Öğrenci seçiminde kontrol altına almak amacıyla yapılan mantıksal düşünme yetenek testi puanlarında deney ve kontrol grupları arasında herhangi bir fark gözlenmemiştir.
- Öğrenci seçiminde kontrol altına almak amacıyla yapılan bilgisayar tutum ölçeği puanlarında deney ve kontrol grupları arasında herhangi bir fark gözlenmemiştir.

Seyitoğlu (2014) matematik dersinde akıllı tahta kullanımını incelediği araştırmasında, ders akışının nasıl etkilendiğini belirlemiştir. Araştırma yerel düzeyde bir aksiyon araştırmasıdır. Çalışma grubunu Gümüşhane ilinin Torul ilçesindeki bir ortaokulun altıncı, yedinci, sekizinci sınıfta okuyan 48 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda akıllı tahtanın kaynak çeşitliliği ve zaman kazancı sağladığı, ders yönetimi bakımından yararlı olduğu, dersi eğlenceli kıldığı, dersin daha anlaşılır olmasına yarar sağladığı, sınıfta etkileşimi arttırdığı belirlenmiştir.

Büyükbayraktar Ersoy (2015) aktif öğrenme uygulamalarının öğrencilerin manyetizma konusundaki akademik başarılarına ve bilimsel muhakeme becerilerine etkisini incelemektedir. Araştırmanın örneklemini Amasya Anadolu Lisesi'nde 11. sınıfta öğrenim gören 98 öğrenci oluşturmuştur. Uygulama 2014-2015 eğitim-öğretim yılının bahar döneminde gerçekleştirilmiştir. Çalışmada karma araştırma deseni kullanılmıştır. Çalışmanın verileri açık uçlu ve çoktan seçmeli kavramsal başarı testi, bilimsel muhakeme yetenek testi, gözlem formu ve görüşmeler yoluyla toplanmıştır. Deneyler, simülasyonlar, modelleme, etkinlik planı çalışma yaprakları ve kavramsal değişim tabanlı çalışma yaprakları gibi farklı materyaller kullanılarak aktif öğrenme ortamı oluşturulmuştur. Bulgular, aktif öğrenme uygulamalarının öğrencilerin Manyetizma

konusundaki akademik başarıları üzerinde ve kavramsal değişimi sağlamada etkili olduğunu ortaya koymuştur. Analiz sonuçları öğrencilerin manyetizma konusundaki akademik başarıları ile bilimsel muhakeme yeteneklerinin birbirleriyle ilişkili olarak arttığını göstermektedir. Bununla birlikte öğrencilerin bilimsel muhakeme becerilerinin; maddenin korunumu, orantısal düşünme, değişkenlerin kontrolü, olasılıklı düşünme ve korelasyonel düşünme alt boyutlarında kazanç sağladığı tespit edilmiştir. Gözlem ve görüşme verilerinde aktif öğrenme uygulamalarının öğrencilerin fizik dersine karşı ilgi, tutum ve motivasyonlarını olumlu yönde etkilediği belirtilmiştir.

Önder (2015) orta öğretim 10. sınıf düzeyinde biyoloji dersinde Fotosentez konusu akıllı tahta kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına, akıllı tahta kullanımına ve derse yönelik tutumlarına etkisini incelemiştir. Araştırmanın çalışma grubu bir devlet okulunda farklı iki sınıfta okuyan toplam 50 öğrencidir. Ön test-son test kontrol gruplu modele göre yansız atama ile oluşturulmuştur. İki grupta, deney grubundaki 25 öğrenciye, Adobe Flash CS5 programı ile hazırlanan ders içerikleri akıllı tahta kullanılarak, kontrol grubundaki 25 öğrenciye, Talim ve Terbiye Kurulu'nun 12.09.2011 tarih ve 133 sayılı kararı ile kabul edilen biyoloji dersi öğretim programında belirtilen etkinlikler ile öğretim yapılmıştır. Araştırmada nicel ve nitel veriler toplanmıştır. Araştırma sonucunda yapılandırmacı öğrenme yaklaşımı temel alınarak, akıllı tahta kullanılarak ders anlatılması, mevcut öğretim programındaki etkinlik ve yöntemlerle ders anlatılmasına göre deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin başarıları arasında deney grubu öğrencilerinin lehine anlamlı bir fark olduğu görülmüştür.

Öğretim materyalleri kullanımının öğrenmeye etkilerinin belirlenmeye çalışıldığı araştırmalarda genellikle deneysel desenler kullanılmıştır. Zenginleştirilmiş, dijital ders materyallerinin kullanımı öğrenme süreçlerini olumlu etkilemiştir. Alan yazında bu konuda çeşitli çalışmalar mevcuttur. Kullanılan ders materyalleri ile birlikte alt yapı ve donanım eksiklikleri tamamlanmış dersliklerin, öğrencinin ders sürecinde öğretmenden beklentilerinin, öğrencinin derse motivasyonlarına, okulların fiziksel koşullarına ilişkin görüşlerin dikkate alınarak yapılan çalışmalar, eğitim-öğretim süreçlerinin güncellenmesine yardımcı olacaktır. Bu sebeple bu tez çalışması alan yazına katkı sağlayacaktır.

3. MATERYAL VE YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma nitel ve nicel araştırma desenleri kullanılarak yapılandırılmıştır. Nicel ve nitel araştırma yöntemleri bir arada ve sırayla kullanıldığından araştırma, karma araştırıcı sıralı yöntemdedir.

Nitel araştırmalarda doğal ortamda meydana gelen olgu, olay ya da davranışlar üzerine yoğunlaşılır. Ortam araştırmacı tarafından manipüle edilmez. Araştırmacı genellikle gözlemcidir. Bu tez çalışmasının nitel kısmında örnek olay (durum çalışması) yaklaşımı kullanılmıştır. Örnek olay çalışmalarında, araştırmaya konu olan olay, birey, nesne kendi koşulları içinde olduğu haliyle tanımlanmaya çalışılır, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. Önemli olan onu uygun biçimde gözleyip belirlemektir. Örnek olay tarama modelleri, evrendeki belli bir ünitenin (birey, aile, okul, hastane, dernek vb.) derinliğine ve genişliğine, kendisi ve çevresi ile olan ilişkilerini belirleyerek, o ünite hakkında bir yargıya varmayı amaçlayan tarama düzenlemeleridir (Karasar, 2012). Örnek olay çalışmaları büyük ölçüde nitelik araştırmalarıdır.

Çalışmanın nicel kısmında ise, daha genel bir durum tablosu ortaya koyabilmek amacıyla, genel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli geçmişte ya da hâlâ var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. “Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır” (Karasar, 2012, s. 77). “Tarama araştırma yönteminde araştırma konusu ile ilgili durumun fotoğrafı çekilerek, geniş kitlelerin görüşleri ve özellikleri betimlenebilir” (Büyüköztürk ve ark., 2012, s.177).

Bu tez çalışmasında nitel yöntemin ardından nicel yöntem kullanılmıştır. Baki ve Gökçek (2012) tarafından bildirildiğine göre, sıralı araştırıcı karma yöntem tasarımı, ilk olarak nitel veriler toplanıp analiz edildiği, ardından nicel verilerin toplandığı, bir teoriyi test etmede, yeni bir test ya da ölçme aracı geliştirmede ve nitel bulguları özel bir kitleye genelleştirmede kullanıldığı Creswell (2003) tarafından bildirilmiştir. Öğrencilerin özelliklerini ve mevcut durumu derinlemesine ortaya koyabilmek amacıyla, gönüllü öğrencilerle yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Öğretmenlerin de konu

ile ilgili düşüncelerini ve gözlemlerini ortaya koyabilmek için gönüllü öğretmenlerle de yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Daha sonra tüm 11. sınıf öğrencilerine anket uygulanmıştır. Son olarak, okuldaki laboratuvarların durumu, derslikler, ders işlenişinde kullanılan harita, akıllı tahta vb. materyaller, kantin, yemekhane, sınıf mevcutları ile ilgili elde edilen verileri doğrulamak amacıyla okul müdürü ile yüz yüze görüşme yapılmıştır.

3.2. Çalışma Grubu

Yıldırım ve Şimşek (2011) tarafından bildirildiğine göre, amaçlı örnekleme zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen durumların derinlemesine çalışılmasına olanak verdiği Patton (1987) tarafından bildirilmiştir. Bu araştırmanın çalışmanın grubu amaçlı örnekleme yöntemi ile belirlenen, Hatay ili Antakya ilçesinde bulunan bir Anadolu lisesinin 11. sınıf öğrencileri, bu öğrencilerin derslerine giren, yüz yüze görüşülen yedi öğretmen ve bir okul idaresidir. Öğretmenlerin branşları ise Felsefe (1), Türk Dili ve Edebiyatı (1), Fizik (1), Biyoloji (2), Kimya (1) ve Matematik (1)'tir. Öğretmenlerin kıdem yılları: 15 (1), 17 (2), 20 (2), 25 (1), 26 (1)'dir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Öğrenci Görüşme Rehberi: Öğrencilerin dijital araç ve ortamları kullanım durumlarını belirlemek, dijital kültüre yakınlık durumlarını ve eğitim-öğretim süreçlerinden, ortamlarından beklentilerini ortaya koymak amacıyla öğrenciler için yarı yapılandırılmış görüşme rehberi kullanılmıştır. Görüşme rehberi araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Öğrencilerin doğum yıllarını belirlemek için kişisel özellikler; dijital teknolojilere (bilgisayar, İnternet, cep telefonu, e-posta hesabı vb.) sahiplik ve kullanım durumlarını, eğitim-öğretim süreçlerine ve ortamlarına dair görüşlerini belirlemek için gelişme; teşekkür ve eklenilmek istenen görüşler için kapanış bölümlerinden oluşmaktadır (Ek 1). Görüşme rehberi, branşları Türkçe olan iki öğretmen ve bir uzmanın görüşü alınarak düzenlenmiştir. Daha sonra çalışma grubundan iki öğrenci ile soruların anlaşılabilirliğine ilişkin yüz yüze görüşme yapılmıştır. Öğrencilerin önerileri dikkate alınarak görüşme rehberinin son hali belirlenmiştir.

Öğretmen Görüşme Rehberi: Öğretmenler ile yüz yüze görüşmelerden önce, öğretmen grubu ile odak grup görüşmesi yapılmıştır. Öğretmen görüşme rehberi hazırlanırken odak grup görüşmesinde ortaya çıkan veriler dikkate alınmıştır. Öğretmenlerin öğrenciler hakkındaki görüşlerini belirleyebilmek amacı ile yarı yapılandırılmış Öğretmen Görüşme Rehberi kullanılmıştır. Rehber araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Doğum yılı, meslekteki kıdemi ve branşı olmak üzere kişisel bilgiler, gelişme bölümü ve kapanış bölümünden oluşmaktadır. (Ek 2). Sorularla, öğrencilerin dijital dünya ile yakınlıkları, onların 10 yıl önceki öğrencilerden farklı özellikleri belirlenmiştir. Görüşme rehberi branşları bilişim teknolojileri olan iki öğretmen ve bir uzmanın görüşleri alınarak düzenlenmiştir. Daha sonra iki öğretmen ile pilot görüşme yapılmıştır. Öğretmenlerin önerileri ile görüşme rehberinin son hali belirlenmiştir.

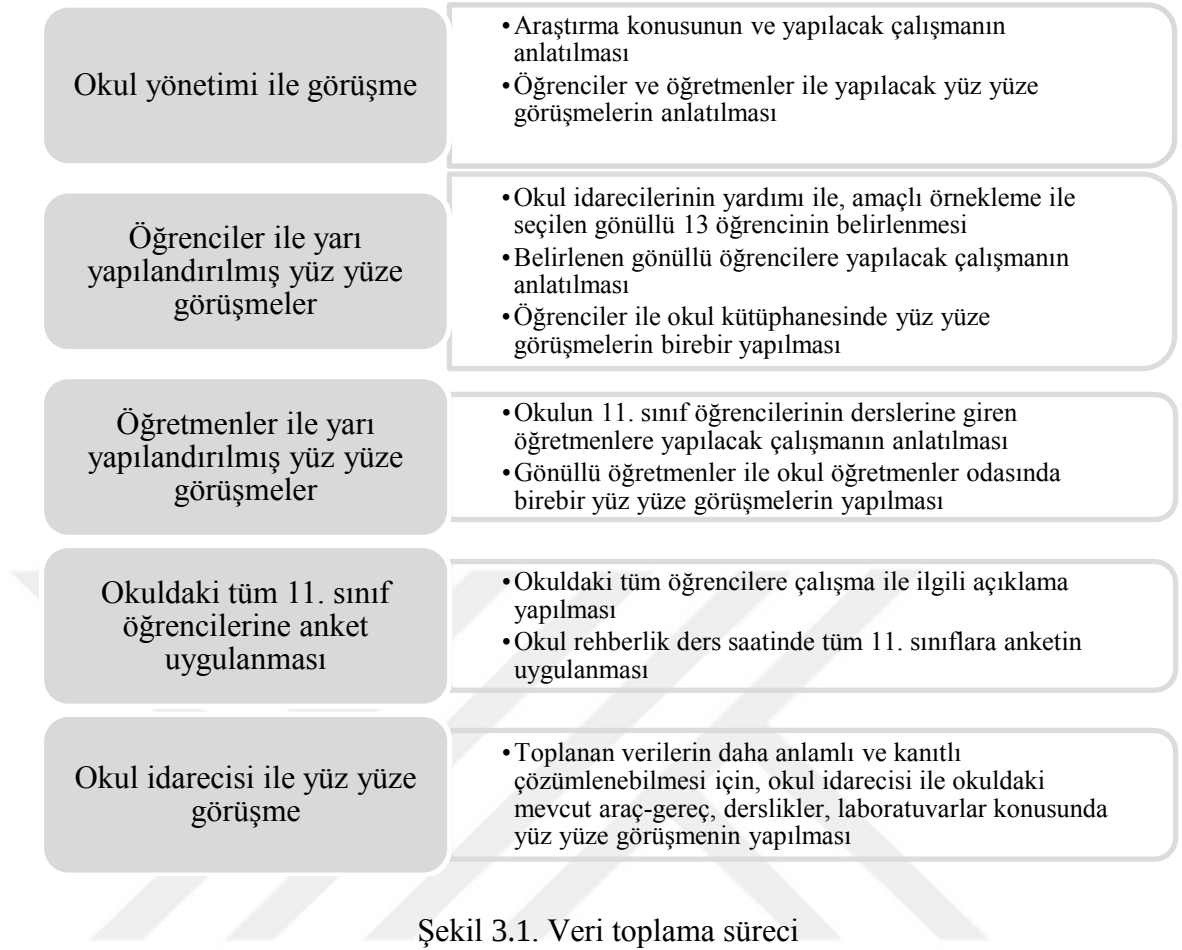
Öğrenci anketi: Genel bir durum tablosu ortaya koyabilmek amacı ile öğrencilere anket uygulanmıştır. Anket hazırlanırken ilgili çalışmalarda kullanılan veri toplama araçlarından ve öğrenciler ile yapılan yüz yüze görüşmelerde ortaya çıkan bulgulardan yararlanılmıştır. Anket öğrencilerin demografik bilgilerinin belirlendiği bölüm, genel teknoloji kullanımı, İnternet kullanımı, sosyal medya kullanımı, mevcut eğitim-öğretim ortamları olmak üzere beş bölümden oluşmaktadır (Ek 3). Uğraş (2012) tarafından Türkiye’deki Dijital Yerlilerin Yeni Medyayı Kullanım Alışkanlıklarının Bilgi Toplumu Bağlamında İncelenmesi isimli tez çalışmasında araştırmacı tarafından hazırlanan ve kullanılan Yeni Medya Kullanım Alışkanlığı anketi araştırmanın amaçlarına uygun olarak adapte edilmiştir. Bu anketinin geçerliğini sağlamak amacı ile dört uzmandan görüş alınmıştır. Çalışma grubunun özelliklerine uygun iki gence anket uygulandığı, anket soruları hakkındaki görüşleri alındığı, anketin güvenilirliğini sağlamak amacı ile çalışma grubunun özelliklerine uygun 59 gençten oluşan bir gruba anket uygulandığı, uzmanlardan alınan görüşlerin ve gençlere uygulanan anketlerin sonuçlarına göre gerekli düzeltme ve düzenlemeler yapıldığı Uğraş (2012) tarafından bildirilmiştir. Öğrenci anketi ile ilk olarak Hatay ili Samandağ ilçesinde bir meslek lisesinde 11. sınıfta okuyan 18 öğrenciye pilot uygulama yapılmış, öğrencilerin anketle ilgili görüşleri alınarak gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Anketin son hali çalışma grubunun içinden gönüllü iki öğrenciye uygulanmıştır. Bu öğrenciler anketi anlaşılır bulmuşlardır. Daha sonra, anket okulun tüm 11. sınıf öğrencilerine uygulanmıştır.

3.4. Veri Toplama Süreci

İlk olarak okul yönetimi ile görüşülmüş, araştırma konusu ve uygulanacak yöntemler tanıtılmıştır. Veri toplama süreci 2015-2016 eğitim-öğretim yılında ikinci dönem başlamıştır. İlk olarak, amaçlı örnekleme yoluyla seçilen, 11. sınıfta okuyan 13 öğrenci ile yüz yüze görüşme yapılmıştır. Özellikle düşüncelerini ifade etmekten çekinmeyen, gönüllü öğrenciler tercih edilmiştir. Okul idarecilerinden biri bu özellikleri taşıyan, 11. sınıf öğrencilerinden gönüllü 13 katılımcı belirlemiştir. Görüşme yapılacak öğrenciler ile görüşme tarihleri belirlenerek, öğrenciler ile bireysel yüz yüze görüşmeler okul kütüphanesinde yapılmıştır. Öğrenci görüşmeleri en az 18 en çok 30 dakika aralığında sürmüştür. Görüşmeler sırasında ses kayıt cihazı kullanılmıştır.

Öğretmen grubu ile ilk olarak, odak grup görüşmesi planlanmış ve uygulanmıştır. Daha sonra daha derinlemesine veri toplayabilmek amacı ile öğretmenler ile yüz yüze görüşmelerin yapılmasına karar verilmiştir. Öğretmenler için hazırlanan Öğretmen Görüşme Rehberi öğrenci görüşmelerinin analizi tamamlandıktan sonra, öne çıkan veriler doğrultusunda tekrar düzenlenmiştir. Ardından, 11. sınıf öğrencilerinin derslerine giren yedi öğretmen ile yüz yüze görüşme yapılmıştır. Öğretmen görüşmeleri en az 20 dakika en çok 27 dakika sürmüştür. Öğretmenlerle yapılan görüşmeler sırasında da görüşülenlerden izin alınarak ses kayıt cihazı kullanılmıştır.

Öğretmen görüşmeleri analiz edildikten sonra, okulun tüm 11. sınıf öğrencileri için geliştirilen anket uygulanmıştır. Ayrıca, bir okul idarecisiyle okulun sosyal, sportif ve eğitim-öğretim olanaklarıyla ilgili yüz yüze görüşme yapılmıştır. Bu görüşmenin amacı öğrenci ve öğretmenlerden elde edilen bulguları doğrulamaktır. Tüm veri toplama süreci Şekil 3.1.'de özetlenmiştir.

3.5. Verilerin Çözümlemesi

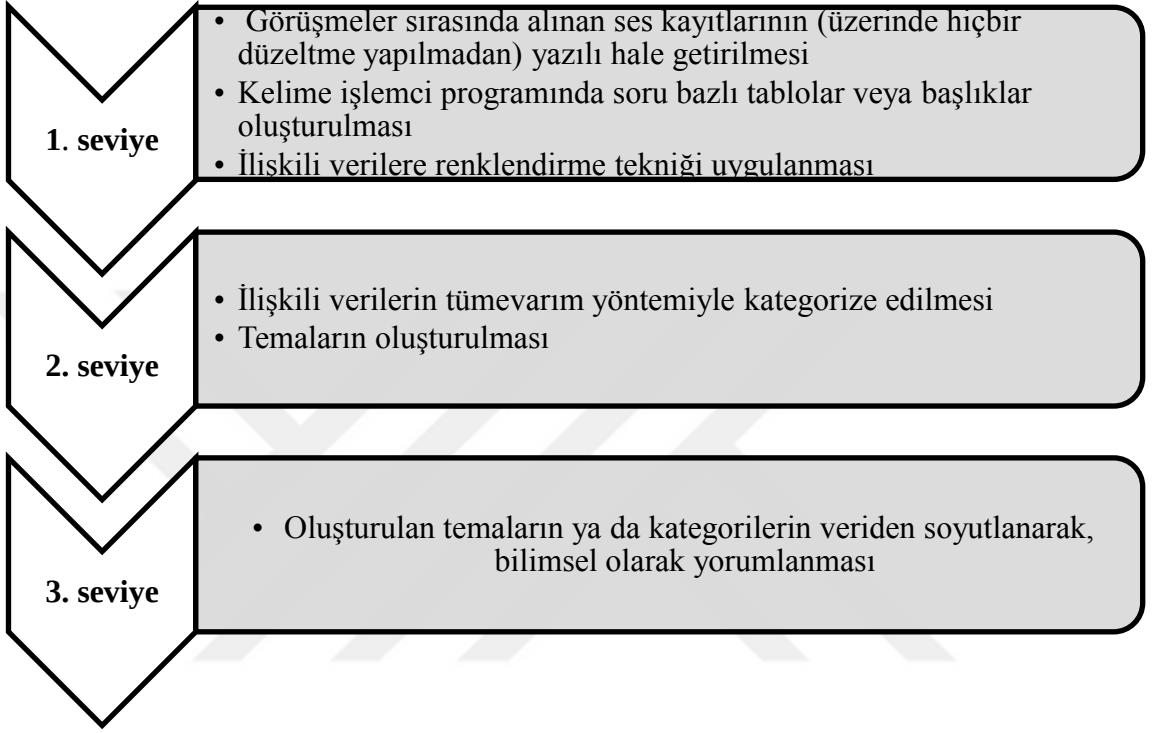
3.5.1. Görüşmelerin Çözümlemesi

Görüşmeler içerik analizi ile çözümlenmiştir. İlgili verilere birinci ve ikinci seviye kodlama tamamlandıktan sonra sayısallaştırma yapılmıştır.

İlk aşamada her öğretmene ve her öğrenciye kodlar verilmiştir (Öğretmenler için Ö1, Ö2, Ö3...; öğrenciler için G1, G2, G3...). Öğretmen ve öğrenciler ile yapılan yüz yüze görüşmelerin ses kayıtları hiçbir değişiklik yapılmadan yazılı hale getirilmiştir. Görüşmelerden elde edilen nitel verilerin analizleri tümevarım yaklaşımıyla yapılmıştır.

Öğrenci görüşme verilerinin analizi için ham metinler soru bazlı renklendirilerek tablolaştırılmıştır (Ek 5). Oluşturulan tablolar ikinci seviye kodlama ile kategorilere ayrılmıştır (Ek 6). Son aşamada ise, oluşturulan temalar veriden soyutlanarak ifade edilmiş ve analiz tamamlanmıştır.

Öğretmen görüşmeleri verilerinin analizi için sorulara verilen cevaplar üzerinde değişiklik yapılmadan yazılı hale getirilmiştir. Daha sonra cevaplar renklendirilerek çözümlenmiştir (Ek 7). Son aşamada ilişkili cevaplar kategorize edilip yine veriden soyutlanarak ifade edilmiş ve analiz tamamlanmıştır.

Şekil 3.2. Nitel verilerin analizi

3.5.2. Anketlerin Çözümlenmesi

Öğrencilere uygulanan anketin analiz süreci her ankete bir numara verilerek başlamıştır. Anketlerin analizi için SPSS (23. Versiyon) programı kullanılmıştır. SPSS Programı'nda gerekli değişken tanımları ve etiketlemeler yapılmıştır. Anketleri doğru ve sistematik okuyabilmek amacı ile asetat kâğıdı üzerine hazırlanan şablonlar yardımıyla SPSS programına veri girişi yapılmıştır. Her öğrencinin anket verisi sırasıyla veri setine yazılmıştır. Veri girişi tamamlandıktan sonra, ilgili sorulara göre frekans ve çapraz tablo (crosstabs) gibi betimsel analiz teknikleri ile çözümlemeler yapılmıştır. Ankette yer alan açık uçlu soru 124 öğrenci tarafından cevaplanmıştır. Soruya verilen cevaplar ilk aşamada üzerinde hiçbir düzenleme yapılmadan, yanlarına katılımcı numaraları eklenerek metne

dökülmüştür. Daha sonra metinler belirli değişkenlere göre okunarak, birinci seviye kodlama yapılmıştır. Sonraki aşamada kategori başlıkları oluşturulmuş, katılımcılardan gelen cevaplar ile ikinci seviye kodlama hazırlanmıştır. Son olarak, bilimsel literatür diliyle ve uygun yazım tekniği ile ankette yer alan açık uçlu sorunun analizi tamamlanmıştır.

4. ARAŞTIRMA BULGULARI VE TARTIŞMA

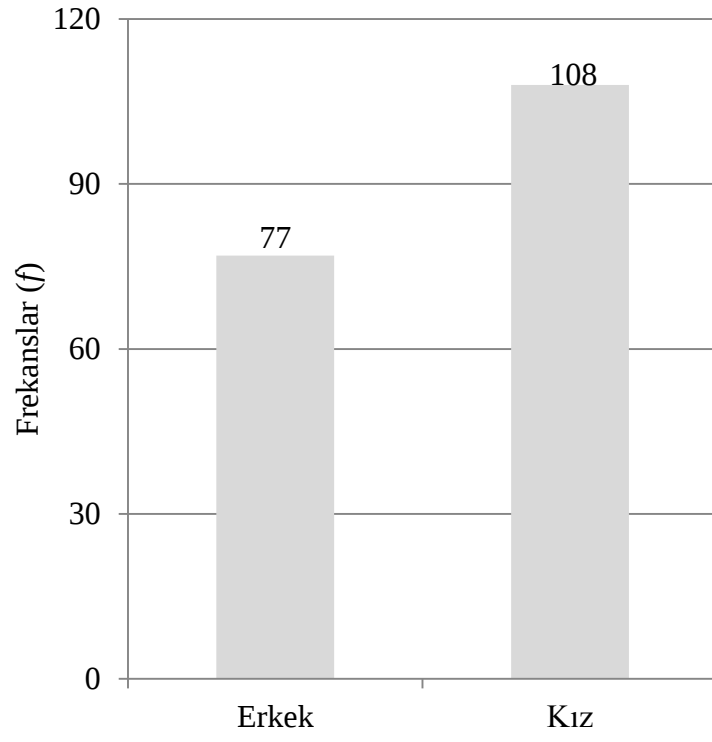
Araştırmada 11. sınıf öğrencileri ve öğretmenlerle yüz yüze yapılan görüşmeler ve öğrencilere uygulanan anketteki açık uçlu soru içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiş, nitel bulgular ortaya konulmuştur. Okulun tüm 11. sınıf öğrencilerine uygulanan anketten elde edilen veriler betimleyici istatistik yöntemleriyle çözümlenmiş, nicel bulgular elde edilmiştir. Anket bulgularının sunulmasında tablo ve grafiklerden yararlanılmıştır. Gerekli durumlarda tablo içerisindeki veriler sıklık durumlarına göre sıralanıp düzenlenmiştir.

Ayrıntılı bir durum tablosu ortaya koyabilmek amacıyla elde edilen bulguların sunumunda ve düzenlenmesinde bütünsel bir yaklaşım izlenmiştir. Öğrencilere uygulanan anketin ve öğrenciler ile yapılan yüz yüze görüşmelerin ilişkili bulguları birlikte verilmiştir. Ayrıca, bazı bulguların sunumunda öğretmenler ile yapılan yüz yüze görüşmeler veya ankette yer alan açık uçlu soruya verilen cevaplar birlikte ele alınmıştır. Ortaya çıkan durum tablosunu daha ayrıntılı betimlemek amacı ile okulda yapılan gözlemler ve okul müdürü ile yapılan görüşmeden elde edilen bulgular da eklenmiştir. Böylece, araştırılan durumun ayrıntıları, nedenleri, anket ve yüz yüze görüşme bulgularının tutarlılıkları ve farklılıkları gösterilmeye çalışılmıştır. Bulgular metin içerisinde %, şekillerde frekans değerleri ile sunulmuştur.

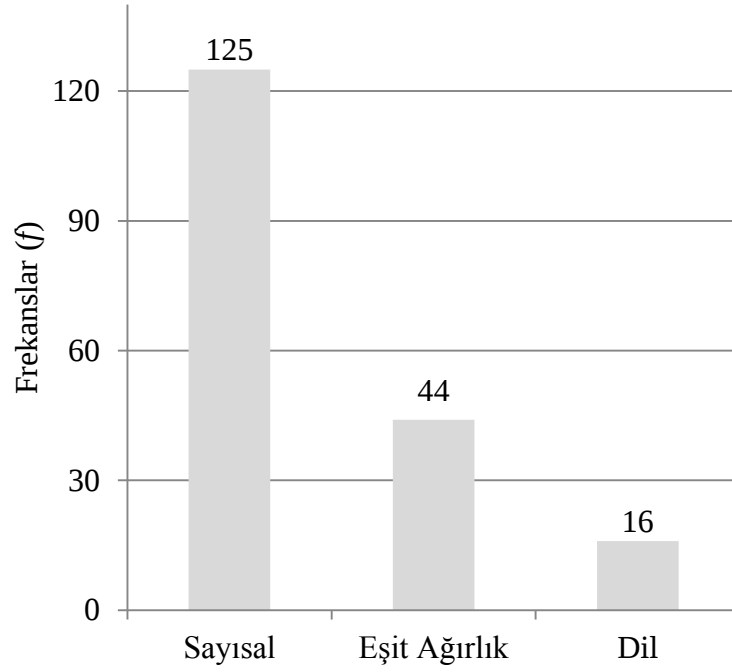
Bulgular verildikten sonra, daha önce yapılmış araştırmalar dikkate alınarak tartışılmıştır. Literatürle örtüşen ya da farklılık gösteren durumlar belirtilerek, yorumlar yapılmıştır.

4.1. Öğrencilerin Demografik Bilgileri

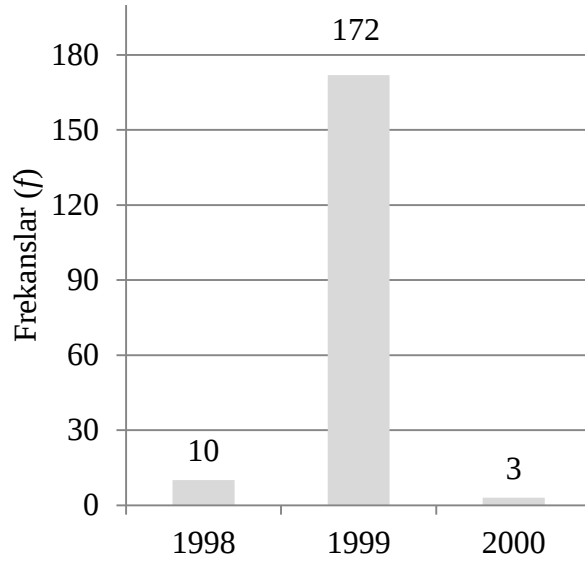
Ankete katılan öğrenciler, %41.6'sı erkek ve %58.4'ü kız olmak üzere, toplam 185 kişidir (Şekil 4.1.). Katılımcıların %67.6'sı sayısal, %23.8'i eşit ağırlık, %8.6'i dil bölümü öğrencileridir (Şekil 4.2.). Katılımcıların %93'ü 1999 doğumludur (Şekil 4.3.). Yüz yüze görüşmeler 13 öğrenci ile yapılmıştır. Görüşülen öğrencilerin 10'u 1999, 2'si 1998, 1'i 2000 doğumludur. Bu katılımcıların 7'si kız, 6'sı erkek öğrencidir.

Şekil 4.1. Ankete katılan öğrencilerin cinsiyetleri

Şekil 4.2. Ankete katılan öğrencilerin bölümleri

Şekil 4.3. Ankete katılan öğrencilerin doğum yılları

4.2. Öğrencilerin Bilişim Teknolojileri Sahiplik Durumları

4.2.1. Bilgisayar Sahiplikleri

Anketin genel teknoloji kullanımı bölümü ile katılımcıların masaüstü, dizüstü ve tablet bilgisayar, İnternet bağlantısı, e-posta hesabı ve cep telefonu sahiplik durumları tespit edilmiştir. Bu teknolojilere sahiplik durumları kişisel ve/veya evlerinde olmak üzere seçeneleştirilmiştir. Ankete katılanların, bu teknolojileri ne zamandan beri ve ne sıklıkta kullandıkları belirlenmiştir.

Masaüstü bilgisayar sahipliği incelendiğinde anket katılımcılarının %49.2'si (91 kişi) masaüstü bilgisayara sahip iken (evlerinde/ortak kullanımda veya kendilerine ait var), %48.6'sı (90 kişi) ise ne evde ortak kullanımda ne de kişisel bir masaüstü bilgisayara sahip değildir. Kendisine ait masaüstü bilgisayara sahip olan katılımcı oranı toplamda %7 (13 kişi)'dir.

Çizelge 4.1. Masaüstü bilgisayar sahiplik durumları (n=181)

	<i>f</i>	%
Yok	90	48.6
Var	91	49.2

Çizelge 4.2. Masaüstü bilgisayar sahiplik durumları ayrıntılı gösterimi (n=181)

Masaüstü Bilgisayar Sahiplikleri		Yok (f)	Var (f)
Evde/ortak kullanımda yok	Kendime ait yok	90	
	Kendime ait var		10
Evde/ortak kullanımda var	Kendime ait yok		78
	Kendime ait var		3

Dizüstü bilgisayar sahipliği durumlarında ise ankete katılan öğrencilerin yarısından çoğu (%62.2'si) evde ortak kullanımda veya kişisel dizüstü bilgisayara sahiptir. Öte yandan %37.3'ü sahip olmadığını işaretlemiştir.

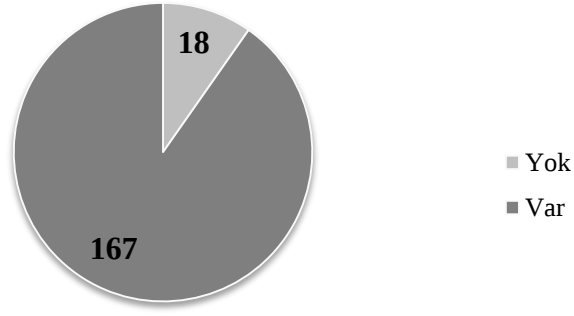
Çizelge 4.3. Dizüstü bilgisayar sahiplik durumları (n=184)

	f	%
Yok	69	37.3
Var	115	62.2

Çizelge 4.4. Dizüstü bilgisayar sahiplik durumları ayrıntılı gösterimi (n=184)

Dizüstü Bilgisayar Sahiplikleri		Yok (f)	Var (f)
Evde/ortak kullanımda yok	Kendime ait yok	69	
	Kendime ait var		28
Evde/ortak kullanımda var	Kendime ait yok		84
	Kendime ait var		3

Tablet bilgisayar sahiplik durumlarına bakıldığında anket katılımcılarının büyük çoğunluğu %90.3'ü evde/ortak kullanımda veya kendisine ait tablet bilgisayara sahip olduğunu belirtmiştir.

Şekil 4.4. Tablet bilgisayar sahiplik durumları (n=185)

Bununla birlikte, kendisine ait tableti olduğunu işaretleyen katılımcılar %67.6'dır. Katılımcıların altı tanesi hem evde/ortak kullanımda hem de kendisine ait tablet bilgisayar sahibi olduğunu bildirmiştir.

Çizelge 4.5. Tablet bilgisayar sahiplik durumları ayrıntılı gösterimi (n=185)

Tablet Bilgisayar Sahiplikleri		Yok (f)	Var (f)
Evde/ortak kullanımda yok	Kendime ait yok	18	
	Kendime ait var		119
Evde/ortak kullanımda var	Kendime ait yok		42
	Kendime ait var		6

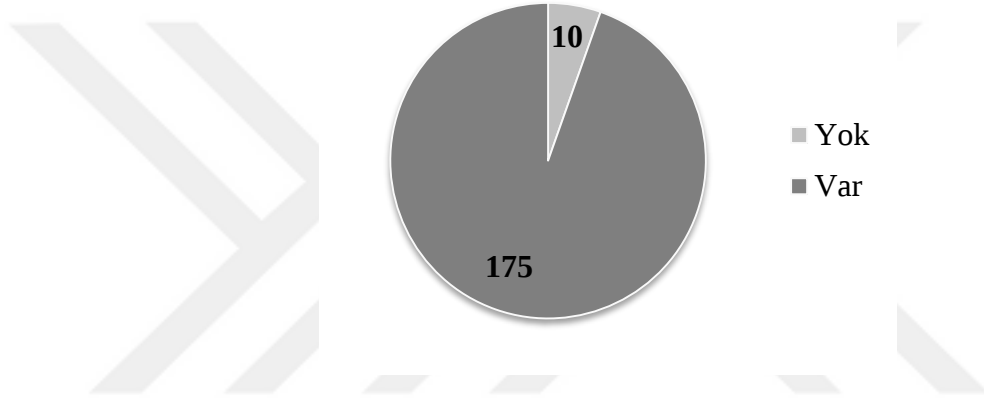
Öğrencilerle yapılan yüz yüze görüşmelerde katılımcıların tamamına yakınının (12) bilgisayara sahip olduğu görülmüştür. Bilgisayar sahibi olan katılımcıların üçte ikisi dizüstü (8), yarısından fazlası tablet (7), üçte birinden azı ise masaüstü bilgisayara (4) sahip olduğunu ifade etmiştir. Okul müdürü ile yapılan yüz yüze görüşmede, okulun FATİH Projesi kapsamında olması dolayısıyla, öğrencilere tablet bilgisayar dağıtıldığı bilgisine ulaşılmıştır. Öğrencilerin tablet bilgisayar sahiplik oranının yüksek olmasının FATİH Projesi'ne bağlı olduğu söylenebilir.

Araştırmada ankete katılan öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun (%96.7'sinin) herhangi bir bilgisayara sahip olduğu belirlenmiştir. Bu durum son yıllarda benzer konularda yapılan araştırma sonuçları ile benzeşmektedir. Lise öğrencileri ile yapılan

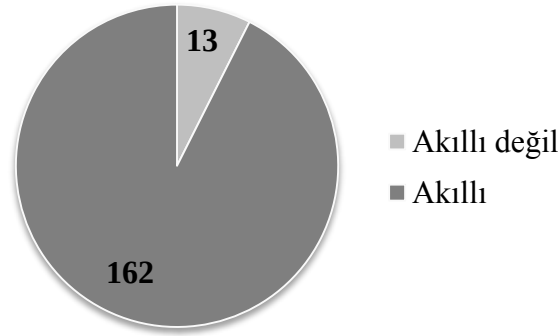
bir araştırmada öğrencilerin %94.2'sinin evinde bilgisayar olduğu belirlenmiştir (Kulu, 2012).

4.2.2. Cep Telefonu Sahiplikleri

Anket katılımcılarının %94.6'sı cep telefonuna sahiptir. Bununla birlikte, katılımcıların %87.6'sı akıllı cep telefonuna sahiptir. Yüz yüze görüşme yapılan öğrencilerin tamamının cep telefonuna sahip olduğu belirlenmiştir. Bu öğrencilerin 10'u akıllı cep telefonuna sahip iken, üçü sahip değildir.

Şekil 4.5. Cep telefonu sahiplik durumları (n=185)

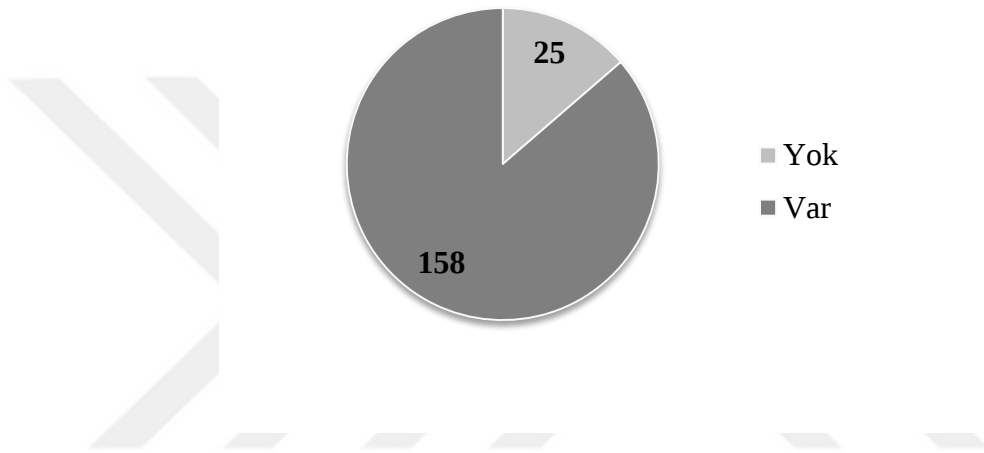
Şekil 4.6. Cep telefonu türü sahiplik durumları (n=175)

Anket ve yüz yüze görüşme bulguları birbirini desteklemektedir. Cep telefonu günümüzde dijital yerliler için temel ihtiyaçlar arasında yer alan bir teknolojik araçtır

(Uğraş, 2012). Bu bakımdan, katılımcıların cep telefonu sahiplik oranının yüksek oluşu öğrencilerin dijital yerli olmasını işaret etmesi bakımından dikkate değer bir bulgudur.

4.2.3.E-Posta Sahiplikleri

Anket katılımcılarının çoğu (%85.4'ü) e-posta hesabına sahip olduğunu, %13.5'i ise sahip olmadığını belirtmiştir. Yüz yüze yapılan görüşmelerde 12 katılımcı e-posta hesabına sahip olduğunu, bir katılımcı ise olmadığını ifade etmiştir.

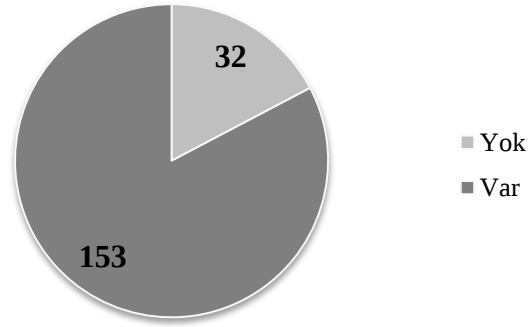

Şekil 4.7. E-posta sahiplik durumları (n=183)

Anket ve yüz yüze görüşme bulguları birbirlerini destekler niteliktedir. Çalışma grubunun büyük çoğunluğunun e-posta hesabına sahip olduğu belirlenmiştir.

4.2.4. İnternet Erişim Durumları

Anket katılımcılarının %82.7'si evde/ortak kullanımda veya kendilerine ait İnternet bağlantısına sahip olduğunu, dörtte üçü (%75.1'i) evlerinde İnternet bağlantısı olduğunu işaretlemiştir. Öğrencilerle yüz yüze yapılan görüşmelerde katılımcıların tamamı İnternet kullandığını söylemiştir. Tamamına yakını (12) evlerinde İnternet bağlantısı olduğunu ifade etmiştir. Yine katılımcıların tamamına yakını (12) cep telefonları ile de İnternet'e bağlandığını belirtmiştir.

Şekil 4.8. İnternet erişim durumları (n=185)

Uğraş (2012) tarafından yapılan çalışmada, dijital yerlilerin yeni medya araç ve uygulamalarına sahip olma durumu sosyoekonomik düzeylere göre değerlendirilmiştir. Cep telefonu (%82-%96), masaüstü bilgisayar (%72-%72), dizüstü bilgisayar (%46-%80)ve İnternet bağlantısına (%87-%97) yüksek oranlarda sahip olduğu belirlenmiştir. Bu bakımdan bulgular benzeşmektedir. Öte yandan, tablet bilgisayara (%5-%43) düşük oranda sahip olduğu belirtilmiştir. Bu tez çalışmasında FATİH (Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi) Projesi dolayısıyla öğrencilerin tablet bilgisayara yüksek oranda sahip olması öne çıkan bir bulgudur.

4.3. Öğrencilerin Ne Zamandır Bilişim Teknolojileri Kullandıkları

Ne zamandan beri kullandıkları sorulduğunda, anket katılımcıların yarısından fazlası (%51.4'ü) en az üç yıldır masaüstü bilgisayar kullandığını işaretlemiştir. Benzer şekilde, katılımcıların neredeyse yarısı (%48.7'si) en az üç yıldır dizüstü bilgisayar kullandığını belirtmiştir. Katılımcıların yarısının (%50.8'inin) tablet bilgisayar kullanım süreleri ise bir-iki yıl kadardır.

Katılımcıların %40'ı üç-beş yıldır cep telefonu; dörtte üçü (%74.6) en az üç yıldır İnternet; %70.8'i en az üç yıldır e-posta kullanmaktadır.

Çizelge 4.6. Bilişim teknolojileri kullanım durumları

Aşağıdakileri Ne Zamandan Beri Kullanıyorsun?		Kullanmıyorum		1 yıldan az		1-2 yıldır		3-5 yıldır		5 yıldan fazla	
	<i>n</i>	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%
Masaüstü bilgisayar	183	83	44.9	-	-	5	2.7	14	7.6	81	43.8
Dizüstü bilgisayar	185	68	36.8	7	3.8	20	10.8	46	24.9	44	23.8
Tablet bilgisayar	185	23	12.4	12	6.5	94	50.8	48	25.9	8	4.3
Cep telefonu	185	6	3.2	14	7.6	47	25.4	74	40	44	23.8
İnternet	184	16	8.6	9	4.9	21	11.4	29	15.7	109	58.9
E-posta hesabı	185	29	15.7	5	2.7	20	10.8	44	23.8	87	47

Anket ve yüz yüze görüşme bulguları araştırmaya katılan gençlerin en az üç yıldır masaüstü, dizüstü bilgisayar ve İnternet kullandıklarını göstermektedir. Araştırmaya katılanların yaşları 16-18 arasında değiştiği için, yaklaşık 13-15 yaşlarından itibaren İnternet’le, masaüstü ve dizüstü bilgisayarlarla tanıştıkları, kullandıkları söylenebilir. Öğrencilerin yarısından fazlasının (%58.9) beş yıldan uzun süredir İnternet kullandığı belirlenmiştir. Bu sonuç, Kulu (2012) tarafından yapılan araştırmada öğrencilerinin yarısından fazlasının beş yıldan fazladır İnternet kullandığı sonucu ile benzeşmektedir.

4.4. Öğrencilerin Ne Sıklıkta Bilişim Teknolojileri Kullandıkları

Anket katılımcılarının %40.5’i haftada birkaç saat masaüstü veya dizüstü bilgisayar kullandıklarını bildirmiştir. Katılımcıların %29.2’si haftada birkaç saat, %22.2’si ayda birkaç saat, %14.6’sı her gün en fazla üç saat tablet bilgisayar kullandığını belirtmiştir. Bununla birlikte, tablet bilgisayarı hiç kullanmadığını işaretleyen katılımcı oranı %31.9’dur.

Katılımcıların dörtte üçünün (%75.2) her gün İnternet kullandığı görülmektedir. Ayrıca, katılımcıların %2.2 si hiç İnternet kullanmadığını işaretlemiştir. Yüz yüze görüşme yapılan öğrencilere gün içinde İnternet kullanım sıklıkları sorulduğunda üç katılımcı bir-iki saat, bir katılımcı iki-üç saat, iki katılımcı beş-altı saat, üç katılımcı ise gün içinde belirli saatlerde kullandıklarını söylemiştir. Bununla birlikte, üç katılımcı gün içinde sürekli İnternet kullandığını söylemiştir.

Katılımcıların dörtte üçünden fazlası (%75.7'si) her gün cep telefonu kullanmaktadır. Katılımcıların %3.2'si ise hiç cep telefonu kullanmamaktadır. Günüş (2011) tarafından bildirildiğine göre, sürekli teknolojik araçlarla birlikte olmaları sebebiyle dijital yerlilerin günlük alışkanlıklarının değiştiği gözlenmektedir. Cep telefonlarının onlara her gün yapacaklarını hatırlatması, geniş bir belleğe sahip olması, telefon numaralarını ve birtakım notları ezberlemeyi ortadan kaldırması, hemen istediği bilgiye cep telefonundan ya da bilgisayarından kolayca İnternete bağlanıp ulaşabilmesi gibi özellikleri Günther (2007) tarafından bildirilmiştir.

Çizelge 4.7. Bilişim teknolojileri kullanım sıklığı (n=185)

Aşağıdakileri Ne Sıklıkta Kullanıyorsun?	Hiç Yapmıyorum		Ayda birkaç saat		Haftada birkaç saat		Her gün en fazla 3 saat		Her gün 3 saatten fazla	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Masaüstü/dizüstü bilgisayar	45	24.3	35	18.9	75	40.5	27	14.6	3	1.6
Tablet bilgisayar	59	31.9	41	22.2	54	29.2	27	14.6	4	2.2
İnternet	4	2.2	7	3.8	35	18.9	73	39.5	66	35.7
Cep telefonu	6	3.2	9	4.9	30	16.2	84	45.4	56	30.3

4.5. İnternet'te Yapılan Etkinlikler ve Sosyal Paylaşım Ağlarını Kullanım Durumları

Anket katılımcılarına İnternet'te yaptıkları etkinliklere ne kadar zaman ayırdıkları sorulmuştur. Çizelgede sıklık durumları en yüksek frekanslar belirgin hale getirilerek gösterilmiştir (Çizelge 4.8.).

Katılımcıların %54.6'sı haftada birkaç saat, %25.4'ü ayda birkaç saat, %15.1'i her gün bir-üç saat, %1.6'sı ise her gün üç saatten fazla İnternet kullanarak araştırma-eğitim yaptığını işaretlemiştir. Katılımcıların %2.7'si ise İnternet'te hiç araştırma-eğitim yapmadığını işaretlemiştir.

İnternet'te eğlence maddesi için, katılımcıların %37.3'ü haftada birkaç saat, %31.9'uher gün bir-üç saat vakit ayırdığını işaretlemiştir. Katılımcıların %24.9'u haftada birkaç saat, %18.9'u ayda birkaç saat, %14.6'sıher gün bir-üç saat İnternet'te oyun oynadığını işaretlemiştir. İnternet'te alışveriş maddesi için, katılımcıların yarısından çoğu (%58.4'ü) hiç seçeneğini işaretlemiştir.

Katılımcıların yarısından fazlası (%60'ı) günde en az bir saat İnternet'te haberleşmeye vakit ayırdığını işaretlemiştir. İnternet'i haberleşme amacıyla kullanmayan katılımcı oranı ise %5.4'tür.

İnternet'te gazete okuma maddesi için, katılımcıların yarısından fazlası (%55.7'si) hiç seçeneğini işaretlemiştir. Katılımcıların %24.3'ü ayda birkaç saat, %11.9'u haftada birkaç saat İnternet'te gazete okuduğunu belirtmiştir.

İnternet'te kitap okuma maddesi için, katılımcıların yarısından çoğu (%55.1'i) hiç seçeneğini işaretlemiştir. Katılımcıların %17.8'i haftada birkaç saat, %17.3'ü ayda birkaç saat, %5.9'u her gün bir-üç saat, %2.2'si ise her gün üç saatten fazla İnternet'te kitap okuduğunu işaretlemiştir. Bu bulgulara dair, İnternet ortamında kitap okumanın henüz yaygınlaşmadığı ve çok fazla tercih edilmediği söylenebilir.

İnternet'te sosyal medya ile ilgili olarak, katılımcıların %23.2'si haftada birkaç saat, %20'si her gün bir-üç saat, %12.4'ü ayda birkaç saat, %7'si ise her gün üç saatten fazla Facebook kullandığını işaretlemiştir. Öte yandan, katılımcıların % 33.5'i hiç seçeneğini işaretlemiştir. Yüz yüze görüşmelerde de katılımcıların üçünün Facebook kullanmadığı belirlenmiştir. Bir katılımcı Facebook ile ilgili: *“Modası geçti gibi bir şey oldu.”* ifadesi ile artık Facebook'u nadiren kullandığını bildirmiştir. Yüz yüze görüşme yapılan öğrencilerin çoğu (10) Facebook kullandıklarını söylemiştir. Facebook kullanan katılımcıların tamamı Facebook'ta arkadaşları ile iletişim kurduğunu söylemiştir. Katılımcılar, iletişim kurmak dışında oyun (2), paylaşım yapmak (1) ve eğlence (1) için de Facebook kullandığını söylemiştir. Yüz yüze görüşme yapılan gençlere Facebook kullanım sıklıkları sorulduğunda, dört katılımcı her gün, üç katılımcı haftada birkaç kez, üç katılımcı ise nadiren kullandığını söylemiştir. Facebook'ta edindikleri arkadaşları gerçek hayatta tanıyıp tanımadıkları sorusu sorulduğunda, bir kısmı (5) Facebook'taki arkadaşlarının tamamını gerçek hayatta tanıdığını ve yüz yüze de görüştiklerini ifade ederken, bir kısmı ise (5) gerçek arkadaşlarla birlikte sanal arkadaşlara da sahip olduğunu belirtmiştir. Katılımcılara Facebook'taki arkadaş sayıları sorulmuştur. Altı katılımcının 500'ün üzerinde arkadaşına sahip olduğu dikkat çekici bir bulgudur.

Elde edilen bu sonuçlar, Facebook ortamının iletişim ve paylaşım amaçlı yaygın kullandığını göstermektedir. Bu bulgu, Balaman ve Karataş (2012) tarafından yapılan araştırma sonuçları ile benzeşmektedir. En sık kullanılan sosyal paylaşım sitesinin %87 ile Facebook olduğu ve katılımcıların çoğunun her gün bir saat kadar Facebook

kullandığı bildirilmiştir. Ayrıca, Ök (2013) araştırmasında en sık kullanılan sosyal ağın %90.4 ile Facebook olduğunu belirtmiştir. Yine bu araştırmanın sonuçlarına benzerlik görülmektedir.

İnternet’te sosyal medya-Twitter maddesi için, anket katılımcılarının %56.2’si hiç seçeneğini işaretlemiştir. Katılımcıların %15.7’si haftada birkaç saat, %15.7’si her gün bir-üç saat, %5.9’u her gün üç saatten fazla, %3.2’si ise ayda birkaç saat Twitter kullandığını işaretlemiştir. Yüz yüze görüşmelerde de sadece bir katılımcının Twitter kullandığı belirlenmiştir. Twitter kullanan katılımcı Twitter’ı Facebook’tan daha fazla kullandığını ifade ederken 590 kişiyi takip ettiğini, 1200 kişi tarafından takip edildiğini eklemiştir. Bu bulgular, gençler arasında Twitter’ın Facebook kadar yaygın kullanılmadığını ya da tercih edilmediğini göstermektedir. Yüz yüze görüşmelerde bir öğrenci, Twitter kullanmama sebebini şu şekilde ifade etmiştir: *“Twitter hesabım var, ama çok sıklıkla kullanmıyorum. Yani gerek duymadım, bir ara açmışım fazla ilgimi çekmedi”*. Bir başka öğrenci de *“Saçma geliyor. Millet ne yapıyorsa yazıyor. Fotoğraf çekiyor paylaşıyor”* ifadesini kullanarak, Twitter kullanmama nedenini ifade etmiştir.

İnternet’te sosyal medya-Snapchat maddesi için, anket katılımcılarının %69.7’si hiç kullanmadığını belirtmiştir. İnternet’te sosyal medya-WhatsApp maddesi için, katılımcıların %42.7’si her gün bir-üç saat, %27.6’sı her gün üç saatten fazla WhatsApp kullandığını işaretlemiştir. WhatsApp’ın katılımcıların %70.3’ü tarafından her gün kullanıldığı görülmektedir. Bu bulgu, WhatsApp uygulamasının fotoğraf, video, ses, görsel destekli bir yazışma ortamı olması bakımından önem taşımaktadır.

Yüz yüze görüşmelerde, katılımcıların tamamına yakını İnternet’te (12) Youtube vb. web sitelerini kullandıklarını söylemiştir. Youtube vb. web sitelerinin ne amaçla kullanıldığı sorulduğunda, müzik dinlemek (10), dizi ve film seyretmek (7), popüler videolar seyretmek (4), bilgi edinmek (4), eğlence (3) olduğu görülmüştür. Kimi katılımcılar (3) bu web sitelerini her gün kullandıklarını söylerlerken, bir kısım katılımcı da (3) haftada iki-dört kez kullandıklarını ifade etmiştir. Yüz yüze görüşmelerde katılımcılar, cep telefonları ile şu sosyal medya ortamlarını ve paylaşım uygulamalarını kullandıklarını ifade etmiştir: WhatsApp (9), Snapchat (4), Instagram (4), Wiber (1). WhatsApp’ın en fazla kullanılan uygulama olduğu görülmektedir. Bu bulgular ile anket bulguları birbirleri ile örtüşmektedir.

Çizelge 4.8. İnternet’te yapılan etkinlikler ve sıklık durumları

İnternet’te Neler Yaparsın?	Hiç Yapmıyorm			Ayda Birkaç Saat		Haftada Birkaç Saat		Her Gün 1-3 Saat		Her Gün 3 Saatten Fazla	
	n	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Araştırma ve eğitim	184	5	2.7	47	25.4	101	54.6	28	15.1	3	1.6
Eğlence	184	13	7	25	13.5	69	37.3	59	31.9	18	9.7
Oyun	184	70	37.8	35	18.9	46	24.9	27	14.6	6	3.2
Alışveriş	184	108	58.4	62	33.5	9	4.9	3	1.6	2	1.1
Gazete okuma	181	103	55.7	45	24.3	22	11.9	9	4.9	2	1.1
Facebook	178	62	33.5	23	12.4	43	23.2	37	20	13	7
Sosyal Medya Kullanımı	179	104	56.2	6	3.2	29	15.7	29	15.7	11	5.9
Snapchat	177	129	69.7	7	3.8	10	5.4	19	10.3	12	6.5
WhatsApp	182	18	9.7	7	3.8	27	14.6	79	42.7	51	27.6
Arkadaşlar veya aile ile haberleşme	182	10	5.4	20	10.8	41	22.2	72	38.9	39	21.1
E-posta kullanma	182	75	40.5	70	37.8	21	11.4	10	5.4	6	3.2
Kitap okuma (e-kitap)	182	102	55.1	32	17.3	33	17.8	11	5.9	4	2.2

İnternet’te e-posta kullanımı maddesi için, katılımcıların %40.5’i e-postayı hiç kullanmadığını ifade etmiştir. Katılımcıların %37.8’i ayda birkaç saat, %11.4’ü haftada birkaç saat, %5.4’ü her gün bir-üç saat, %3.2’si ise her gün üç saatten fazla e-posta kullanımına vakit ayırdığını işaretlemiştir.

Yüz yüze görüşme yapılan öğrencilere İnternet’te ne gibi etkinlikler yaptıkları sorulduğunda oyunlar oynadıkları (6), filmler, videolar seyrettikleri (3), eğitim-öğretim ve araştırma amaçlı kullandıkları (6), aileleri ve arkadaşları ile iletişim kurdukları (6) görülmüştür. Katılımcıların ikisi İnternet’ten haberleri ve gündemi takip ettiğini belirtirken, bir katılımcı alışveriş sitelerini kullandığını, bir başka katılımcı ise eğlence amaçlı kullandığını söylemiştir. Katılımcıların yarısından fazlası (8) sosyal medya ortamlarını kullandığını ifade etmiştir. E-posta hesabına sahip olan katılımcılara e-posta hesaplarını ne sıklıkla kontrol ettikleri sorulduğunda, katılımcıların çoğunun (8) e-posta hesaplarını kontrol etmediği belirlenmiştir. Dört katılımcı ise ayda bir kez e-posta hesaplarını kontrol ettiğini belirtmiştir. Katılımcılardan yalnızca bir tanesi, hesabını her gün kontrol ettiğini söylemiştir. Anket ve görüşme bulguları birlikte değerlendirildiğinde, gençlerin e-posta hesaplarını aktif kullanmadığı görülmektedir. Anket katılımcılarının %40.5’i e-posta hesaplarını hiç kontrol etmediğini, %37.8’i ise ayda birkaç saat kontrol ettiğini belirtmiştir. Yüz yüze görüşme yapılan katılımcıların

cevapları analiz edildiğinde, gençlerin e-posta hesaplarını bazı sosyal paylaşım sitelerine üye olabilmek için açtığı, ancak e-posta ile bilgi alışverişi yapmadığını, iletişim kurma amacıyla kullanmadığını göstermektedir. Günümüzde e-posta teknolojisinin yerini başka teknolojilere bıraktığı ve popüler olmadığı görülmektedir. E-posta kullanımı konusunda bir katılımcının verdiği cevap bu yorumu destekler niteliktedir: “E-posta göndermem, onlar biraz geride kalmadı mı?”

Bütün bu bulgulardan yola çıkılarak, araştırmaya katılan gençlerin, aktif İnternet kullanıcısı olduğu söylenebilir. Gençlerin araştırma-öğrenme, sosyal medya uygulamaları, cep telefonu uygulamaları, iletişim, eğlence, alışveriş, oyun, gazete, kitap okuma gibi birçok etkinliği İnternet kullanarak yaptığı görülmektedir. Bu bulgular, İnternet’in gençlerin hayatındaki yerini ve önemini göstermektedir. Buna ek olarak gençlerin yeni teknolojilerden ve medyadan haberdar oldukları, bu uygulamaları kullandıkları söylenebilir.

Kahraman ve ark. (2011) lise öğrencileri ile yaptıkları araştırmada Ağırlıklı olarak hangi nedenden dolayı İnternet’i kullanmaktasınız? Sorusuna cevap aramışlardır. Bu araştırmada öğrencilerin hiçbirinin e-mail kullanmadıkları dikkat çekici bir bulgudur. Ayrıca, öğrencilerin kız (%42.4), erkek (%37.3) sohbet amaçlı İnternet kullanımları, ders amaçlı İnternet kullanımlarından kız (%39.7), erkek (%26.9) daha yüksek orandadır. Yine öğrencilerin eğlence amaçlı da İnternet kullandıkları kız (%13.6), erkek (%17.4) görülmüştür. Araştırma bulgularında e-posta kullanımının düşük olması dışında İnternet’te yapılan etkinliklerin benzeştiği görülmektedir.

Düvenci (2012) çalışma grubunun İnternet’te en çok vakit alan etkinlikleri belirlemiştir. Bireysel amaç olarak araştırma yapmak, okul ödevlerin yapmak, film seyretmek; sosyal amaç olarak arkadaşlarımla uzun süre sohbet etmek, insanların neler yaptığını takip etmek, çevrim içi oyun oynamak şeklinde bildirmiştir.

Prensky (2001, s.3), dijital yerliler için “.com’cular” ifadesini kullanmıştır. Ayrıca, onların hayatlarının çoğunu İnternet’e bağlı geçirdiklerini; bilgisayar oyunların, e-postanın, cep telefonlarının ve mesajlaşmanın onların hayatlarının ayrılmaz bir parçası olduğunu vurgulamıştır. Araştırma bulguları, e-posta kullanımı dışında Prensky’nin vurguladığı öğelerle uyumaktadır.

Katılımcılara yeni medya uygulamalarını ne zamandan beri kullandığı sorulmuştur. %32.4’ü Facebook kullanmadığını belirtirken, %50.8 oranında katılımcı

üç yıldan uzun süredir, %13.5 iki-üç yıldır, %2.2 bir yıldır, %1.1 ise birkaç aydır Facebook kullandığını işaretlemiştir.

Katılımcıların yarısından çoğunun (%56.8'i) Twitter kullanmadığı görülmektedir. Katılımcıların dörtte üçüne yakını (%71.9'u) Snapchat kullanmadığını işaretlemiştir.

Katılımcıların %45.9'u iki-üç yıldır, %20.5'i üç yıldan uzun süredir, %16.2'si bir yıldır, %5.9'u ise birkaç aydır WhatsApp kullandığını bildirmiştir. Ayrıca, %9.7 oranında katılımcı WhatsApp kullanmadığını belirtmiştir. Katılımcıların yarısından çoğunun (%66.4'ünün) en az iki yıldır haberleşme, yazışma amaçlı çevrim içi mobil uygulamalar kullandığı söylenebilir. WhatsApp kullanımının yaygın kullanıldığı göze çarpmaktadır.

Katılımcıların %4,9'u video paylaşım sitelerini kullanmadığını işaretlemiştir. %67 oranında katılımcı üç yıldan uzun süredir, %18.9'u iki-üç yıldır, kullandığını işaretlemiştir. Gençlerin büyük çoğunluğunun (%85.9'unun) en az iki yıldır video paylaşım sitelerini kullandığı görülmektedir.

Diğer seçeneği ile anket katılımcılarına kullandıkları başka web sitelerini belirtme olanağı verilmiştir. Katılımcıların %32.4'ü (60 kişi) diğer seçeneğini işaretlemiştir. Bu seçeneği işaretleyip, hangi ortamları kullandığını belirtenlerin (32 kişi) içinde yüksek oranda (17 kişi) Instagram kullanıcısı olduğu görülmüştür.

Çizelge 4.9. Ne zamandan beri sosyal medya ortamlarını kullandıkları

Aşağıdakileri Ne Zamandan Beri Kullanıyorsunuz?	n	Hiç Kullanmıyorum		Birkaç aydır		1 yıldır		2-3 yıldır		3 yıldan fazla	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Facebook	185	60	32.4	2	1.1	4	2.2	25	13.5	94	50.8
Twitter	184	105	56.8	11	5.9	16	8.6	34	18.4	18	9.7
Snapchat	183	133	71.9	14	7.6	26	14.1	8	4.3	2	1.1
WhatsApp	182	18	9.7	11	5.9	30	16.2	85	45.9	38	20.5
Video paylaşım siteleri	184	9	4.9	8	4.3	8	4.3	35	18.9	124	60
Diğer	60	15	8.1	7	3.8	10	5.4	15	8.1	13	7

4.6. İnternet Kullanırken Tercih Edilen Araçlar

Katılımcılara İnternet kullanırken araştırma-eğitim, eğlence, alışveriş, iletişim, sosyal medya, kitap/gazete/dergi okuma etkinlikleri için masaüstü, dizüstü, tablet

bilgisayar, cep telefonu araçlarından hangisini ya da hangilerini tercih ettikleri sorulmuştur.

Çizelge 4.10. İnternet etkinlikleri için kullanılan araçlar

İnternet’te aşağıdakilerden hangileri hangi araçlarla yaparsın?	Masaüstü Bilgisayar			Dizüstü Bilgisayar			Tablet Bilgisayar			Cep Telefonu			Hiç Yapmıyorum		
	n	f	%	n	f	%	n	f	%	n	f	%	n	f	%
Araştırma ve eğitim	183	52	28.1	184	69	37.3	184	43	23.2	184	82	44.3	184	1	.5
Eğlence (Müzik, video vb.)	185	20	10.8	185	37	20	185	52	28.1	185	140	75.7	185	5	2.7
Alışveriş	182	21	11.1	182	26	14.1	182	14	7.6	182	23	12.4	182	106	57.3
İletişim	185	16	8.6	185	19	10.3	185	16	8.6	185	167	90.3	185	4	2.2
Sosyal Medya	184	20	10.8	184	27	14.6	184	29	15.7	184	151	81.6	184	9	4.9
Kitap, gazete, dergi okuma	183	15	8.1	183	16	8.6	183	32	17.3	183	65	35.1		73	39.5

İnternet’te araştırma- eğitim için katılımcıların %44.3’ü cep telefonu, %37.3’ü dizüstü bilgisayar, %28.1’i masaüstü bilgisayar, %23.2’si tablet bilgisayar, kullanmaktadır. Katılımcıların %98.9’unun bu araçlardan herhangi birini veya birkaçını kullanarak İnternet’te araştırma-eğitim yapmakta olduğu görülmektedir.

Yüz yüze görüşmelerde öğrencilere okul için yaptıkları çalışmaları, araştırmalarını, ödevlerini nasıl ve neler kullanarak hazırladıkları sorulmuştur. Katılımcıların tamamı İnternet kullandığını söylemiştir. Yüz yüze görüşme verileri de anket sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Katılımcılara Neden İnternet? Sorusu sorulduğunda; kolay erişilebilirlik (9) ve fazla bilgi (6) cevapları alınmıştır. Bir öğrenci bu konuda şunu ifade etmiştir: “İnternet’ten araştırıyorum normal olarak. Bir kütüphaneye gidip araştıracağım değilim.” Bir başka öğrenci ise: “Çünkü bir sürü bilgiye kısa zamanda oradan ulaşabiliyoruz.” Demiştir.

Bu ifadeler, öğrencilerin kolay olanı seçtiklerini, daha az zamanda, daha kolay şekilde bilgiye ulaşma yolunu tercih ettiklerini göstermektedir. Düvenci (2012) tarafından bildirildiğine göre, yeni nesil öğrencilerin, işlerle çabuk baş etmeyi istedikleri Tapscott (2009) tarafından bildirilmiştir. Bu anlamda, gençlerin tercihleri ve ifadeleri Tapscott’ı doğrulamaktadır.

Araştırma ve bilgiye ulaşmaya ilişkin veriler Seferoğlu ve ark. (2011) sonuçları ile tutarlılık göstermektedir. Seferoğlu ve ark. (2011), dijital yerlilerin ihtiyaç duydukları tüm bilgileri İnternet'ten, arama motorlarından veya sosyal ağlar üzerinden edinmeyi tercih ettikleri bildirmiştir.

İnternet'in bilgiye ulaşmada kolaylık sağladığının bilindiği ve gençlerin kolay olanı tercih ettikleri görülmektedir. Bununla birlikte, gençlerin İnternet ortamındaki bilgilerin hepsinin doğru olmadığını bildikleri, farklı kaynaklardaki bilgileri kıyasladıkları da görülmüştür. Bu konudaki öğrenci görüşleri:

“Öncelikle kolay olanını tercih ederim, konuyu zaten biliyorsam, bir aşinalığım varsa İnternet üzerinden araştırır, edindiğim bilginin doğru olup olmadığına bakarım. Bu kolaylıktır. Eğer konuyla alakalı önceden bir bilğim yoksa İnternet'ten bilgiyi birkaç siteden araştırır, bilgi olarak aritmetik ortalamasını alırım, farklı olan kısımları çıkartır, daha sonra kitaplardan kontrol ederim.”

“İnternet ortamından yardım alıyorum tabi, ama ek olarak bazı kütüphanelerden ansiklopedilere bakıyorum. İnternet'te daha çabuk ulaşıyorum istediğim şeye, fakat bazen yalan oldukları, anlaşılabilir zaten, o yüzden kitaplara dönerim. Yoksa İnternet daha rahat oluyor.”

Ayrıca, yüz yüze görüşmelerde bazı öğrenciler (5) kitap, ansiklopedi gibi basılı kaynaklardan da yararlandığını ifade etmiştir. Bu bulgu günümüzde basılı, geleneksel kaynakların da bilgiye erişim için kullanıldığını göstermektedir.

Öğretmenlere, öğrencilerinin ödev hazırlama yöntemleri ve tercihleri ile ilgili gözlemleri ve bu konuda düşünceleri sorulduğunda, bir öğretmen öğrencilerin herhangi bir teknolojik araç-gereç ya da İnternet ortamı kullanmadığını ifade etmiştir, ancak görüşme yapılan öğretmenlerin bir kısmı (5) öğrencilerin İnternet, teknolojik araç-gereçler ve ortamlar kullandıklarını gözlemlediklerini belirtmiştir. Bir öğretmen ise, öğrencilerin ders kitapları dışında basılı yardımcı kaynaklardan yararlanarak, ödevlerini hazırladıklarını belirtmiştir. Görüşmelerde bir öğretmen bu konuda şu görüşü bildirmiştir:

“Örneğin, proje ödevini sadece o dersle ilgili değil, bütün okul notunu etkileyeceği şekilde veya başka bir ödüllendirme, notla değil de başka bir şekilde ödüllendirme ile desteklememiz çocukların kendi ilgi ve

alakalarına göre proje ödevlerini almasını sağlayabilir. O zaman daha etkili olacaktır.”

Öğretmenler ile yapılan görüşme sonuçları anket sonuçlarını ve öğrenciler ile yapılan görüşme sonuçlarını doğrulamaktadır. Bilgi edinme, araştırma, eğitim-öğretim faaliyetleri için İnternet’in öne çıkması, gençlerin teknolojik dünyaya uyum sağladığını göstermektedir.

Anket katılımcıların toplamda %41.1’i İnternet’e bağlanan herhangi bir araçla (masaüstü, dizüstü, tablet bilgisayar veya cep telefonu ile) alışveriş yapmaktadır.

Katılımcıların %90.3’ü iletişim için cep telefonu kullanmaktadır, %8.6’sı masaüstü bilgisayar, %10.3’ü dizüstü bilgisayar, %8.6’sı tablet bilgisayar kullanmaktadır. Katılımcıların %2.2 ise iletişim amaçlı bilişim teknolojilerinden yararlanmadığını belirtmiştir.

Sosyal medya için katılımcıların %81.6’sı ise cep telefonu kullanmaktadır. Belirgin farkla en çok tercih edilen aracın cep telefonu olması önemli bir bulgudur. Katılımcıların büyük çoğunluğunun (%94.6’sı) herhangi bir araç kullanarak (masaüstü, dizüstü, tablet bilgisayar veya cep telefonu) sosyal medya kullanıcısı olduğu da dikkate değer bir bulgudur.

Argın (2013) tarafından bildirildiğine göre, Vural ve Bat (2010) tarafından yapılan araştırmada öğrencilerin dörtte üçü kadarının sosyal medyayı bildiği, dörtte üçünden fazlasının sosyal ağları kullandığı, yarısından fazlasının sosyal ağları her gün kullandığı ve İnternet kullanım sıklığı ile sosyal ağ kullanımı arasında anlamlı bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır.

Benzer şekilde Hazar (2011)’ın sosyal medya bağımlılığına yönelik yaptığı bir alan çalışmasında, öğrencilerin sosyal medyayı %50.4’ünün günde iki-dört saat arasında kullandığı ve elde edilen verilere göre, öğrencilerin yarısının İnternet’i neredeyse sadece sosyal medya uygulamaları için kullandığı belirlenmiştir.

Okuma için, katılımcıların %35.1’i cep telefonu, %17.3’ü tablet bilgisayar, %8.6’sı dizüstü bilgisayar, %8.1’i masaüstü bilgisayar kullanmaktadır. Katılımcıların yarısından çoğu (%59.5’i) İnternet’e bağlanan herhangi bir araçla (masaüstü, dizüstü, tablet bilgisayar veya cep telefonu ile) İnternet’te okuma yapmaktadır. Yine katılımcıların yarısından çoğu okuma için (%61’i) taşınabilir araçları tercih ederken %39.5’i hiç yapmıyorum seçeneğini işaretlemiştir.

Yüz yüze yapılan görüşme bulguları incelendiğinde, Katılımcıların çoğunun (11), bilgisayar yerine cep telefonunu tercih ettikleri belirlenmiştir. Bilgisayar yerine cep telefonu tercih eden katılımcıların bir katılımcının ifadeleri şöyledir: *“Artık çok fazla bilgisayara baktığım söylenemez, daha çok telefon...”* Bir başka katılımcı ise, *“Bilgisayarım yok. Evde var da ben kullanmıyorum. Fazla bir ihtiyacım yok. Aslında telefon işimi görüyor.”* ifadesini kullanmıştır. Diğer bir katılımcı da *“Zaten ben çok fazla bilgisayar kullanan bir insan değilim, daha çok telefonla ilgileniyorum.”* demiştir.

Yüz yüze görüşme ve anket bulguları birbirini tamamlamaktadır. Masaüstü bilgisayarlara göre daha yeni teknolojiler olan, zaman ve mekân kısıtlaması olmayan, cep telefonlarının, dizüstü ve tablet bilgisayarlar gibi mobil bilişim teknolojilerinin daha fazla tercih edildiği görülmektedir. Uğraş (2012)’ın yapmış olduğu araştırmada web ’de gezinmek, arama yapmak, okumak, müzik/radyo dinlemek, video/TV izlemek, oyun oynamak, yeni uygulamalar indirmek, e-posta kullanmak, sohbet etmek, sosyal medyayı takip etmek, kişisel web sitesi/blog güncellemek konularında çalışma grubunun masaüstü bilgisayar kullanım oranlarının, cep telefonu kullanım oranlarından yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu bakımından bulgular farklılık göstermektedir.

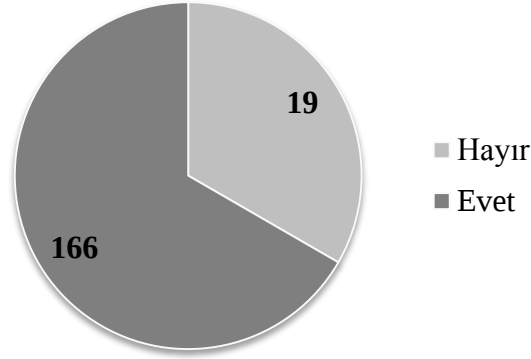
4.7. Birden Fazla İş Aynı Anda Yapmaları (Multitasking)

Prensky (2001) dijital yerlilerin özelliklerini sıralarken, onların bilişsel yapılarının sıralı değil, paralel olduğunu, verileri eş zamanlı değerlendirdiklerini ve aynı anda birden fazla işle ilgilenebildiklerini ifade etmiştir.

Günüç (2011)’ün tarafından bildirildiğine göre, çoklu görev (multitasking) kısaca iki ya da daha fazla görevi aynı anda gerçekleştirmek olarak tanımlanabilir. Görevler aynı anda gerçekleştirilebileceği gibi bir görevden diğerine hızlı değişimler ile de gerçekleştirilebileceği Spink ve ark. (2008) tarafından bildirilmiştir. Dijital yerlilerin çoklu görevi sıklıkla gerçekleştirdikleri gözlenmektedir. Dijital yerliler bilgisayar ve İnternet kullanma, müzik dinleme, yemek yeme, televizyon izleme, ev ödevi yapma, cep telefonu kullanma gibi görevlerin iki ya da daha fazlasını eş zamanlı olarak kullanmaktadır Jeong ve ark. (2010) tarafından bildirilmiştir.

Ankete, birden fazla işi aynı anda yapar mısın? Sorusu eklenmiş, Evet cevabını işaretleyenler için bir örnek üzerinden aynı anda yapılan işler belirlenmeye çalışılmıştır.

Katılımcıların %89.7'si aynı anda birden fazla iş yaptıklarını işaretlerken, %10.3 oranında katılımcı birden fazla işi aynı anda yapmadığını belirtmiştir. Bu veriler Prenskeyi doğrular niteliktedir.

Şekil 4.9. Birden fazla işin aynı anda yapılması (n=185)

İnternet'te ödevinle ilgili araştırma yaparken aynı anda televizyon izlediğini işaretleyen katılımcı oranı %45.4'tür. Katılımcıların dörtte üçünden fazlası (%78.9'u) müzik dinlediğini işaretlemiştir. Katılımcıların dörtte üçü (%75.7) WhatsApp, Messenger gibi uygulamalar üzerinde sohbet ettiğini, yarısına yakını (%47.6'sı) cep telefonu ile konuştuğunu, %38.4'ü Facebook hesabını kontrol ettiğini, %19.5'i e-postalarına baktığını işaretlemiştir. Bununla birlikte, veriler çözümlendiğinde, e-postalarına bakma (%71.9) ve Facebook hesabını kontrol etme (%53) seçeneklerinde katılımcıların yarısından çoğu Hayır seçeneğini işaretlemişlerdir.

Çizelge 4.11. Birden fazla işin aynı anda yapılması (n=169)

Örneğin, İnternet'te ödevinle ilgili araştırma yaparken aynı anda	Evet		Hayır	
	f	%	f	%
Müzik dinler misin?	146	78.9	23	12.4
Cep telefonunla konuşur musun?	88	47.6	81	43.8
WhatsApp, Messenger gibi uygulamalar üzerinde sohbet (chat) eder misin?	140	75.7	29	15.7
Televizyon izler misin?	84	45.4	85	45.9
E-postalarına bakar mısın?	36	19.5	133	71.9
Facebook hesabını kontrol eder misin?	71	38.4	98	53

Günüç (2011) çoklu görev (multitasking) özelliğinin dijital yerlilerde en belirgin farklılıklardan biri olduğunu ifade edildiğini vurgulamıştır. Dijital yerliler kavramı açıklanmış, dijital yerlilerin bilgisayar ve İnternet kullanma, müzik dinleme, yemek yeme, televizyon izleme, ev ödevi yapma, cep telefonu kullanma gibi görevlerin iki ya da daha fazlasına eş zamanlı yoğunlaşabildiklerini belirtmiştir. Bu bakımdan araştırma sonuçları çalışma grubunun dijital yerlilere dair bu özelliği taşıdığını açıkça göstermektedir.

Uğraş (2012) tarafından yapılan çalışmada da 13-17 yaşlarındaki gençlerin aynı anda birden fazla iş yapabilme davranışının yüksek olduğu görülmüştür. İnternet kullanırken aynı anda birden fazla araç kullanabilenler %79; İnternet kullanırken aynı anda birden fazla iş için farklı programları kullanabilenler %83 oranlarındadır. Lai ve Hong (2015) da araştırmalarında çalışma grubunun %90.9'unun aynı anda birden fazla iş yaptıklarını (multitasking) belirtmiştir. Bu bakımdan elde edilen bulgular bu araştırmaların bulguları ile benzeşmektedir.

4.8. Okuma Alışkanlıkları

Öğrencilerle yapılan yüz yüze katılımcıların bir kısmı (7) gazete okuduklarını, bir kısmı da (6) okumadığını ifade etmiştir. Katılımcılara gazetelerde spor (3), siyaset (3), güncel (2), sağlık (2), bilim ve teknoloji (1), magazin (1), kültür-sanat (1) haberlerini okumaktadır.

Yüz yüze görüşme yapılan öğrencilerin çoğu (10) evlerine düzenli gazete alınmadığını, üç katılımcı ise evlerine düzenli gazete alındığını söylemiştir. Bir katılımcı, gazete okumadığını, ancak ülke gündemini televizyon haberlerinden takip ettiğini ifade etmiştir.

Kitap okur musunuz? Sorusu sorulduğunda tüm katılımcılar kitap okuduklarını belirtmiştir. Okunan ve ilgi duyulan kitap türleri ise şunlardır: Bilim-kurgu kitapları (4), romantik kitaplar (4), klasikler (3), macera ve aksiyon kitapları (3), bilgi verici kitaplar (1), gerçekçi hikâyeler (1). Katılımcılara kitap okuma sıklıkları sorulduğunda ise, ara sıra (5), haftada iki-üç gün (1), her gün (1), gibi cevaplar alınmıştır. Bir kısım katılımcı (3) ayda bir kitap okuduğunu, bir kısım katılımcı da (2) ayda iki kitap okuduğunu vurgulamıştır.

Üç öğrencinin kitap okumaya dair görüşleri şunlardır:

“Türk Klasikleri okuyorum. Küçükken şöyle düşünürüz: Kitap okumak zaman kaybı, ama bence öyle değil. Zamanımızı boşa harcamak yerine, kitap okumak daha zevkli oluyor. Boş oturmak yerine kitap okuyarak hayal gücünüzü geliştirebiliyorsunuz.”

“İnsanların dediği gibi, boş zamanlarda yapılacak bir aktivite değildir kitap okumak ki zaten insanın boş zamanı da yoktur aslında. Sadece boşa geçirdiği vakitler vardır. Kitap okumak benim günlük planlarımın içinde var olan bir şey zaten”.

Demir (2016) ortaöğretim son sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıklarını araştırmıştır. 2014-2015 eğitim-öğretim yılında Siirt il merkezi ile Kurtalan ve Şirvan ilçesindeki bulunan 13 lisede okuyan toplam 1034 öğrenci ile çalışılmıştır. Okuma alışkanlıklarının sosyokültürel özelliklere göre farklılaştığı, öğrencilerin genel olarak okumaya karşı olumlu bir tutum sergilediği belirlenmiştir. Katılımcıların %53.1’i günde bir saat kitap okuduklarını, %30.2’si ise gün içinde kitap okumaya vakit ayırmadıklarını belirtmiştir. Katılımcıların %47.2’si ayda iki-dört kitap okumaktadır. Öğrencilerin çoğunun (%78.9) günlük gazete okumadıkları da ortaya çıkmıştır. Bu bulgular ile araştırmada ortaya çıkan bulgular benzerlik göstermektedir.

Görüşme yapılan öğrencilere dergilere abone olup olmadıkları ve dergi okuyup okumadıkları da sorulmuştur. Katılımcıların bir kısmı (7) hiçbir dergiye abone olmadığını ve dergi okumadığını ifade etmiştir. Kimisi (4) ise, dergilere abone olmadığını, ancak zaman zaman çeşitli dergiler aldığını söylemiştir. Günümüzde basılı dergilere birçok yerden kolayca ulaşılabilmesi, temin etmenin kolay olması, sebebiyle, dergi okumak isteyen katılımcılar, abone olmak yerine, okumak istedikleri dergileri satın aldığını ifade etmiştir. Bir katılımcı iki yıldır bir dergiye abone olduğunu ifade ederken, iki katılımcı de eskiden abonelikleri olduğunu söylemiştir.

Yüz yüze görüşme bulguları ve anket bulguları birlikte değerlendirildiğinde, gençlerin okuma alışkanlıkları olduğu, ancak çoğunlukla İnternet ortamlarının ya da başka bir ifadeyle sanal kitap okumanın tercih edilmediği söylenebilir.

Günümüz gençlerinin kitap okuyup okumadıklarını, 10 yıl önceki öğrencilere göre kitap okuma alışkanlıklarını belirleyebilmek için, öğretmenlere bu konuda sorular sorulmuştur. Görüşme yapılan öğretmenlerin bir kısmı (3) okuma oranının arttığını

söylerken, bir kısmı (3) okuma oranının azaldığını ifade etmiştir. Bir öğretmenin bu konudaki düşünceleri ise şu şekildedir:

“Çocukların okuma alışkanlıkları haliyle az, çünkü çocuklar ders çalışmaktan okumaya zamanları da yok. Biz çocuklara diyoruz ki en azından bir 5-10 dakika okuyun, ama nasıl okusunlar. Benim de oğlum var aynı şekilde lise döneminde, ama çocuklar o kadar çok yoruluyorlar ki kitap okumaya fırsatları bile olmuyor. Yani ders çalışmaktan...”

Başka bir öğretmenin gençlerin e-kitaplara da bir okuma ortamı olarak baktığını şu şekilde ifade etmiştir: *“Yani bir yandan teknolojiyi çok kullandıkları için kopuyorlar gibi düşünüyoruz, ama öte yandan da okuyorlar. Çok güzel. E- kitaplar çoğunda yüklü oluyor. Mesela kitap okuyalım dediğim zaman, bazen bir saatimizi kitap okumaya ayırabiliyoruz. Tabletimde var hocam, ben oradan okuyayım, yanıma almadım gibi.”*

Bu bulgular, gençlerin kitap okumaya vakit ayırdığını göstermektedir. Kimi gençlerin de çevrim içi okuma ortamlarının farkında olduğunu, yeniliklere ilişkin fikir sahibi olduğunu göstermektedir. *“Kitaplar zaman geçirmek için iyi aslında, ama bu sosyal şeyler (sosyal medya) oldukça hiç bizim ihtiyacımız olmayacak bence. Mesela yeni bir site açılmış... Yine kitaplar var, kitap almaktansa orda okumak daha iyi...”*

Bir öğretmen ise, gençlerin teknolojik araç-gereç ve ortamları kitaplara tercih ettiği düşüncesindedir: *“Ben dört-beş yıl önce öğrencilerin elinde daha fazla kitap görürdüm. Son birkaç yıl içerisinde daha fazla akıllı telefon görüyorum.”*

Bir öğretmenin gençlerin popüler olan kitapları okuduğunu gözlemlediğini belirtmiştir: *“Yani sanki öğrencide kitap okuma oranı artmış, özellikle kızlarda, ama hep böyle ellerindeki kitaplar popüler kitaplar”.*

Prensky (2001) dijital yerlilerin uzun metinleri okumayı tercih etmediğini belirtmiştir, ancak araştırma sonuçları gençlerin kitap okuma alışkanlıkları olduğunu, onların kitap okumaya dair olumlu düşünceleri olduğunu göstermektedir. Bu bakımdan araştırma sonuçları Prensky’nin ifadeleri ile tam olarak örtüşmemektedir.

4.9. İnternet, Cep Telefonu, Bilgisayar Kullanarak Oyun Oynama Durumları

Anket katılımcılarına bilgisayar, tablet, cep telefonu vb. cihazlarda oyun oynayıp oynamadıkları sorulmuştur. Evet seçeneğini işaretleyenler için, hangi tür oyunları

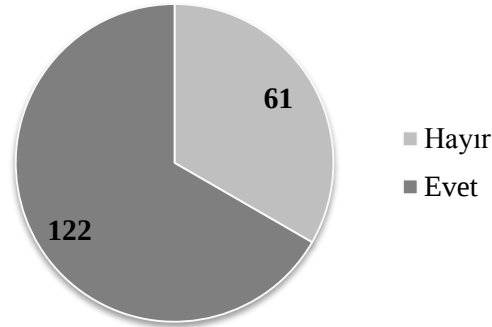
oynadıkları sorulmuştur. Ankete konulan oyun türleri, öğrencilerle yapılan yüz yüze görüşmelerde ortaya çıkan bulguların değerlendirilmesi ile belirlenmiştir. Yüz yüze görüşme yapılan öğrencilere İnternet üzerinden veya bilgisayar, tablet, cep telefonu ile oyunlar oynayıp oynamadıkları sorulmuştur. Katılımcıların neredeyse tamamı (12) bilgisayar ve cep telefonu ile oyun oynadığını söylemiştir. Kimi katılımcılar (6) İnternet üzerinden oyun oynadığını ifade etmiştir.

Oynanan oyun türlerinin ise aksiyon ve strateji (7), yemek yapma (1), giydirme (1), zekâ ve bilgi ölçme (3) olduğu belirlenmiştir. Oyun oynayan gençlerin bir kısmı (2) çok sık oynadığını ifade ederken, bir kısmı da (10) ara sıra/belirli zamanlarda oynadığını belirtmiştir.

Oyun oynama sebepleri şunlardır:

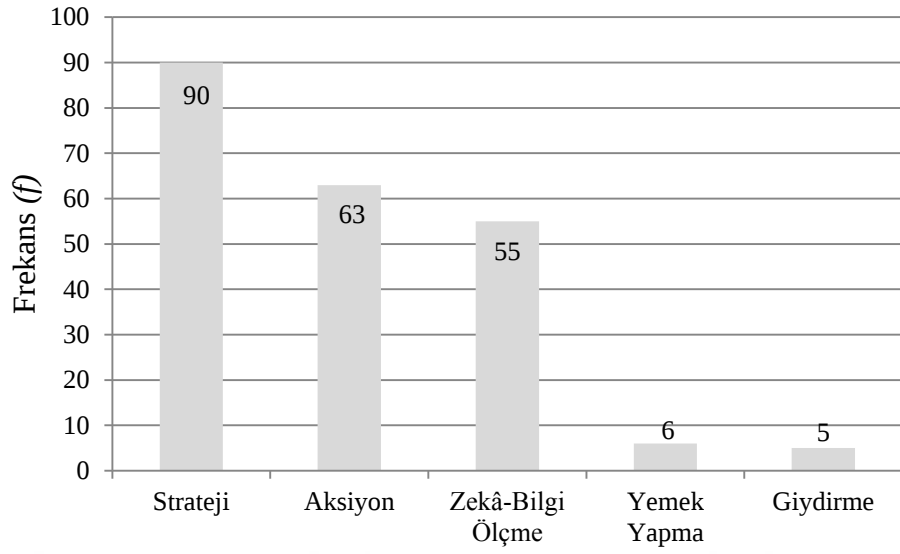
- Can sıkıntısı (5),
- Eğlence (3),
- Kendisini geliştirmek (2),
- Stres atmak (1)

Anket katılımcılarının %65.9'u oyun oynadığını, %33'ü ise, oynamadığını işaretlemiştir.

Şekil 4.10. Oyun oynama durumları (n=183)

Veriler analiz edildiğinde oyun türünü işaretleyen katılımcı oranının %64.9 olduğu görülmektedir. Katılımcıların %48.6'sı strateji, %34.1'i aksiyon, %29.7'si zekâ-bilgi oyunları %3.2'si yemek yapma, %2.7'si giydirme, oynamaktadır (Şekil 4.11).

Şekil 4.11. Oynanan oyun türleri

Selvi (2009) ortaöğretim öğrencilerinin İnternet kullanımlarını incelediği araştırmasında, İnternet ortamında oyun oynama ile ilgili olarak, sık sık ve her zaman seçenekleri için toplamda %46 oranını, nadiren ve hiç seçenekleri için %33.7 oranını belirlemiştir.

Kahraman ve ark. (2011) lise öğrencilerinin İnternet kullanımlarını cinsiyetlere göre araştırdığı çalışmasında İnternet'te sürekli olarak takip ettikleri bir oyun olup olmadığı sorusuna verilen cevaplar şu şekildedir: Kız öğrencilerin %90.5'i, erkek öğrencilerin %63.5'i Hayır cevabını vermiştir.

Uğraş (2012), 13- 17 yaşlarındaki gençleri yeni medya araçları ile yaptıkları çeşitli işleri belirlediği çalışmasında, eğlence amaçlı oyun oynama oranını %79, öğrenme amacı ile oynama oranını %3 olarak belirlemiştir.

Prensky (2001) bugünün öğrencileri için bu teknolojiyle büyüyen ilk nesil olma özelliğini taşıdıklarını, tüm hayatlarını bilgisayarlar, video oyunları, dijital müzik çalarlar, video kameralar, cep telefonları ve dijital çağın tüm diğer araçları ve oyuncaklarıyla çevrili olarak yaşadıklarını ifade etmiştir. Hâlihazırda ortalama üniversite mezunlarının hayatları boyunca 5000 saatten azını okuyarak, ama 10.000 saatten fazlasını video oyunu oynayarak (20000 saat televizyon izlemelerini saymazsak) geçirdiklerine vurgu yapmıştır. Bilgisayar oyunlarının eğitim-öğretim süreçlerinin yeniden yapılandırılmasında kullanılabilecek bir alternatif olduğunu belirterek bu konuda da çeşitli çalışmalar yapmıştır.

Gerek daha önce yapılan çalışmalara bakıldığında gerekse araştırma sonucunda elde edilen bulgulara bakıldığında ortaya çıkan sonuçların Türkiye’de gençlerin dijital ortamlarda oyunlar oynadığı belirlenmiştir. Bu tez çalışmasında oyun oynama durumlarının, yaş grubunun homojen olmasından (%93’ü 17 yaşındadır) ve öğrencilerin öğretmenler ve aileler ile ilgili ifade ettikleri görüşler dikkate alındığında, çeşitli sınavlardan ve akademik sebeplerden etkilendiği düşünülmektedir.

4.10. Dijital Dünya ile Yakınlıkları

Öğrencilerin yeni teknolojilere ilgileri, ailelerinin ve öğretmenlerinin onların teknolojik araç-gereç kullanımına dair düşünceleri ve gözlemleri öğrencilerle ve öğretmenlerle yapılan yüz yüze görüşmeler aracılığıyla ayrıntılı olarak belirlenmeye çalışılmıştır.

Yüz yüze görüşme yapılan öğrenciler ailelerinin eğitim-öğretim, araştırma (4), iletişim (2) amaçlı kullanım konularında teknoloji ve İnternet ile ilgili olumlu düşündüğünü belirtmiştir. Kimi katılımcılar (2) bazı teknolojilerin kullanımı konusunda ailelerinin kendilerinden yardım istediğini, ailelerine yardımcı olduğunu söylemiştir. Ailelerin olumlu düşüncelerine ilişkin bir öğrencinin cümlesi şöyledir: *“Sadece ulaşamadıkları zaman o sosyal ağlardan ulaşabiliyorlar. O iyi bir şey onlar için.”* Bir başka öğrenci: *“Mesela dersle ilgili bir şey yaptığım zaman annem geliyor seviniyor.”* İfadesini kullanmıştır. Bir diğer öğrenci: *“Ama bilgisayarda bir sorun çıkınca, annem de benim gibi kullanıyor, bilmediği bir şey olunca benden yardım istiyor.”* ifadesini kullanmıştır. Başka bir öğrenci ise görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir. *“Derslerimi etkilemediği sürece sorun yok, istersem gün boyu oynayayım derslerimi etkilemesin sorun yok.”*

Öte yandan, katılımcıların tamamı ailelerinin bu konuda olumsuz düşündüklerini de belirtmiştir. Bir öğrenci: *“Bazen telefonda fazla zaman harcayabiliyorum, annem bundan şikâyetçi oluyor. Bırak artık ders çalış gibi şeyler söylüyor.”* İfadesini kullanırken, bir diğer öğrenci *“Derslerimi etkilediği için kızıyorlar. Arada sırada tabi etkiliyor.”* ifadesini kullanmıştır. Bir başka öğrencinin görüşleri ise şöyledir:

“Onlar için biz sadece bilgisayar başında zaman geçiriyoruz, boş vakit geçiriyoruz. Ben bundan zevk alıyorum, onların da zevk aldıkları

çeşitli aktiviteler var, ben bunlara karışmadığım için onların da bana fazla baskı yapmasını istemiyorum. Mesela hiç ders çalıştığımızı görmüyorlar, ders çalışıyoruz çok şaşıyorlar, ama oyun oynayınca habire oyun oynuyoruz oluyor.”

Yüz yüze görüşmelerde öğrenciler, araştırma ödevlerinin İnternet ve yeni teknolojilerle yapılması (4), eğitim-öğretim amaçlı videolar izlenmesi (2), çevrim içi kitaplar okunması (1) konularında öğretmenlerinin olumlu düşündüğünü söylemiştir. Öte yandan, gençlerin tamamı İnternet, cep telefonu, bilgisayar, sosyal medya kullanımları konusunda öğretmenlerinden olumsuz tepkiler aldıklarını da belirtmiştir. Aileler gibi, öğretmenlerin de öğrencilerin akademik başarılarını İnternet ve teknoloji kullanımı ile ilişkilendirdiği belirlenmiştir.

Görüşmeye katılan öğrencilerin çoğu yeni bir bilgisayar ya da cep telefonu gördüğünde özelliklerini merak ettiğini (9), bu teknolojileri kullanmak istediğini (9) söylemiştir. Teknolojiyle ilgilendiklerini ve teknolojik gelişmeleri merak ettiklerini söyleyen (7) katılımcılar olmasına karşın, iki katılımcı teknolojiye ilgisiz olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca, bir katılımcı gelişmeleri takip etmediğini, fakat sahip olursa kullanacağını söylemiştir.

Katılımcıların bazıları (4) ihtiyaç halinde ya da alışveriş yapacakları zaman teknolojik ürünler satan mağazaları ziyaret ettiğini, bir kısmı (4) ise satılan ürünleri almasa da mağazalara gidip, gezindiğini ve ürünleri incelediğini ifade etmiştir. Katılımcıların yarıdan fazlası (7) bu tür mağazaların gerekli olduğunu söylemiştir.

Katılımcıların teknolojik ürünlere ve mağazalara ilgi duymalarına ilişkin çeşitli sebepleri ve önerileri olduğu belirlenmiştir. Katılımcılar, dış tasarım (5), ürün tanıtımının yeterli olması (3), hız ve teknik özelliklerin (4), ürünün kaliteli olmasının (2), satın alınmadan önce denenebilmesinin (2), ihtiyacı karşılamasının (1), herkes tarafından konuşulmasının (1), piyasaya çıkan yeni bir ürün olmasının (1) önemli konular olduğunu söylemiştir.

Bu cevaplar, teknolojik araç-gereçlerin merak edildiğini, yeniliklerin takip edildiğini, ihtiyaç durumunda hız, kalite, yenilik gibi özelliklerine dikkat edilerek satın alındığını göstermektedir.

Öğretmenler, öğrencilerin yeni teknolojileri ve yeni medya araç-gereçlerini kullanımları konusunda bilinçli kullanıma vurgu yaparak, olumlu ve olumsuz gördükleri

yönleri söylemiştir. Öğretmenler, haberleşme ve iletişim (2), ders notları paylaşma (1), farklı bilgi kaynaklarına ulaşma (1), eleştirel bakış açısını geliştirme (1), oyunla sosyalleşebilme (1) açılarından yeni teknolojileri ve yeni medya araç-gereçlerini olumlu bulmaktadır. Öte yandan, zaman alıcı olması (4), sosyal yaşamdan uzaklaştırma (3), hazıra alıştırma ve tembelleştirme (2), verimli ve sistemli ders çalışmaya engel olması (1), bakımından olumsuz düşünülmektedir. Bu konuda bir öğretmen şunu ifade etmiştir: *“10 yıl önce daha fazla şey paylaşıyorlardı. Yani teneffüslerde bunu görebiliyorduk en azından, daha fazla sohbet ediyorlardı, biraz daha şey paylaşıyorlardı diye düşünüyorum.”* Bir başka öğretmen ise şu görüştedir: *“Bence lise döneminde öğrencilerin tablet, akıllı telefondan tamamen uzak durmaları lazım... Üniversite süreciyle beraber bu tür teknolojileri kullanmaları lazım...”* Başka bir öğretmenin ifadeleri ise öğrencilerin birbirleri ile iletişimlerine dair *“Mesela benim çocuğumun arkadaşları geldiği zaman direk bilgisayarları açıyorlar, orda oyun oynuyorlar. Kesinlikle konuşma, iletişim yok yani. Bilgisayarla konuşmaya başladılar. Yüz yüze değil de”* ifadesini kullanmıştır. Bir öğretmen ise günümüz gençlerine dair şu görüştedir:

“Deşarj olacağı ortamlarımız yok bizim. Bizim okulu değerlendirirsen, çocuğun deşarj olacağı bir alanı yok. Nerde deşarj olabilir. Evlerinde apartman sisteminde yaşıyorlar, bir bahçeleri yok. Nasıl deşarj olabilir? Eski sistem oyunlar. Artık günümüzde o eski sistem oyunlar kalmadı. Onların yanında teknolojide oyun da oynamalı çocuk, ama kontrol sistemini sağlamalı diye düşünüyorum. Anne- baba denetiminde olabilmeli.”

Öğrenciler ile yapılan yüz yüze görüşmelerde onlara arkadaşlarınızla iletişim kurmada cep telefonu ve İnternetin önemi ve yeri nedir, bu konuda neler düşünüyorsunuz? Sorusu sorulduğunda tamamına yakını İnternet’in (10) önemli olduğunu ve İnternet ve cep telefonu kullandıklarını söylemişlerdir. Bir katılımcı kullandığını ancak yüz yüze görüşmeyi tercih ettiğini, bir başka katılımcı da bu teknolojilerin arkadaşları ile iletişimde çok az önemi olduğunu söylemiştir. Bir kısım katılımcı (4) sesli görüşmeler yaptığını, bir kısım katılımcı (6) daha çok yazışmalar yaptığını belirtmişlerdir.

Cep telefonu ve İnternet üzerinden yazışmayı tercih eden başka bir öğrencinin de görüşleri gençlerin kolay olanı tercih ettiklerini destekler niteliktedir. *“Daha fazla*

sanalda konuşuyoruz gerçekte konuşmaktansa... Yazışıyoruz. Uzun bir şey söyleyeceğimiz zaman, yazmaya üşeniyoruz, ses kaydı atıyoruz.”

Öğrencilerin çoğu için arkadaşlarıyla iletişimde dijital ortamlar önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir. Dijital uygulamaların yazışma veya ses, görsel kullanma imkânı vermesi gibi bazı kolaylıklar sağlaması sebebiyle öğrenciler bu ortamları/uygulamaları tercih etmektedir.

Öte yandan, yüz yüze görüşme yapılan öğrencilerin tamamı, okul dışında da arkadaşları ile görüştüğünü belirtmiştir. Katılımcılardan biri arkadaşları ile iletişimde yüz yüze görüşmenin daha iyi olduğunu savunmuştur: “...Yani ben yeterli olduğunu düşünmüyorum. Yüz yüze olduğumda belki de telefonla konuştuğumdan daha rahat...” Yüz yüze görüşme yapılan öğrenciler arkadaşları ile bir araya geldiklerinde sinemaya gitme (8), açık havada gezme (8), kafelerde sohbet etme (4), yemek yeme (4), oyun oynama (3), alışveriş (2), ve spor (1) gibi etkinlikler yaptıklarını bildirmiştir.

4.11. Mevcut Eğitim-Öğretim Ortamları

Öğrenciler, öğretmenler ve okul müdürü ile yapılan yüz yüze görüşmeler ile okuldaki mevcut eğitim-öğretim ortamları, bunların kullanım durumları belirlenmeye çalışılmıştır. Anket ile okulda kullanılan öğretim materyalleri ve yöntemler belirlenmiştir (Çizelge 4.12.). Elde edilen sonuçlara göre, projeksiyon cihazı ve bilgisayar için katılımcıların %50.3’ü hiç kullanılmamaktadır seçeneğini işaretlemiştir. Etkileşimli tahta için katılımcıların %50.3’ü çok sık seçeneğini, %32.4’ü sık seçeneğini işaretlemiştir. Bulgular etkileşimli tahtaların kullanımının yaygınlaşması ile, projeksiyon cihazı ve bilgisayar kullanımlarının azaldığını işaret etmektedir.

Fizik laboratuvarı için katılımcıların %92.4’ü, kimya laboratuvarı için katılımcıların %95.7’si biyoloji laboratuvarı için katılımcıların %85.9’u hiç seçeneğini işaretlemiştir. Okulda laboratuvar ve uygulama ortamlarının neredeyse hiç kullanılmadığı görülmektedir. Okulda uygulama yaparak, keşfederek ve deneyerek öğrenme olanağı veren laboratuvarların yeterince kullanılmadığı tespit edilmiştir.

Müzik dersliğinin (%70.6) ve okul bahçesinin (%82.2) genellikle kullanıldığı tespit edilmiştir. Spor salonu maddesi için, katılımcıların %83.2’si hiç seçeneğini işaretlemiştir. Okul müdürü ile yapılan yüz yüze görüşmede okulun spor salonunun

bulunmadığı belirlenmiştir. Bu sebeple ankette yer alan spor salonu kullanımı düşük orandadır.

Derslerde video-animasyon içeren materyallerin kullanımı için katılımcıların %11.9'u hiç seçeneğini işaretlemiştir. %45.9'u bazen, %17.8'i nadiren seçeneğini işaretlemiştir. Diyagram, şema, poster, resim gibi görseller içeren materyallerin kullanımı için katılımcıların %40'ı bazen, %22.7'si nadiren, %12.4'ü hiç seçeneğini işaretlemiştir. Derslerde görsel materyallerin sık kullanılmadığı görülmektedir.

Derslerde öğretmenlerin hazırladıkları sunuların kullanımı için, katılımcıların %37.3'ü sık, %28.6'sı bazen, %18.4'ü çok sık seçeneklerini işaretlemiştir. Genel olarak öğretmenlerin sunular kullandığı (%84.3) belirlenmiştir. Yüz yüze görüşme yapılan öğretmenlerin tamamının kişisel bilgisayara sahip olduğu belirlenmiş, öğretmenler büyük çoğunluğunun (6) derslere hazırlık aşamasında görseller, soru bankaları, sunular vb. materyallerden yararlandıklarını ifade etmiştir. Derslerde öğrencilerin hazırladıkları sunuların kullanımı için katılımcıların %38.4'ü bazen, %33'ü nadiren, %10.3'ü sık, %1.6'sı ise çok sık seçeneğini işaretlemiştir. Okulda akıllı tahtaların bulunmasının derslerde sunuların kullanımını olumlu etkilediği söylenebilir.

Derslerde coğrafi haritaların kullanımı için katılımcıların yarısı kadarı (%49.2'si) hiç seçeneğini işaretlemiştir. Derslerde tarih haritalarının kullanımı için katılımcıların yarısından fazlası (%67.6'sı) hiç seçeneğini işaretlemiştir.

Derslerde gerçek eşyaların/objelerin kullanımı için katılımcıların yine yarısı kadarı (%49.2'si) hiç seçeneğini işaretlemiştir. %20.1'i nadiren, %12.9'u bazen seçeneğini işaretlemiştir.

Derslerin gezi-gözlem etkinlikleri ile desteklenmesi için katılımcıların %46.5'i hiç seçeneğini işaretlemiştir. %27.6'sı nadiren seçeneğini işaretlemiştir.

Derslerde grup çalışmalarının, projelerin, sunumların kullanımı için katılımcıların %26.5'i hiç seçeneğini işaretlemiştir. %35.1'ibazen, %33'ü nadiren seçeneğini işaretlemiştir. Derslerde grup çalışmalarının, proje tabanlı etkinliklerin yoğun kullanılmadığı görülmektedir.

Derslerin araştırma ödevleri ile desteklenmesi için katılımcıların %14.1'i hiç seçeneğini işaretlemiştir. %45.9'u bazen, %22.2'si nadiren seçeneğini işaretlemiştir. Derslerde tartışma tekniğinin kullanımı için katılımcıların %18.9'u hiç seçeneğini işaretlemiştir. %34.1'i bazen, %23.2'si nadiren seçeneğini işaretlemiştir.

Çizelge 4.12. Kullanılan öğretim materyalleri ve yöntemler

Aşağıdaki öğretim materyalleri ve yöntemler derslerinizde NE SIKLIKTA kullanılıyor?											
		Çok sık		Sık		Bazen		Nadiren		Hiç	
	<i>n</i>	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%
Akıllı tahta	185	93	50.3	60	32.4	19	10.3	6	3.2	7	3.8
Okul bahçesi	183	52	28.1	66	35.7	34	18.4	19	10.3	12	6.5
Müzik dersliği	183	46	24.9	68	36.8	35	18.9	6	3.2	28	15.1
Öğretmenin sunduğu ders sunuları (PowerPoint)	184	34	18.4	69	37.3	53	28.6	18	9.7	10	5.4
Video, animasyon	185	13	7	32	17.3	85	45.9	33	17.8	22	11.9
Tartışma	185	11	5.9	33	17.8	63	34.1	43	23.2	35	18.9
Diyagram, şema, poster, resim, fotoğraf, harita vb. görseller	185	10	5.4	36	19.5	74	40	42	22.7	23	12.4
Araştırma ödevleri	185	7	3.8	26	14.1	85	45.9	41	22.2	26	14.1
Öğrencilerin sunduğu ders sunuları	185	3	1.6	19	10.3	71	38.4	61	33	31	16.8
Grup çalışmaları	185	2	1.1	8	4.3	65	35.1	61	33	49	26.5
Fizik laboratuvarı	185	1	.5	-	-	3	1.6	10	5.4	171	92.4
Biyoloji laboratuvarı	185	1	.5	1	.5	6	3.2	18	9.7	159	85.9
Kimya laboratuvarı	185	-	-	-	-	3	1.6	5	2.7	177	95.7
Coğrafi haritalar	185	16	8.6	21	11.4	31	16.8	26	14.1	91	49.2
Projeksiyon cihazı-bilgisayar	185	14	7.6	18	9.7	35	18.9	25	13.5	93	50.3
Gerçek eşyalar	184	11	5.9	22	11.9	23	12.4	37	20	91	49.2
Spor salonu	185	10	5.4	4	2.2	13	7	4	2.2	154	83.2
Tarih haritaları	185	4	2.2	6	3.2	20	10.8	30	16.2	125	67.6
Gezi-gözlem	181	4	2.2	5	2.7	35	18.9	51	27.6	86	46.5

Yüz yüze görüşme yapılan öğrencilerin büyük çoğunluğu (10) okullarındaki laboratuvarların (derslerin uygulamasının yapılacağı yerler) yeterli ve verimli kullanılmadığını ve laboratuvarların yeterli donanımına sahip olmadığını (1) ifade etmiştir. Öğrencilerin keşfederek, yaparak, aktif oldukları ders süreçlerine ihtiyaç duydukları görülmektedir.

Buna ek olarak bir katılımcının sınıfların mimari yapısına ilişkin düşünceleri şu şekildedir:

“Sınıfların şekli değişmeli bence. Mesela bazı statlar var eskiden olimpiyatların yapıldığı Roma’da. Onlar mesela mikrofon kullanılmadan bütün sesi yayabiliyorsunuz. Hani sınıflar için neden böyle bir şey yapılmasın ki... Dersliklerin değişik olması lazım... Öğrencilere öğretmenlerin sesini daha iyi duyurabilmeleri lazım...”

Bir öğrenci de sınıf mevcutlarının kalabalık oluşuna dair düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir: *“Okulumuzda her sınıf 30-34 kişi ders dinlemeniz cidden çok zor.”*

Okul müdürü ile yapılan yüz yüze görüşmede, okuldaki eğitim-öğretim materyallerine, laboratuvarlara, mevcut duruma ilişkin bilgiler toplanmıştır. Okul müdürü okulda

- Fizik ve kimya laboratuvarlarının olduğunu, ancak kullanılmadığını,
 - Biyoloji laboratuvarının bulunduğunu ve kullanıldığını,
 - Spor salonunun bulunmadığını, spor aktiviteleri için çoğunlukla okul bahçesinin kullanıldığını,
 - Müzik dersliğinin bulunduğunu ve kullanıldığını,
 - Resim dersliğinin bulunduğunu ve kullanıldığını,
 - Coğrafi ve tarih haritalarının bulunduğunu,
- ifade etmiştir.

Okul müdürü ile görüşmeden ve öğrenci anketlerinden elde edilen görüşler biyoloji laboratuvarının ve haritaların kullanımı konusunda tam olarak örtüşmemektedir, ancak diğer konularda birbirini desteklemektedir.

Öğretmenlerle yapılan yüz yüze görüşmelerde, derslere hazırlık aşamasında, ders esnasında kullandıkları materyaller ve yöntemler ile ilgili sorular sorulmuştur. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu (5) dersler için hazırlık yaparken yeni teknolojilerden yararlandığını ifade etmiştir. Sınav ve soru hazırlama (2), ders sırasında kullanacakları sunumları hazırlama (3), video, görsel, işitsel öğeler içeren etkinlik hazırlama (3) amacıyla yeni teknolojileri kullandıklarını söylemiştir. Katılımcı öğretmenlerin yeni teknolojileri kullanma konusunda istekli oldukları görülmüştür.

Akıllı tahta, Amerika, İngiltere, Kanada ve Japonya gibi bir kısım ülkelerde uzun zamandır kullanılmakta olup ülkemizde özellikle son birkaç yıldır ismi sıkça gündeme gelen, İngilizce smartboard tabirinden dilimize akıllı tahta olarak çevrilen, teknoloji ile

interaktif bir bilgisayar ekranına dönüşen ve eğitim-öğretimde kullanılmaya başlanan bir ders aracıdır (Tekin, 2013).

Yüz yüze görüşme yapılan öğretmenlerin tamamı ders esnasında akıllı tahtaları kullandıklarını ifade etmiştir. Ders öncesi, evde hazırladıkları çeşitli dokümanları sınıfa taşınır belleklerle getirip kullandıklarını söylemiştir. Sınıflarda bulunan akıllı tahtaların dersle ilgili çeşitli görseller (4), öğretmenlerin hazırladıkları sunumlar (2) ve sınıfta soru çözümleri (4) için kullanıldığı belirlenmiştir.

Ayrıca, öğretmenlerin tamamı akıllı tahtaların yararlı olduğunu düşünmektedir. Akıllı tahtalar zaman kazancı sağlama (3) ve görsel, işitsel öğelerle dersi zenginleştirme (4) açılarından yararlı bulunmuştur. Bununla birlikte, öğrenci için dikkat dağınıklığına sebep olma (3), derste öğrenciyi pasifleştirme (2) gibi olumsuz yanları olduğunu da düşünmektedirler. Bu konuda bir öğretmen şunu ifade etmiştir: *“Sürekli akıllı tahtadan ders anlatımının çocuklara zararlı [göz sağlığı ve dikkat açısından] olduğunu düşünüyorum.”* Görüşmeye katılan öğretmenlerin yarısından fazlası (4) akıllı tahtaların gerekli olduğuna inanmadıklarını da ifade etmişlerdir.

Yüz yüze görüşme yapılan öğrencilerin tamamı (13) öğretmenlerinin akıllı tahtaları kullandığını söylemiştir, ancak kimi katılımcılar (5) akıllı tahtaların verimli kullanılmasının önemini de vurgulamaktadır.

Alan yazında akıllı tahta kullanımı ile ilgili araştırmalarda, akıllı tahtaların ders sürecini nasıl etkilediği, öğrencilerin üzerinde ne gibi etkileri olduğu incelenmiştir. Akıllı tahtaların eğitim ortamında kullanılmasının farklı duylara hitap ettiği, zekâ gelişimine katkı sağladığı, bireysel ve grupla öğrenme olanağı verdiği, öğrenmeyi eğlenceli hale getirdiği söylenmiştir (Seyitoğlu, 2014). Önder (2015) tarafından bildirildiğine göre, akıllı tahtaların görsel imkânları eğitim ortamına taşıdığı, yapılandırmacı yaklaşım anlayışına uygun öğrenme ortamı sağlamaktadır (Başbüyük ve ark., 2013).

4.12. Eğitim-Öğretim Ortamlarına Dair Memnuniyet Durumları ve Beklentiler

Anketin son bölümünde öğrencilere, eğitim-öğretim ortamlarından (derslikler, materyaller, yöntemler vb.) memnuniyet dereceleri sorulmuştur (Çizelge 4.13.).

Derslerde etkileşimli tahta kullanımı için, katılımcıların dörtte üçünden fazlası (%76.8'i) memnun olduğunu, %9.2'si ise memnun olmadığını belirtmiştir. Derslerde projeksiyon cihazı ve bilgisayarın kullanımı için katılımcıların toplamda %37.9'u memnun olduğunu, %31.3'ü memnun olmadığını belirtmiştir.

Katılımcıların çoğu (%69.2'si) öğretmenin sunduğu ders sunularının kullanımından memnundur. Katılımcıların yarısından fazlası (%53) derslerde video ve animasyonların kullanımından memnundur. Müzik dersliği için katılımcıların yarısına yakını (%48.6'sı) memnun olduğunu bildirmiştir. Katılımcıların %41.6'sı derslerde öğrencilerin sunduğu ders sunularından, %46.8'i diyagram, şema, poster, resim, fotoğraf, harita vb. görsellerin kullanımından memnundur. Araştırma ödevleri için katılımcıların %33.5'i memnun olduğunu, %37.8'i memnun olmadığını belirtmiştir. Bu konuda katılımcıların %27'si kararsızım seçeneğini işaretlemiştir. Tartışma yönteminin derslerde kullanılmasından katılımcıların %42.2'si memnundur.

Derslerde coğrafi haritaların kullanımı ile ilgili olarak, %21.6'lık kararsızım seçeneğini işaretleyen öğrenciler dışında, %42.7 oranında katılımcı memnun olmadıklarını, %32.9 oranında katılımcı memnun olduklarını işaretlemiştir. Tarih haritalarının kullanımından ise, katılımcıların %50,8'i memnun olmadığını, %20.6'sı memnun olduğunu belirtirmiş, %24.9 oranında katılımcı ise kararsızım seçeneğini işaretlemiştir. İlgili derslerde harita kullanımı konusunda, öğrencilerin tam anlamıyla memnun olmadığı görülmektedir.

Biyoloji laboratuvarının kullanımı konusunda katılımcıların sadece %11.3'ü memnun olduğunu, yarısından çoğu (%64.4'ü) memnun olmadığını belirtmiştir. Katılımcıların dörtte üçü (%75.1'i) fizik laboratuvarının kullanımından memnun değildir. Benzer şekilde kimya laboratuvarı için de katılımcıların %75.2'si memnun olmadığını belirtmiştir. Okul müdürü ile yapılan görüşmede okulda fizik ve kimya laboratuvarlarının bulunduğu, ancak kullanılmadığı, biyoloji laboratuvarının ise kullanıldığı bilgisi elde edilmiştir. Bulguların bu durumdan etkilendiği söylenebilir.

Derslerde grup çalışmaları (sunum, proje vb.) maddesi için katılımcıların %36.3'ü memnun olmadığını, %31.4'ü kararsız olduğunu, %30.3'ü memnun olduğunu bildirmiştir. Bu bulgu, proje tabanlı öğretime ve grup çalışmalarına çok fazla yer verilmediğini göstermektedir.

Derslerde gerçek eşyaların kullanımından katılımcıların sadece %26'sı memnun olduğunu belirtmiştir. Gezi-gözlem maddesi için ise, katılımcıların %24.4'ü memnun olduğunu işaretlemiştir.

Katılımcıların %28.6'sı spor salonu/okul bahçesi seçeneği için memnun olduğunu, %56.7'si memnun olmadığını belirtmiştir. Okul incelemesinde, okulda spor salonu olmadığı, okul bahçesinin düzenlenerek spor alanı haline getirildiği görülmüştür. Sonuçların, bu durumdan kaynaklandığı söylenebilir.

Genel olarak derslerde kullanılan tüm materyal ve yöntemler konusunda anket katılımcılarının üçte birine yakını (%31.4'ü) memnun olmadığını belirtmiştir. Başka bir ifadeyle, yarısından azı (%46) genel olarak derslerde kullanılan bütün materyal ve yöntemlerden memnun olduğunu işaretlemiştir.

Çizelge 4.13. Kullanılan öğretim materyallerinden ve yöntemlerden memnuniyet durumları

Aşağıdaki öğretim materyallerinin ve yöntemlerinin derslerinizde kullanılışından ne derece memnunsun?											
	n	Çok memnunum		Memnunum		Kararsızım		Memnun Değilim		Hiç Memnun Değilim	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Akıllı tahta	184	56	30.3	86	46.5	25	13.5	7	3.8	10	5.4
Öğretmenin sunduğu ders sunuları	185	30	16.2	98	53	36	19.5	6	3.2	15	8.1
Video, animasyon	182	22	11.9	76	41.1	40	21.6	15	8.1	29	15.7
Müzik dersliği	180	20	10.8	70	37.8	39	21.1	18	9.7	33	17.8
Öğrencilerin sunduğu ders sunuları	182	16	8.6	61	33	50	27	20	10.8	35	18.9
Diyagram, şema, poster, resim, fotoğraf, harita vb. görseller	185	15	8.1	71	38.7	51	27.6	23	12.4	25	13.5
Projeksiyon cihazı-bilgisayar	179	14	7.6	56	30.3	51	27.6	16	8.6	42	22.7
Tartışma	180	14	7.6	64	34.6	47	25.4	15	8.1	40	21.6
Araştırma ödevleri	182	8	4.3	54	29.2	50	27	27	14.6	43	23.2
Coğrafi Haritalar	180	23	12.4	38	20.5	40	21.6	23	12.4	56	30.3
Biyoloji laboratuvarı	178	10	5.4	11	5.9	38	20.5	24	13	95	51.4
Tarih haritaları	178	9	4.9	29	15.7	46	24.9	27	14.6	67	36.2
Gerçek eşyalar	178	9	4.9	39	21.1	40	21.6	24	13	66	35.7
Gezi-gözlem	182	9	4.9	36	19.5	52	28.1	29	15.7	56	30.3

Çizelge 4.13. (Devam) Kullanılan öğretim materyallerinden ve yöntemlerden memnuniyet durumları

		Çok Memnunum		Memnunum		Kararsızım		Memnun Değilim		Hiç Memnun Değilim	
	<i>n</i>	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%
Spor salonu/Okul bahçesi	184	16	8.6	37	20	26	14.1	28	15.1	77	41.6
Fizik laboratuvarı	179	5	2.7	5	2.7	30	16.2	30	16.2	109	58.9
Kimya laboratuvarı	179	5	2.7	5	2.7	30	16.2	29	15.7	110	59.5
Grup çalışmaları (sunum, proje gibi)	181	9	4.9	47	25.4	58	31.4	21	11.4	46	24.9
Derslerde kullanılan bütün materyal ve yöntemlerden	184	12	6.5	73	39.5	41	22.2	31	16.8	27	14.6
GENEL OLARAK											

Öğrencilerin memnuniyet durumlarını ve beklentilerini ayrıntılı olarak ortaya çıkarabilmek için yüz yüze görüşmeler ve ankette yer alan, Hayalinizdeki okulu (bahçe, sınıflar, derslikler, laboratuvarlar, kantin vb.) birkaç cümle ile yazabilir misiniz? Sorusuna verilen cevaplar çözümlenip kategorize edilmiştir. Anketteki soruya 124 öğrenci cevap vermiştir.

Anket katılımcılarının 28'i derslerde aktif ve daha çok kullanılan laboratuvarların bulunduğu bir okul hayal ettiğini yazmıştır. Buna ek olarak, 18 katılımcı donanımlı laboratuvarların eksikliğinden veya bunların gerekliliğinden söz etmiştir. Öğrenciler ile yapılan yüz yüze görüşmelerde, bazı katılımcılar (6) derslerde grup çalışmaları, deneye, yaparak öğrenmeye dayalı, eğlenceli ders işlenişi hayal ettiğini/istediğini yazmıştır. Bir gencin okul içindeki laboratuvarların durumu ile ilgili olarak söylediği şu ifade dikkat çekicidir: *“İlk laboratuvarlardan başlayayım. İnsan girdi mi kalmak istemiyor. Direkmen çıkıyor.* Başka bir öğrenci de fikirlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Fizik laboratuvarına girdiğim yok, biyoloji laboratuvarı var mı haberim yok. Resim atölyesi var, görmüşlüğüm yok. Bu durum beni rahatsız etmiyor. Girsem ne yazar, girmesem ne yazar. Şimdi şöyle bir şey: Fizik laboratuvarına girersem içerde bir şey yok bence doğru düzgün. Deney yapabileceğim bir şey yok.”

Yüz yüze görüşme yapılan öğrencilerin neredeyse tamamı (12) derslerde çeşitli materyallerin kullanımının öğrenmeye katkısından, gerekliliğinden ve öneminden söz

etmiştir. Yine görüşmeye katılan öğrencilerin tamamına yakını (12) görsel materyallerin dersin anlaşılmasındaki ve işlenmesindeki önemini ayrıca vurgulamıştır. Yüz yüze görüşme yapılan öğrencilerin çoğunluğu (7) yaparak ve deneyerek öğrenmek istediğini ifade etmiştir. Bir öğrenci: *“Bizi laboratuvara götürüp, bir şeyler inceleyebilmeliyiz. Deney falan yapabilmeliyiz.”* İfadesini kullanırken, başka bir öğrenci görüşlerini şu şekilde belirtmiştir: *“Kesinlikle görsel materyallerden yararlanmalı diye düşünüyorum. Çünkü görsel gerçekten unutulmuyor. Gördükten sonra gerçekten faydalı oluyor.”*

Lai ve Hong (2015) çalışmalarında öğrencilerin deneyerek ve keşfederek öğrenmeyi tercih ettiklerini belirtmiştir. Bu bakımdan bulgular benzerlik göstermektedir. Ayrıca Bilgiç, Duman ve Seferoğlu (2011) dijital yerlilerin keşfederek öğrenmeyi istediğini belirtmiştir. Araştırma sonuçları bu ifadeyi doğrulamaktadır.

Anket katılımcılarının 14’ü sınıflardaki sıraların rahat ve konforlu olmasını istediğini, 16’sı temiz sınıflar istediğini/hayal ettiğini belirtmiştir. Bu konuda bir katılımcı şunu yazmıştır: *“Oturma düzeninin enseleri göreceğ gibi değil de rahatça tahtayı ve sunulanları görebileceğimiz bir sınıf...”* Katılımcıların dokuzu aydınlık, klimalı (mevsim şartlarına uygun) sınıflar istediğini yazmıştır. Katılımcıların bir kısmı (13) ise sınıf mevcutlarının azaltılmasını istediğini yazmıştır.

Bazı katılımcılar (36) oturma alanı geniş ve temiz olan yemekhane ve/veya kantin istediğini yazmıştır. Kimi katılımcılar (8) kantin ve yemekhanede yiyecek çeşitlerinin artırılmasını, yiyeceklerin temiz olmasını istemektedir. Ayrıca, üç katılımcı yemekhane ve kantinin daha ucuz olmasını istediğini yazmıştır.

Soruyu cevaplayan katılımcıların bir kısmı (43) okul bahçesinin büyük/geniş, bir kısmı (30) okul bahçesinde oturma alanları, banklar ve çardaklar olmasını istediğini yazmıştır. Bazı katılımcılar (21) okul bahçesinde yeşil alan ve ağaç istediğini yazmıştır. 64 katılımcı ise içerisinde spor salonu, spor alanları, yüzme havuzu bulunan bahçe hayal ettiğini yazmıştır. Öğrencilerin ders aralarında rahatça dinlenebilecekleri ve sportif etkinlikler yapabilecekleri bir okul beklentisinde olduğu görülmüştür.

Katılımcıların bazıları (21) gezi, müzik, tiyatro vb. sosyal etkinliklerin olduğu bir okul hayal ettiğini yazmıştır. Bazı katılımcılar (11) okulda öğrenci dolabı, lavabo sabunu, temizlik, ders materyalleri açısından yeterlilik konularını yazmıştır.

Yüz yüze görüşme yapılan öğrencilere de hayallerindeki okulu, bir okul ortamından beklentilerini, okulda ne gibi sosyal, kültürel etkinlikler olmasını istedikleri

sorulmuştur. Alınan cevaplar doğrultusunda gençlerin beklentileri: Ağaçlandırılmış geniş bir bahçe (7), sportif sosyal etkinliklerin yapılması (8), kültürel-sanatsal etkinlikler ve bilgi yarışmaları (7), dış görünüş ve mimari (6), temiz sınıflar (4), okulun yeterli teknolojik donanımına sahip olması ve teknolojinin kullanılması (4), oturdukları sıraların ortopedik, rahat ya da konforlu olması (3), okul kütüphanesinin gerekliliği (3), okulun dersler için gerekli fiziksel materyallere ve donanımlara sahip olması (13), kantin, yemek alanı veya kafeteryaların bulunması (2), sınıf mevcutlarının azaltılması (4), seçmeli derslere uygun branş öğretmenlerinin bulunması (1), ihtiyaca, amaca uygun eğitim istekleri (1) ve son olarak, baskıcı ve aşırı disiplin ortamı istemedikleri (9) belirlenmiştir.

Bu konuda öğrenci görüşleri:

“Bence bir okul gerçekten, abartmıyorum, 5 yıldızlı otel gibi olmalı bence. Eğer öyle olursa mesela dış görünüş, iç görünüş, bahçe, yeşillikler, ağaç, yemekler, kantin falan insanın içine sinmeli. İnsanlar mutlu olsun... Mesela banklar olmalı... Her dersin bir karikatürü olabilir mesela gülmemiz için. Eğlenceli olursa ilgimi çeker, ilgimi çekerse dinlemek isterim, dinlemek istersem mutlu olurum, mutlu olursam yazılılarım yüksek olur.”

“Güzel bir kütüphanesi olacak. Spor amaçlı müzik amaçlı odaları olabilir. Dans olabilir. Ben dans etmeyi çok seviyorum. Dans odası olamaz mı? Olabilir. Bir hoca tutulabilir. Sahası olmalı spor için, çok önemli. Bahçesi olmalı.”

Bir öğrenci okulun kültür-sanat faaliyetleri bakımından donanımlı olmasını şu şekilde ifade etmiştir: *“Mesela resimde çok geriyiz. Müzikte çok geriyiz. Resimle ilgili aletlerimiz yok. Müzikle ilgili aletlerimiz yok. Olmaları gerekiyor bence.”* Başka bir öğrencinin görüşleri ise şu şekildedir: *“Konuşmalar yapılabilir bir okulda. Bir konu üzerinde mesela münazara gibi her ay bir tane yapılabilir mesela.”*

Yüz yüze görüşme yapılan öğrencilerin büyük çoğunluğu (10) sınıfların mimari yapısı, sınıf oturma düzenlerini ve temizliğini beğenmediğini belirtmiştir. Sınıf mevcutlarının fazlalığı (4), sınıf oturma planları (1), ders saatlerinin düzenlenmesi (1),

müzik, resim atölyelerinin verimli kullanılmaması ve yeterli donanıma sahip olmaması (5) gençlerin üzerinde durduğu önemli noktalardır.

Yüz yüze görüşme yapılan öğrencilerin bazıları (7) öğretmenin 40 dakika boyunca ders anlatmasını istemediğini belirtmiştir. Katılımcıların tamamına yakını (12) öğretmenin ders anlatırken öğretim materyalleri ve görsel öğeler kullanmasını istediğini söylemiştir. Kimi katılımcılar (7) öğretmenin ders anlatırken örnekler vermesini ve konuyu somutlaştırmasını beklentilerini ifade etmiştir.

Yüz yüze görüşme yapılan öğrencilere ders kitaplarının kullanımı ile ilgili sorular sorulmuştur. Ders kitaplarının anlaşılır bir dille sahip olmadığı (5), sınavlara veya amaca yönelik düzenlenmediği (5), günlük hayatta işe yarar bilgiler içermediği (2), sıkıcı ve resmi oldukları (2) cevapları alınmıştır. Kimi katılımcılar (6) bu cevaplara ek olarak ders kitaplarının derslerde çok fazla kullanılmadığını, ders kitapları yerine ek kaynaklar kullanıldığını belirtmiştir. Görüşmelerde öğrencilerin ders kitapları ile ilgili önerileri ve beklentileri olduğu anlaşılmıştır. Farklı kaynaklardan alınan bilgilerin derlenmesi ile düzenlenmesi (3), eğlenceli anlatımları olması (2), görsellere yer verilmesi (2), bilginin anlaşılır bir dille özetlenmesi (4), kalın olmaması (1), kaliteli kâğıtlara basılması (1) belirtilmiştir. Bir öğrenci: *“Çok sıkıcı ders kitapları... Çok fazla resmi... Çok resmi olduğu zaman anlayamam. . Eğlenceli olmasını isterdim. Eğlenceli oldu mu aklımda kalır. İlgimi çekmesi lazım, daha çok görsel fotoğraflar...”* demiştir.

Bir başka öğrenci ders kitaplarına ilişkin *“Öz olsun. Az olsun, ama öz olsun. Uzatmasınlar, gereksiz bilgiler vermesinler. Gerekli olanı kadar versinler yeter bence.”* İfadesini kullanırken, bir diğer öğrenci şunu belirtmiştir: *“Bize gerekli olacak bilgiler olmalı bence. O kadar kalın olmamalı bence... Mesela görsel öğeler fazla olmalı. Gereksiz şeyler yazmamalı, direk konu yazmalı.”* Bir başka öğrenci ise: *“Madde madde bilgiler verilmeli. Özellikler verilmeli ki biz direk anlayabilelim.”* Demiştir.

Yurteri (2012) ortaöğretim Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük ders kitaplarında materyallerin nasıl kullanıldığını ve materyal kullanımının ders kitaplarına nasıl yansıdığını incelemiştir. İncelenen kitapların genel olarak görüntü (resim ve harita kullanımı) açısından hiçbir çekiciliğe sahip olmadığı belirlenmiştir. Bilgi içeriği çok fazla olduğu, haritalarla orantısız bir bilgi yoğunluğu bulunduğu görülmüştür. İncelenen ders kitaplarındaki hazırlık çalışmaları ve değerlendirme sorularının öğrenci düzeyine uygun hazırlanmadığı, konuya güdüleyici ve hazırlayıcı

olmadığı, yetersiz olduğu ileri sürülebileceği belirtilmiştir. Ders kitaplarının çağın ihtiyaçlarına cevap verebilen, yeni yöntem, teknik ve materyallerle desteklenmesi gerektiği önerilmiştir (Yurteri,2012). Bu çalışma Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük ders kitaplarına dair bir çalışma olsa da sonuçları ve önerileri yüz yüze görüşme yapılan öğrencilerin mevcut duruma ilişkin ifade ettiklerini ve beklentilerini destekler niteliktedir.

Öğretmenlere de gençlerin eğitim-öğretim ortamlarından beklentilerine ilişkin gözlemleri sorulmuştur. Öğretmenlerin yarısına yakını (3) bir okulda öğrenciler için sportif, sanatsal ve sosyal olanaklar olmalı görüşünü dile getirmiştir. Öğretmenlerin yarıya yakını (3) gençlerin üniversite eğitimleri açısından okulun öğretim odaklı, başka bir deyişle üniversite sınavlarına yönelik olmasını istediğini ifade etmiştir. Öğretmenlerin bir kısmı (2) gençlerin derslerin ağır ve yorucu olmamasını istediğini belirtmiştir. Bir öğretmen ise, öğrencinin rahat olacağı bir eğitim-öğretim ortamı beklentisi olduğunu söylemiştir. Gençlerin eğitim-öğretim ortamlarından beklentilerine yönelik öğretmen görüşlerinden bir tanesi şöyledir: *“Teknoloji ile donanımı, spor sahası yaşam alanı, sosyal etkinlikleri fazla olan, kütüphanesi, zengin bir kütüphanesi, olan bir okul olsa belki çocuklarımız bu teknolojiyi daha az kullanacaklar. Bizlerin yönlendirmesiyle...”*

Öğretmenlerin görüşleri ve gözlemleri değerlendirildiğinde, onların öğrencilerinin ihtiyaçlarına ve beklentilerine duyarlı oldukları, söylenebilir. Okulda sosyal ve kültürel etkinliklerin artırılmasının öğrencilerin üzerinde ne gibi etkileri olacağını ifade etmişlerdir. Öğretmenler ve öğrenciler ile yapılan görüşme bulguları ve anket bulguları birbirini tamamlar niteliktedir.

4.13. Öğretmenlere Dair Beklentiler

Ankete katılan kimi katılımcılar (8) öğrenci-öğretmen ilişkilerinin daha samimi, öğrenciye değer verilen şekilde olmasını istediğini yazmıştır. Buna ek olarak, kimi katılımcılar da (14) okul disiplininin çok katı olmamasını istediğini yazmıştır.

Prensky (2001) dijital göçmen olarak kabul ettiği öğretmenlerimizin, dijital yerlilere modası geçmiş bir dille eğitim vermeye çalıştıklarını söylemiştir. Bu durumda

okulun onlara ders vermek için, ne dedikleri anlaşılmayan, ağır bir aksanla konuşan yabancıları getirdiğimiz bir yer gibi göründüğünü belirtmiştir.

Prensky (2001), bu konuda ne yapılması gerektiğine ilişkin olarak, dijital yerlilerin geriye dönmesini çok olası görünmediğini belirtmiş, ne türden olursa olsun yeni bir kültürün içinde doğan çocukların yeni dili kolaylıkla öğrendiklerini ve eskisini kullanmaya direndiklerini ifade etmiştir. Yetişkin göçmenlerin zeki olanları çocukların yeni dünyaları hakkında pek bilgi sahibi olmadıklarını kabul edip, çocuklardan yardım alarak bu dünyaya adapte olmaya ve öğrenmeye çalışmaları gerektiğini ifade etmiştir. Zeki olmayan göçmenlerin ise, söylenmekle zaman kaybedeceklerini belirtmiştir. Bu durumunun önemli olduğunu, bununla yüzleşmemiz gerektiğini vurgulamıştır. Bunun için hem yöntemlerimizin hem de içeriğimizin yeniden ele alması gerektiğini söylemiştir. Günümüzde öğretmenlerin, öğrencilerin dilini ve üslubunu kullanarak iletişim kurmayı öğrenmesi gerektiğinden söz etmiştir. Bunun önem verdiğimiz şeyleri ya da doğru düşünme yetisini değiştirmek anlamına gelmediğini, daha hızlı olma, adım adım değil de eş zamanlı ilerleme ve rastgele erişime olanak verme olarak düşünülebileceğini belirtmiştir.

Eğitmcilerin içerikleri dijital yerlilerin diliyle nasıl öğreteceğini düşünmesi gerektiğini belirtmiştir. Öğretmenlerin öğrencilerinin rehberliğinde, dijital yöntemler bulma konusunda yaratıcı olmak zorunda olduğunu söylemiştir.

Prensky (2001, s.3) iki tür içerikten bahsetmiştir. Okuma, yazma, aritmetik, mantıksal düşünce, geçmişe ait yazını ve düşünceleri anlama gibi geleneksel müfredatımızı “*miras içerik*” olarak ifade etmiştir. Dijital ve teknolojik konularla birlikte, yazılım, donanım, robot bilim, nanoteknoloji ve genetik gibi konular ve bunların beraberinde getirdiği etik, siyaset, sosyoloji, dil ve diğer pek çok konuyu ise “*geleceğe yönelik içerik*” olarak ifade etmiştir. Bu içeriklerin bir kısmının (mantıksal düşünce gibi) önemini koruyacağını, ama diğer bir kısmının (belki Öklid geometrisi) önemini tıpkı Yunanca ve Latince gibi önemini yitireceğini de eklemiştir.

Yüz yüze görüşme yapılan öğretmenlerin bilgisayar kullanım süreleri beş yıl (1), sekiz yıl (1), 10 yıl (3), 12 yıl (1), 15 yıl (1) olarak belirlenmiştir. Öğretmenlerin gün içinde bir-üç saat (3), üç saatten fazla (1), bir saatten az (3) İnternet kullandıkları tespit edilmiştir. Ayrıca, öğretmenlerin tamamının akıllı cep telefonuna sahip olduğu görülmüştür. Bu bulgular öğretmenlerin dijital kültüre uzak olmadığını göstermektedir.

Aynı şekilde bu görüşmelerde öğrencilere sıkıldıkları derslerin işlenişi ile ilgili sorular sorulduğunda alınan cevaplar şöyledir: Öğretmenin 40 dakika boyunca sadece ders anlatması (4), öğrencinin derse ve konulara ilgi duymaması (4), görsellerin kullanılmaması (3), öğretmenin öğrenciyi derse katmaması (3), sınıf oturma düzenlerinin öğrenciyi rahatsız etmesi (2), not korkusu (1), akıllı tahtanın yeterli veya verimli kullanılmaması (1), öğretmenin ders disiplini sağlayamaması (1)'dır.

Yüz yüze görüşme yapılan öğrencilerin çoğunluğu (9) güler yüzlü, esprili ve sevecen öğretmenler istediğini ifade etmiştir. Öğretmenin esprili olmasını ve şakalar yapmasını istediğini vurgulamıştır. Katılımcıların büyük bir kısmı (9) öğretmenin öğrencileri ile iyi ilişkiler kurması gerektiğini söylemiştir. Kimi katılımcılar (3) eğlenceli ders anlatımı istediğini belirtmiştir. Bu bulgulara ilişkin göze çarpan bir öğrenci: *“Ben öğretmen olsam daha çok gülerdim. Öğrencileri ondan mahrum etmezdim.”* Görüşüdedir. Başka bir öğrenci ise şunu ifade etmiştir:

“Hiç iletişim kurmadığım öğretmenlerim var, hiç gidip hocama bir şey soramıyorum, çekiniyorum. Bazılarına ise gidip şaka bile yapabiliyorum. Şaka yapabilen, öğrencinin çekinmeyeceği, iletişim kurulabilen öğretmenler okulumuzda gerçekten sevilen öğretmenler.”

Katılımcıların çoğu (10) öğretmenin öğrenciyi derse katması gerektiğini ifade etmiştir. Bazı katılımcılar (6) öğretmenin ders disiplini sağlaması açısından baskın olması gerektiğini söylemiştir. Bir katılımcı öğretmenin oturarak ders anlatmaması gerektiğini, başka bir katılımcı da öğretmenin öğrenciye saygı duymasını ifade etmiştir.

Öğrencilerin öğretmenlerinden beklentilerini gösteren birkaç cümle:

“Sadece bir grubun anlamasını önemsememeli. Tüm sınıfın anlaması önemli... Mesela bazı derslerde hoca bir soru sorar, bir iki kişi yapıyor, ondan sonra işte anladınız mı? Üç-dört kişi parmak kaldırıyor. Ondan sonra hemen öbür konuya geçiyor. Anlamayanlar da oluyor. Bütün öğrencilerle ilgilenmesini beklerdim.”

“Ben öğretmen olsam derslerde ağırlığımı koyardım. Derslerin böyle sessiz geçmesini sağlardım. Ama ders dışında öğrencilerin benden korkmasını, çekinmesini istemezdim. Tabi ki her okulda kurallar vardır. Forma giyilmeli, ama abartıldığı zamanlar oluyor. Ben mesela bir

öğrenciyi hiç kimsenin önünde bir toplumun önünde azarlamak istemem. Yapmam öyle bir şey.”

“Bence öğretmenler konuyu anlatırken, mesela ben konuyu anlattım diyelim, öğrencilerle biraz sohbet etsem hiç fena olmaz yani. 2-3 espri yapsak, beraber gülsek, sonra tekrar konuya odaklanabiliriz. Sıkıntı olmaz, daha çabuk geçer en azından zaman.”

Aynı konuda bir öğrenci: *“Derslerde eğlendirmeli, sıkmamalı, sıkboğaz etmemeli, akıllı tahtayı kullanabilmeli, teknolojiye yardımcı olabilmeli bize...”* ifadesini kullanırken, bir diğer öğrenci görüşlerini şu şekilde belirtmiştir: *“Otoriter olacak da aşırı sert de olmayacak, bilecek ve anlatmasını bilecek, akıcı olacak, öğrencinin halinden anlayacak”*

Kimi katılımcılar (6) kendilerinin ders notu ya da puanla korkutulmasını istemediklerini belirtmişlerdir.

Yüz yüze görüşme yapılan öğrencilerin öğretmenin ders disiplinini sağlamasına, sesini duyurabilmesine, sınıfın dersten kopmaması için sınıfların mimari yapılarına, sınıf mevcutlarına ve sınıf oturma planlarına değinmiştir.

Ertürk'ün (2007) aktardığına göre, geleceğe yon veren öğretmenlerimizin eğitim ve iletişim teknolojisini kullanmaz ve bu konu hakkında yeterli bilgiye sahip olmazlarsa, eğitim sistemimizin ve ülkemiz insanlarının gereksinim duyulan toplumsal gelişmeleri gerçekleştiremeyeceği ve çağın gerisinde kalarak bilgiyi dışarıdan alan geri kalmış bir toplum olarak kalacağı İşman (2002) tarafından bildirilmiştir. Eğitimin temel amaçlarından bir tanesi, bilimi ve teknolojiyi kullanan ve bunları üreten bireyler yetiştirmektir. Öğretmenin program, yöntem, araç ve gereçlerin yanında öğrenme olgusuna canlı kişiliği ile de etkiye bulunduğu Kolburan (2002) tarafından bildirilmiştir. Öğrencilerin ifadeleri de bu görüşlerle örtüşmektedir.

Prensky (2001,) gençlerin, video oyunlarının ve MTV (özel bir TV kanalı)'nin göz kırpmaya hızına, Hipermetnin, İnternet'ten indirilen müziğin, ceplerindeki telefonların, dizüstü bilgisayarlarındaki kütüphanelerin, kısa mesajların anındalığına alışkın olduklarını ifade etmiştir. Onların derslerde adım adım ilerleyen mantık ve öğret-test et şeklindeki eğitim için sabırları olmadığını vurgulamıştır.

4.14. Öğretmenler Öğrencilerin Özelliklerine Dair Ne Düşünmektedir?

4.14.1. Ders Çalışma Alışkanlıkları

Öğretmenlerin bir kısmı (2), günümüz gençlerinin 10 yıl önceki gençlere göre daha tempolu çalıştığını belirtmiştir. Bununla birlikte bir kısmı da (4) öğrencilerin verimsiz çalıştığını ifade etmiştir. Katılımcı öğretmenlerin bazıları (2) öğrencilerin ders sürecince not tutmadıklarını vurgulamıştır.

Öğrencilerin ders çalışma alışkanlıklarına ilişkin dikkat çekici öğretmen görüşleri şu şekildedir: *“Değişti. Söyle değişti. Eskiden yazma olayı çok yaygındı. Not tutturma vs. Şimdi mesela bir ders notu veriyoruz. Çocuk hemen akıllı telefonunu getiriyor, hocam fotoğrafını çekeyim diyor.”*

“Ders çalışırken müzik dinleme, bir elin yan tarafta cep telefonu yok Facebook’a girme oradan, mesajlaşma filan, yani ders çalışma alışkanlıkları böyle. İki soru çözüp on dakika mesaj atma formatında gidiyor.”

“Yani, düşünen öğrenci değil de daha çok test çözen, daha çok kitap bitiren öğrenci yetiştiriyoruz bu durumda. 10 yıl öncesi, bir soruyla karşılaştığı zaman yorum yapan öğrenci vardı. Şimdiki öğrenci, ben matematik için söylüyorum, diyelim ki bir soru sorulduğu an “Hocam bunu pratik yolu bu.” Ama neden öyle bilmiyor öğrenci. Ama daha önce bunu ispatını yaparak, bundan dolayı diyerek ifade edebiliyordu. Yani, düşünen öğrenci değil de test çözen öğrenci direk cevap veren öğrenci, ama nerden geldiğini bilmeyen öğrenci var karşımda.”

4.14.2. Öğrencilerin Ders İçinde Dikkat ve Motivasyon Durumları

Görüşme yapılan öğretmenlerin yarısından azı (2) ders süreci boyunca, öğrencilerin dikkatlerinin dağılmadığını söylemiştir, ancak öğretmenlerin yarısından çoğu (4) öğrencilerin dikkat ve motivasyon dağınıklığı yaşadıklarını belirtmiştir. Öğrenciler öğrencilerin dikkatlerinin dağılması durumunda bazı önlemler aldıklarını ve dersi şu şekilde toparladıklarını ifade etmiştir:

- Görsellerle destekleme (2),
- Müzikle destekleme (1),
- Fıkra, espri ve makaleler (3).

Dersin öğrenciler için ne zaman sıkıcı ne zaman akıcı olduğunu ortaya çıkarabilmek amacıyla öğretmenlere bazı sorular yöneltilmiştir. Öğrencilerin rahat olmadıklarında (2), daha çok bilinmeyenle karşılaştıklarında (2) ve derslerde aktif olmadıklarında (1) sıkıldıkları öğretmenleri tarafından gözlemlenmiştir. Bununla birlikte, derslerde espri, eğlence olduğunda (4), öğrenci derslere aktif katıldığında (2), konular günlük hayatla bağdaştırıldığında (1) ve daha az şey öğrenmek zorunda olduklarında derslerin öğrenciler için daha zevkli geçtiğini ifade etmişlerdir. Derslerin öğrenci açısından sıkıcı veya akıcı olmasının öğretmen-öğrenci iletişimi ile ilgili olduğu bir öğretmen tarafından şu şekilde vurgulanmıştır:

“O yüzden, derse girdiğiniz zaman öğretmenden alacağı elektrik çok önemli. Öğretmenin güler yüzlü... Sadece bilgi aktarmak değil, göz göze gelebilmek, güler yüz... Bunlar benim için daha iyi oluyor, bilgi aktarımdan. Daha iyi sonuç aldığımı düşünüyorum bu olayda. O yüzden öğrenci ile diyaloglarımda güler yüze dikkat ediyorum.”

Bir öğretmen, derslerde farklı materyallere yer vermenin önemini vurgulayarak, ders sürecini olumlu etkilediğini şu ifadelerle açıklamıştır:

“Bazı öğretmenlerimiz teknolojiyi bu anlamda da yanlış kullanıyorlar. Slayttan yansıtıp oradan okuyorlar. Çocuğun önünde yazı, görsel olduğu zaman o zaten öğretmeni dinlemiyor. İster istemez olan bir şey bu. Gözleriyle takip ettiği için daha tek düze olabiliyor ders. O yüzden işte dediğim gibi, çok farklı malzemeleri bir araya getirmek lazım. O zaman daha faydalı oluyor.”

Öğretmenler öğrencilerinin derslere ve öğretmenlere ilişkin beklentilerini doğrulamaktadır. Bu bakımdan, öğretmenlerin öğrencilerinin ihtiyaçlarının farkında olduğu söylenebilir.

4.14.3. Sınav Tercihleri

Öğrencileriniz ne tür sınavlardan hoşlanıyorlar? Sorusu sorulduğunda, görüşme yapılan öğretmenlerin tamamı öğrencilerinin çoktan seçmeli sınavlar istediğini ifade etmiştir. Nedenleri sorulduğunda ise, bu tür sınavların kolay olduğu algısı, üniversiteye giriş sınavının çoktan seçmeli olması ve öğrencilerin bu sebeple çoktan seçmeli sınavlara alışkın oldukları ve tercih ettikleri cevapları alınmıştır.

4.14.4. Günümüz Öğrencilerini 10 Yıl Öncekilerden Ayıran Belirgin Genel Özellikler

Öğretmenlere şimdiki öğrencilerini 10 yıl önceki öğrencilerine göre hangi yönlerden farklı buldukları sorulmuştur. Bilgiye ulaşabilecekleri kaynakların daha fazla olduğu (2), daha hareketli oldukları (2), algılarının daha açık olduğu (2), daha tempolu ders çalışarak yoruldukları (2), eleştirel bakış açısına sahip oldukları (1) ve günümüz gençlerinin ebeveynleri tarafından daha üzerine titrenerek yetiştirilen çocuklar olduklarını (1) ifade etmiştir. Buna karşın günümüzde öğrencilerin odaklanma güçlüğü (3) ve teknoloji bağımlılığı yaşadığını (2), yorumlama yeteneklerinin daha zayıf olduğunu (1), hazır alışkın olduklarını (3), eğlenceye önem verdiklerini (1) gözlemledikleri ifade edilmiştir.

Görüşmeye katılan öğretmenler, geçmişteki öğrencilerinin çaba harcayarak üretken olduğunu (3), geçmişte manevi değerlerimizin daha önemli olduğunu (1) ve gençlerin kütüphanelere giderek araştırmalar yaptığını, bilgi edindiğini (1) söylemiştir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Öğrenciler öğrenme-araştırma, iletişim kurma, bilgiye ulaşma ve paylaşma gibi konularda öncelikli olarak dijital araç ve ortamları tercih etmektedir. Yüz yüze görüşmelerde ve uygulanan anketin açık uçlu sorusuna verdikleri cevaplarda okullarını, ders işleniş yöntemlerini, ders materyallerini kendi alışkanlıkları ve tercihleri doğrultularında mevcut durumu değerlenmiştir.

Prensky'nın görüşüne göre dijital göçmen olan öğretmenler, bugünkü öğrencilerinin öne çıkan özelliklerini, 10 yıl önceki öğrencileri ile benzer ve farklı yanlarını söylemiştir. Öğrencilerinin ders çalışma alışkanlıklarını, dikkat ve motivasyon durumlarını değerlendirmişlerdir. Bununla birlikte öğretmenler, ders işlenişinde kullandıkları materyal ve yöntemleri anlatmıştır.

Anketin, öğrenciler ve okul müdürü ile yapılan yüz yüze görüşmelerin bulguları birlikte değerlendirildiğinde, öğrencilerin tamamının masaüstü, dizüstü, tablet bilgisayardan herhangi birine ya da birkaçına sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, öğrencilerin evlerinde de bu araçların herhangi birinin ya da birkaçının bulunduğu belirlenmiştir. Çalışma grubundaki öğrencilerin çoğunun masaüstü bilgisayara beş yıldan fazla, tablet bilgisayara bir-iki yıldır sahip olduğu belirlenmiştir.

Öğrencilerin neredeyse tamamının cep telefonuna sahip olduğu görülmüştür. Akıllı cep telefonuna sahip olan katılımcıların oranı dikkate değer derecede yüksektir. İnternet'e yapılan işler için çoğunlukla tablet bilgisayarlar ya da cep telefonları tercih edilmektedir. Mobil cihazların çoğunlukla tercih edilmesi, Prensky'nın vurguladığı rastgele ulaşım sevmeleri özelliğini betimler niteliktedir (Prensky, 2001). Bu sonuçlar değerlendirilirken teknolojinin gelişmesi, bilgisayarların ve cep telefonlarının ucuzlaması, hafiflemesi, mobil hale gelmesi de göz ardı edilmemelidir. Başka bir ifadeyle, gençlerin teknolojik gelişmelere uyum sağladığı da görülmektedir. Ayrıca, FATİH Projesi gibi eğitim-öğretim alanında uygulanan yenilik hareketleri de gençlerin bilgisayar sahiplik oranlarını etkilemiştir.

Gençlerin büyük çoğunluğu en az üç yıldır İnternet kullanmaktadır. Gençlerin evlerinde ve kişisel İnternet bağlantıları bulunmaktadır. Prensky (2001, s.3) günümüzü "*baş döndürücü İnternet patlaması dönemi*" olarak ifade etmiş ve günümüz gençlerinin

hayatlarının çoğunu İnternet'e bağı geçirdiklerini belirtmiştir. Bu yönden çalışma grubu, Prensky'n üzerinde durduğu özelliklere sahiptir.

Kullanım sıklıklarından elde edilen bulgulara bakıldığında; çoğunlukla İnternet ve cep telefonunun her gün üç saat kadar kullanıldığı görülmüştür. Masaüstü, dizüstü ve tablet bilgisayarların ise daha az sıklıkta kullanıldığı görülmüştür. Köroğlu (2014) tarafından, dijital yerliler için yenilikçiliğin hayatlarının bir parçası olduğu belirtilmiştir. Bu bakımdan çalışma grubunun bu özelliğe sahip olduğu belirlenmiştir.

Gençlerin İnternet'i araştırma ve eğitim, eğlence, oyun, az oranda olsa da alışveriş ve gazete ve kitap okuma, sosyal medya ortamlarını kullanma, arkadaşlar veya aile ile haberleşme amaçlı kullandığı belirlenmiştir. Prensky, bilgisayar oyunlarının, e-postanın, İnternet'in, cep telefonlarının ve mesajlaşmanın dijital yerlilerin hayatlarının ayrılmaz bir parçası olduğunu ifade etmiştir. Bu bağlamda, çalışma grubu bu özelliği gösterdiği sonucuna ulaşmıştır.

Ankete katılan gençlerin büyük çoğunluğunun birden fazla işi aynı anda yaptıkları belirlenmiştir. Sonuç olarak, araştırmanın çalışma grubunun Prensky'n üzerinde durduğu eş zamanlı işler yapma ya da aynı anda birden fazla işe odaklanma özelliğini taşıdığı ortaya çıkmıştır.

Gençlerin sosyal medya kullandıkları belirlenmiştir. Facebook'un diğer ağlara göre daha fazla tercih edildiği, gençlerin büyük çoğunluğu tarafından üç yıldan uzun süredir bilinmekte ve kullanılmakta olduğu sonucuna ulaşmıştır. WhatsApp uygulamasının gençlerin büyük çoğunluğu tarafından kullanıldığı sonucuna ulaşmıştır. Bu durum, geleneksel ya da daha eski iletişim/paylaşım ortamları yerine, görsel, etkileşimli, İnternet tabanlı paylaşım ortamlarının kullanıldığı sonucunu vermektedir.

Katılımcıların yarısından fazlasının İnternet, bilgisayarlar, cep telefonları kullanarak oyunlar oynadıkları sonucuna ulaşmıştır. Bununla birlikte İnternet'te eğlence ve video paylaşım sitelerinin de gençlerin çoğunluğu tarafından üç yıldan fazla zamandır kullanıldığı, bilgisayarlar ya da cep telefonları ile bu ortamlara erişildiği, gün içinde bu eğlence ve oyuna zaman ayırdıkları sonucuna ulaşmıştır. Eğlence ve oyunun da onların hayatlarının bir parçası olduğu görülmüştür.

Anket, öğretmen ve öğrenci görüşmeleri bulguları derslerde en sık kullanılan materyalin akıllı tahta olduğunu ortaya çıkarmıştır. Okul dersliklerinde akıllı tahta bulunması projeksiyon cihazı ve bilgisayarın kullanımını azaltmıştır.

İlgili etkinlikler için, okul bahçesinin sık kullanıldığı belirlenmiştir. Bununla birlikte, öğrencilere uygulanan ankette fizik, kimya ve biyoloji laboratuvarlarının hiç kullanılmadığını işaretleyen katılımcıların oranı oldukça yüksektir. Öğrenciler ile yapılan yüz yüze görüşmede de okuldaki laboratuvar olanaklarının yetersizliği sonucuna ulaşılmıştır.

Katılımcıların sınıfların fiziksel koşullarının düzenlenmesini istedikleri belirlenmiştir. Mevcut okul kütüphanesinin daha büyük ve işlevsel olması gerektiği vurgulanmıştır. Okul içindeki kantin ve yemekhane konusunda daha rahat yemek yiyebilecekleri, geniş, uygun fiyatlı ve temiz yemekhane ve kantin beklentilerinin olduğu sonucu elde edilmiştir. Okul bahçesi konusunda öğrenciler için, daha konforlu, temiz, ağaçlandırılmış bahçe ihtiyacının olduğu belirlenmiştir.

Öğretmenlerle yapılan yüz yüze görüşmelerden öğrencilerinin zaman zaman dikkat dağınıklığı yaşadığı, espri, eğlence olduğunda, konular günlük hayatla bağdaştırıldığında, daha az şey öğrenmek zorunda olduklarında ve öğrenci derse aktif katıldığında derslerin öğrenciler için daha zevkli geçtiği sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin okuldaki laboratuvarların etkili ve verimli kullanılmasını istedikleri belirlenmiştir. Öğrenciler yaparak, deneyerek, yaşayarak öğrenmek istedikleri görülmüştür.

Yüz yüze görüşmelerde ve uygulanan ankete öğrencilerin hayallerindeki öğretmenler ile ilgili sonuçlar da elde edilmiştir. Güler yüzlü, esprili, dersleri şakalarla, günlük hayattan örneklerle anlatan, kolay iletişim kurulabilen öğretmenler hayal ettikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Gençlerin araştırma-eğitim işini İnternet kullanarak yaptığı belirlenmiştir. Gençlerin ifadelerinden kolay olanı seçtikleri, çağa ayak uydurdıkları, geleneksel yöntemler kullanmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Sınavlar konusunda da kolay olanı tercih ettikleri, kendilerinin bir sonraki eğitim kurumuna hazırlıklarına uygun sınavlarla değerlendirilmek istedikleri, sınavlarda ya da hayatta işlerine yaramayacak teorik bilgiler yerine, işe yarar, kullanılması mümkün ders içerikleri beklentisinde oldukları sonuçları ortaya çıkmıştır.

Hem öğrencilerin kendi ifadeleri hem de öğretmenlerin ifadeleri gençlerin okullarının sportif, sosyal ve kültürel anlamda eksiklikleri olduğu sonucunu ortaya çıkarmıştır. Gençlerle yapılan yüz yüze görüşmelerde okul dışında arkadaşları ile

buluştukları, görüştükleri, birlikte gezi, sohbet, spor, eğlence türünden etkinlikler yaptıkları sonucu ortaya çıkmıştır. Bu anlamda, gençlerin sadece dijital ortamlar tercih etmedikleri görülmüştür. Ayrıca, kitap okumayı sevdikleri, kimisinin dergilere abone oldukları, dijital okuma ortamlarını pek tercih etmedikleri sonuçlarını da ulaşılmıştır.

Sonuç olarak, ankete katılan öğrencilerin,

- Büyük çoğunluğu (%96.7'si) bilgisayara sahiptir.
- Büyük çoğunluğu (%94.6'sı) cep telefonuna sahiptir.
- E-posta sahiplik oranı %85.4'tür.
- İnternet sahiplik oranı %82.7'dir.
- En az üç yıldır masaüstü, dizüstü bilgisayar kullanmaktadır.
- Yarısından fazlası (%58.9'u) beş yıldan uzun süredir İnternet kullanmaktadır.
- Dörtte üçü her gün İnternet (%75.2'si) ve cep telefonu (%75.7) kullanmaktadır.
- En çok kullanılan sosyal paylaşım ortamı Facebook'tur.
- İnternet'te çeşitli etkinlikler (araştırma-eğitim, eğlence, iletişim, sosyal medya vb.) için çoğunlukla cep telefonu kullanılmaktadır.
- Büyük çoğunluğu (%89.7'si) aynı anda birden fazla işle (multitasking) uğraşmaktadır.
- Mevcut eğitim-öğretim durumuna dair akıllı tahtaların çok sık kullanıldığı; deneyerek, yaparak öğrenme olanağı sunan laboratuvarların, gerçek eşyaların yeterli ve verimli kullanılmadığı belirlenmiştir.
- Güler yüzlü, esprili öğretmen, eğlenceli ders süreci, donanımlı, sosyal ve kültürel olanakları olan okul beklentisinde olduğu tespit edilmiştir.

Öğretmenler ile yapılan yüz yüze görüşmelerden elde edilen sonuçlar kitap okuduklarını, eleştirel bakış açısına sahip olduklarını, hareketli olduklarını, dikkat sürelerinin kısa olduğunu, eğlenceye önem verdiklerini, hazır alışkın olduklarını göstermektedir.

Öğretmenler şimdiki öğrencilerini 10 yıl önceki öğrencileri ile akademik, sosyal ve kültürel anlamda genel olarak karşılaştırıldığında, göze çarpan, dikkat çeken belirgin özelliklerini ifade etmişlerdir. Bu özellikler şu şekilde sıralanabilir:

Olumlu gördükleri özellikler:

- Daha hareketli oldukları,
- Algılarının daha açık olduğu,
- Eğlenceye önem verdikleri,
- Eleştirel bakış açısına sahip oldukları,
- Bilgi elde edebilecekleri kaynakların daha çok olduğu,

Olumsuz gördükleri özellikler:

- Ders aralarında ya da bir araya geldiklerinde gençlerin birbirleri ile daha az sohbet edip, vakit geçirdiklerini,
- Gençlerin odaklanma güçlüğü yaşadıkları,
- Hazıra alışkın oldukları,
- Teknoloji bağımlılığı yaşadıkları,
- Yorumlama yeteneklerinin daha zayıf olduğu,

Kendileri dışında gelişen durumlar:

- Gençlerin teknoloji ile yakınlıkları ortaya çıkmıştır. Öğretmenler bu durumun gençleri sosyal yaşamdan uzaklaştırdığı, akademik başarıyı düşürdüğü,
- Daha tempolu ders çalışmak zorunda oldukları,
- Eski öğrencilere kıyasla daha az çaba sarf ederek bilgiye ulaştıkları sonuçlarına ulaşılmıştır.

5.1. Öneriler

5.1.1. İleride Yapılabilecek Çalışmalar İçin Araştırmacılara Yönelik Öneriler

- Araştırma sonuçları bilgi elde etme ve paylaşma, haberleşme tercihleri, günlük aktiviteleri, hobileri, eğitim-öğretim ortamlarına ve süreçlerine dair tercihleri bakımından araştırılması gereken yeni bir jenerasyon profili karşımıza çıkarmıştır. Bu bakımdan günümüz öğrencilerine ve eğitim öğretim ortamlarına ilişkin başka araştırmalarla bu yeni jenerasyonun daha iyi anlaşılması sağlanabilir. Bu tez çalışması örnek olay tarama modelinde yapıldığı için genellenebilirliği sınırlıdır. Çalışmada kullanılan yöntemler ve

ilgili çeşitli araçlar kullanılarak yeni çalışmalar yapılması alan yazına zenginlik katacaktır.

- Bu tür konularda yapılan çalışmalarda nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin birlikte kullanılmasının oldukça yararlı olduğu düşünülmektedir. Bu çalışmada olduğu gibi, çalışma grubuyla yüz yüze görüşmeler yapılması, grubun özelliklerinin daha iyi ortaya konması ve anket ile elde edilen bulguların anlamlandırılması bakımından önerilebilir.
- Veri toplama sürecinden önce, çalışma grubuna araştırma ile ilgili bilgiler verilmesi, veri toplama sürecinde katılımcıların kendilerini daha güvende hissederek fikirlerini açıkça söylemelerini sağlamıştır. Böylelikle, toplanacak verilerin niteliğini olumlu yönde etkilemiştir.
- Son olarak okul idaresi ile görüşme yapılması çalışma grubundan elde edilen sonuçların değerlendirilmesine ve yorumlanmasına yardımcı olmuştur. Çeşitli kaynaklardan veri toplanarak veri doğrulaması yapılmalıdır.
- Gençlerin özelliklerini daha derinlemesine ortaya koyabilmek amacıyla, öğrencilerin aileleri ile de çalışmalar yapılması yararlı olacaktır.

5.1.2. Araştırma Sonuçlarına Dayalı Uygulamaya Dönük Öneriler

- Okullarda kullanılan geleneksel, basılı, güncelliğini yitirmiş materyallerin ve dersliklerin öğrencilerin algılarını olumsuz etkilediği göz önünde bulundurularak, okullarda teknolojik alt yapı donanımlarının sağlanması; yaparak, deneyerek öğrenmeye fırsat veren dersliklerin ve materyallerin kullanılması gerekmektedir.
- Akıllı tahta vb. materyallerin verimli ve etkin kullanımı için öncelikle öğretmenlere uygulamaya dönük hizmet içi eğitimler verilmelidir.
- Öğretmenler ile yapılan görüşmelerin sonuçlarına dayanarak, öğrencilere küçük yaşlardan itibaren bilinçli teknoloji ve sosyal medya kullanımı konusunda eğitimler verilmelidir.
- Öğretmenlere genç neslin farklılıklarını dikkate alarak, daha iletişime açık, güler yüzlü, esprili olmalarını sağlamak için iletişim becerilerini geliştirici

hizmet içi eğitimler verilmelidir. Bununla birlikte, okul kurallarının gerekli yasa/yönetmelikler çerçevesinde öğrencilerin de fikirlerini dikkate alarak güncellenmesi önerilebilir.

- Gençlerin sosyal medya ortamlarından akademik anlamda da yararlanabilmesi için, bloglar, gruplar, işlevsel sosyal ağlar kurulmalıdır. Bununla birlikte oyun ve eğlence içeren çevrim içi öğrenme ortamları geliştirilebilir.
- Ders kitaplarının öğrenci özelliklerine ve öğretim programlarına uygun güncellenmesi gerekmektedir. Etkileşimli, öğrenmeleri pekiştirici, görsel içeriklerin yer aldığı ders kitapları tasarlanmalıdır.
- Okul içinde öğrenciye spor, müzik, kültürel ve sanatsal etkinlikler yapabileceği ortamlar/derslikler yer almalı ve bunlar aktif kullanılmalıdır.

Gençlerin dijital yerli doğdukları, teknoloji bağımlısı oldukları; kitap okumak, spor yapmak, sosyal aktiviteler yapmak yerine sürekli bilgisayar, cep telefonu, İnternet kullandıkları gibi ön kabullerde bulunmak yerine onları daha iyi tanımak, onlarla ilgili özellikleri onlardan duyarak değerlendirmek daha gerçekçi olacaktır. Bu da gençlere değer vermeyi, onlara empati ile yaklaşmayı, onlarla ilgilenmeyi, onlara kendilerini ifade edebilecekleri fırsatlar sunmayı gerektirmektedir. Gençlerin gerek akademik anlamda eğitim-öğretim süreçlerinin içerisinde gerekse sportif, kültürel, sosyal ortamlarda hobilerini gerçekleştirebilecekleri ortamlarda aktif /etkin olmayı istedikleri belirlenmiştir. Dolayısıyla onları dijital teknolojilerle büyüyen, kendi ilgi ve ihtiyaçları ile seçtikleri sosyal-kültürel alanlarda aktif olan *sosyal dijital yerliler* gibi yeni kavramlarla tanımlamak önerilebilir.

KAYNAKLAR

- Akyazı, A., 2007. Bilgi toplumunda dijital bölünme ve yeni medya kavramının dijital bölünmeye etkisi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi
- Argın, F. S., 2013. Ortaokul ve lise öğrencilerinin sosyal medyaya ilişkin tutumlarının incelenmesi. Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi
- Baki, A., Gökçek, T., 2012. Karma yöntem araştırmalarına genel bir bakış. **Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi**, 11 (42), p. 1-21.
- Balaman, F., Karataş, A., 2012. Lise öğrencilerinin internet ortamında sosyal paylaşım sitelerini kullanım amaçları ve sosyal paylaşım unsurları. **Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi**, 1 (1), p. 497-504.
- Bilgiç, H., G., Duman, D., Seferoğlu, S., S., 2011. Dijital yerlilerin özellikleri ve çevrim içi ortamların tasarlanmasındaki etkileri. **XIII. Akademik bilişim konferansı** (AB11) p. 257-263.
Erişim adresi: http://yunus.hacettepe.edu.tr/~sadi/yayin/AB11_Bilgic-Duman-Seferoglu_DijitalYerliler_ve_CIO.pdf Erişim tarihi:12.12.2016
- Bostancı, M., 2010. Sosyal medyanın gelişimi ve iletişim fakültesi öğrencilerinin Sosyal medya kullanım alışkanlıkları. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi
- Büyükbayraktar Ersoy, F., N., 2015. Aktif öğrenme uygulamalarıyla yapılan fizik öğretiminin lise öğrencilerinin bilimsel muhakeme becerilerine ve akademik başarılarına etkisi. Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç, Çakmak, E., Akgün, Ö., E., Karadeniz, Ş., Demirel, F., (2012). **Bilimsel araştırma yöntemleri**, 11. Baskı. Pegem Akademi, 342 s, Ankara.
- Çapar, T., 2012. Coğrafya öğretmenlerinin etkili materyal kullanımının öğrencilerin tutum, akademik başarı ve hatırd tutma düzeylerine etkisi (İzmir örneği). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi
- Demir, Z., A., 2016. Ortaöğretim son sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıklarının incelenmesi (Siirt örneği) Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi
- Demirel, Ö., 2000. Planlamadan uygulamaya öğretme sanatı, Pegem Akademi, 22 s, Ankara, Erişim adresi: <http://www.pegem.net/dosyalar/dokuman/07112012160412ogretme%20sanati%2011.08.2012.pdf>
- Dikme, G., 2013. Üniversite öğrencilerinin iletişimde ve günlük hayatta sosyal medya kullanım alışkanlıkları: Kadir Has Üniversitesi Örneği. Kadir Has Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi
- Duran, Okur, H., 2012. Kitle iletişimi bağlamında sosyal paylaşım sitelerinin toplumsal ilişki kurma biçimlerine etkisi (Facebook örneği). Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi

- Düvenci, A., 2012. Ağ neslinin İnternet kullanımı üzerindeki sosyal medya etkisinin sosyal sapma yaklaşımı ile incelenmesi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi
- Düzkaya, E., 2014. Lise öğrencilerinin kimyasal reaksiyonlar konusundaki zihinsel döndürme becerilerine bilgisayar destekli öğretim ve somut nesnelerin etkisi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi
- Ergenç, A., 2011. Web 2.0 ve sanal sosyalleşme: Facebook örneği. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi
- Ertürk, R., 2007. Öğretmenlerin İnternet kullanma becerileri ve İnternet'e yönelik tutumları. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi
- Gökdemir, M., 2013. X Y Z kuşaklarını anlamadan pazarlama olmaz Erişim adresi:<http://www.pazarraporu.com/2013/05/x-y-z-kusaklarn-anlamadan-pazarlama.html> Erişim tarihi: 05.11.2016
- Gündoğdu, D., 2006. İlköğretim öğrencilerinin İnternet kullanım düzeyleri ve amaçları (Elazığ ili örneği). Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi
- Günüç, S., 2011. Dijital yerlilerde çalışan bellek ve çoklu görev. **5th International Computer&Instructional Technologies Symposium**, Elazığ
- Işık, U., 2007. Medya bağımlılığı teorisi doğrultusunda İnternet kullanımının etkileri ve İnternet bağımlılığı. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi
- Kahraman, S., Altun, Yalçın, S., Çevik, C., 2011. Lise öğrencilerinin İnternet kullanımı. **5th International Computer&Instructional Technologies Symposium**, Elazığ
- Karaaslan, S., 2014. Kuşaklararası farklılıkları örgütler üzerinden anlamak: Bir alan araştırması. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi
- Karasar, N., 2012. **Bilimsel Araştırma Yöntemi. 24. Baskı.** Nobel Yayınevi, 396 s, Ankara
- Kennedy, G. E., Judd, T. S., Churchward, A., Gray, K. 2008. First year students' Experiences with technology: Are they really digital natives. **Australasian Journal of Educational Technology** 24 (1), 108-122.
- Koroğlu, İ., Ş., 2014. Üstün yetenekli çocukların sosyal medya kullanım motivasyonları. İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi
- Kulu, M., 2012. Öğrencilerin İnternet kullanımına yönelik görüşleri ve okul başarısı ile ilişkisi (Şişli Endüstri Meslek Lisesi örneği). Bahçeşehir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi
- Lai, K., Hong, K. 2015. Characteristics of students in higher education: Do generational Differences exist. **British Journal of Educational Technology** 46 (4), p. 725–738.
- Mccrindle, M., 2014. **What comes after generation z? Introducing generation alpha.** Erişim adresi: <http://www.mccrindle.com.au/the-mccrindle-blog/what->

comes-after-generation-z-introducing-generation-alpha erişim tarihi: 23.01.2017

- Mercan, N., Demirci, K., Oyur, E., 2013. Alvin Toffler’a Göre Bilgi Çağının Yeni Paradigması: Kaos Teorisi. **Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi**, VIII (I), p. 116-125.
- Oskay, Yurttaş, G., 2013. İnternet kullanım alışkanlıkları açısından ilköğretim 5.-6.-7.-8. sınıf öğrencilerinin durumu-İnternet kullanımı ile ilgili ailelerin değerlendirmeleri. Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi
- Ök, F., 2013. Ortaöğretim öğrencilerinin sosyal medya kullanım alışkanlıkları ve motivasyonları. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi
- Önder, R., 2015. Biyoloji dersinde akıllı tahta kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına, akıllı tahta kullanımına ve derse yönelik tutumlarına etkisi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi
- Özcan, F., F., 2012. Yeni medya ve dijital aktivizm. Kadir Has Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi
- Prensky, M., 2001. Dijital yerliler, dijital göçmenler 1. (Türk Kütüphaneciler Derneği İstanbul Şubesi, Çev.)
- Prensky, M., 2001. Digital natives digital immigrants **On the Horizon MCB University** 9 (5), p. 1-6, Erişim adresi: <http://www.marcprensky.com/writing/Prensky%20-%20Digital%20Natives,%20Digital%20Immigrants%20-%20Part1.pdf> Erişim tarihi: 04.12.2014
- Prensky, M., 2005. Teaching Digital Natives: Partnering for Real Learning, p.1-12, Erişim adresi: http://marcprensky.com/wp-content/uploads/2013/04/Prensky-TEACHING_DIGITAL_NATIVES-Introduction1.pdf Erişim tarihi: 04.12.2014
- Seferoğlu, S., S., 2006. Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı. Ankara: pegem.net Erişim adresi: http://pegem.net/dosyalar/dokuman/02102007143453a1-IcKapak_onsoz_icindekiler.pdf
- Selvi, H., 2009. Ortaöğretim öğrencilerinin İnternet kullanım düzeyi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.
- Seyitoğlu, E., 2014. Akıllı tahta kullanılan matematik dersinden yansımalar. Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi
- Şahin, M., C., 2009. Yeni binyılın öğrencilerinin özellikleri. **Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**. 9 (2), p. 155–172
- Şendağ, S., 2008. Web’de yeni eğilimler: öğrenme ortamlarına entegrasyonu. Proceedings of 8th International Educational Technology. 995-1001 Erişim adresi: <https://www.google.com.tr/#q=web+de+yeni+e%C4%9Filimler> Erişim tarihi: 17.10.2016
- Tataroğlu, B., 2009. Matematik öğretiminde akıllı tahta kullanımının 10. Sınıf öğrencilerinin akademik başarıları, matematik dersine karşı tutumları ve öz yeterlik düzeylerine etkileri. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi

- Tekin, Y., 2013. Fizik eğitiminde akıllı tahta kullanımının öğrencilerin fizik başarılarına ve fiziğe karşı tutumlarına etkisinin incelenmesi. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.
- Türkiye Cumhuriyeti Kalkınma Bakanlığı 2016. 2014-2018 Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planı Taslağı Bilgi Toplumu Yönelik Temel Politika Metinleri, Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planı <http://www.bilgitoplumu.gov.tr/2014/2014-2018-bilgi-toplumu-stratejisi-ve-eylem-planı-taslagi-goruse-acilmistir/2/> Erişim tarihi: 05.11.2016
- Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı (TÜİK) 2016. İnternet abone sayısı (1929-2016), www.tuik.gov.tr/PreIstatistikTablo.do?istab_id=1580 Erişim tarihi 03.12.2016
- Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı (TÜİK) 2016. İnternet kullanım amaçları (2015) Erişim adresi: www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=18660 Erişim tarihi 03.12.2016
- Türk Dil Kurumu (TDK) 2016. Güncel Türkçe Sözlük bilgi, iletişim, kitle iletişimi, medya kelimelerinin anlamları Erişim adresi: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.587fa097bbae52.36008312 Erişim tarihi: 03.12.2016
- Twitter nedir? Wikipedia, 2016. <https://tr.wikipedia.org/wiki/Twitter> Erişim tarihi: 10.12.2016
- Uğraş, T., 2012. Türkiye'deki dijital yerlilerin yeni medyayı kullanım alışkanlıklarının bilgi toplumu bağlamında incelenmesi. İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi
- Verim, G., 2013. Ortaöğretim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin öğretim teknolojileri ve materyal tasarımına ilişkin görüşleri. Afyon Kocatepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi
- Yaşlı, M., E., 2007. Ortaöğretim kurumları 9. ve 10. sınıf din kültürü ve ahlak bilgisi derslerinde nitelikli materyal ve verimliliğe olan etkisi (Konya il merkezi örneği). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi
- Yıldız, Kakırman, A., 2012. Dijital yerliler gerçekten yerli mi yoksa dijital melez mi? of Academic Social Science Studies. International Journal of Social Science. 5 (7), p. 819-833,
- Yolaş, Kolçak, D., 2010. Lise öğrencilerine fizik konularının öğretilmesinde klasik ve bilgisayar destekli deney metotlarının etkilerinin karşılaştırılması. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi
- Yurteri, H., 2012. Ortaöğretim Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitaplarında materyal kullanımı (1931-2008). Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi
- Wikipedia, 2016. WhatsApp nedir? <https://tr.wikipedia.org/wiki/WhatsApp> Erişim tarihi: 10.12.2016

ÖZGEÇMİŞ

Yazar, 1986 yılında Malatya’da doğdu. İlkokul, ortaokul ve lise eğitimini Malatya’da tamamladı. Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği Bölümünden 2010 yılında mezun oldu. Aynı yıl Hatay iline bilişim teknolojileri öğretmeni olarak atandı. Hâlâ öğretmenlik görevini sürdürmektedir.

Eserleri:

Poster Sunumu:

Şahinkaya, Y., Şahinkaya, H., & Koç, İ., (2014). Bir İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Bilgi ve İletişim Teknolojileri Kullanım Durumlarının İncelenmesi. 8. *Uluslararası Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Sempozyumu*, 18-20 Eylül Edirne, Türkiye. Bildiriler Kitabı. s. 264-271.

http://dosyalar.trakya.edu.tr/egitim/docs/Kongreler/ICITS2014_TamMetin.pdf

EKLER

EK 1. Öğrenci Görüşme Rehberi

Görüşme Yeri: Hatay İli Antakya Merkez İlçesi’nde Bir Anadolu Lisesi

Tarih:

Saat:

Görüşmecisi: G1

GİRİŞ

Merhaba, ben İlke KOÇ, Mustafa Kemal Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Enformatik Ana Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisiyim. Aynı zamanda Hatay’da bilişim teknolojileri öğretmeni olarak görev yapıyorum.

Liselerde okuyan öğrencilerin bilişim ve teknoloji dünyasına ilgilerinin incelenmesi üzerine bir çalışma yapıyorum. Bu gençlerin özelliklerini belirleyebilmek için, sizinle, teknolojiyi eğitim-öğretim süreçlerinde kullanım durumunuz, günlük hayatta teknolojik araç-gereçlerle yakınlığınız hakkında konuşmak istiyorum.

- ❖ Görüşme sürecinde size gerçek isminizle hitap etmeyeceğim ve kimlik bilgileriniz kesinlikle gizli kalacaktır. (Bana isminizi söylemek zorunda değilsiniz.)
- ❖ Okuduğunuz okulun adını” Hatay ilinde bir lise” olarak yazacağım.
- ❖ Söyleyeceklerinizi daha iyi anlayabilmem ve doğru olarak yazabilmem için, izin vererseniz, ses kayıt cihazı kullanacağım.
- ❖ Görüşmenin yaklaşık bir saat süreceğini tahmin ediyorum.
- ❖ Araştırmam tamamlandıktan sonra, eğer isterseniz bir örneğini sizinle paylaşabilirim.
- ❖ Sizin belirtmek istediğiniz bir düşünce veya sormak istediğiniz bir soru var mı?

DEMOGRAFİK BİLGİLER

1. Doğum yılınız? _____

GELİŞME

2. Bilgisayarınız var mı? Nasıl bir bilgisayar? Özellikleri neler? Tablet bilgisayarınız var mı?
3. İnternet kullanıyor musunuz? İnternet'e nereden bağlanıyorsunuz? Ne sıklıkla bağlanıyorsunuz? Ne amaçla kullanıyorsunuz? İnternet'te neler yaparsınız? İnternet kullanırken en çok vakit ayırdığınız etkinlikler nelerdir?
4. E-posta hesabınız var mı? E-posta hesabınızı ne sıklıkla kontrol edersiniz? Daha çok ne amaçla e-posta gönderir misiniz?
5. Cep telefonunuz var mı? Özellikleri neler? Hangi uygulamaları kullanıyorsunuz? Gün içinde cep telefonunu ne sıklıkta kullanıyorsunuz?
6. Facebook kullanıyor musunuz? Ne amaçla kullanıyorsunuz? Ne sıklıkta kullanıyorsunuz? Kaç arkadaşınız var?
7. Twitter kullanıyor musunuz? Ne amaçla kullanıyorsunuz? Ne sıklıkta kullanıyorsunuz? Kaç kişiyi takip ediyorsunuz, sizi takip eden kaç kişi var?
8. Youtube ve benzeri siteleri kullanıyor musunuz? Ne amaçla kullanıyorsunuz? Ne sıklıkta kullanıyorsunuz? Abone olduğunuz kişiler var mı?
9. Bunların dışında takip ettiğiniz, üyesi olduğunuz sosyal medya ağları var mı?
10. İnternet'te veya bilgisayarda, cep telefonunda oyun oynar mısınız? Neden oynarsınız/oynamazsınız? Hangi tür oyunlar oynarsınız? Ne sıklıkta oynarsınız?
11. Ailenizin sizin İnternet ve bilgisayar, oyunlar, sosyal ağ kullanımınız konusunda tutumları ve tepkileri nelerdir? Örnekler verebilir misiniz?
12. Öğretmenlerinizin sizin İnternet ve bilgisayar, oyunlar, sosyal ağ kullanımınız konusunda tutumları ve tepkileri nelerdir? Örnekler verebilir misiniz?
13. Gazete okur musunuz? Neden? Gazetelerde hangi haberler dikkatinizi çeker? Evinize düzenli gazete alınır mı?
14. Kitap okur musunuz? Neden? Ne sıklıkla? Ne tür kitaplar kullanıyorsunuz?
15. Abone olduğunuz bir dergi var mı? Neden? Ne zamandır abonesiniz?
16. Arkadaşlarınızla okul dışında görüşür müsünüz? Neler yaparsınız? Arkadaşlarınızla iletişim kurmada cep telefonu ve İnternet'in yeri nedir? Sesli görüşme mi? Yazışma mı? Neden?
17. Yeni bir bilgisayar ya da cep telefonu görseniz özelliklerini merak eder misiniz? Kullanmak ister misiniz? Neden?
18. Teknolojik ürünler satan mağazalarda hakkında ne düşünüyorsunuz? Neden?

19. Teknolojik araçların ve ortamların sizin dikkatinizi çekmesi için ne gibi özellikler taşıması gerekir?

20. Okul için araştırma görevlerini/ödevlerinizi nasıl hazırlıyorsunuz? Neden?

21. Okulunuzdaki sınıflar laboratuvarlar sizce ne durumda? Beklentilerinizi karşılıyor mu? Nasıl olmasını isterdiniz?

22. Dersler beklentinize uygun işleniyor mu?

- a) Size nasıl ödevler/ görevler veriyorlar? Bu şekilde olmasından memnun musunuz? Nasıl olmasını isterdiniz? Örnekler verebilir misiniz?
- b) Öğretmenlerinizin ders anlatımlarını nasıl değerlendiriyorsunuz? Nasıl olmasını isterdiniz? Örnekler verebilir misiniz?
- c) Öğretmenleriniz etkileşimli tahtaları kullanıyor mu?
- d) Ders kitaplarınızla ilgili ne düşünüyorsunuz? Nasıl olmasını isterdiniz? Örnekler verebilir misiniz?
- e) Derslerde kullanılan materyaller (araç-gereçler) konusunda neler düşünüyorsunuz? Sizce neler eksik? Neler olmalıydı? Örnekler verebilir misiniz?

23. Öğretmenler sizi derslere katabiliyor mu? Hangi Derslerde zamanın nasıl geçtiğini anlamıyorsunuz? Neden?

24. Hangi dersler sizin için çok sıkıcı ve “zaman bir türlü geçmiyor” diyorsunuz? Bu dersler nasıl işlenmeli ki sizlere zevkli gelsin?

25. Hayalinizdeki okulu anlatır mısınız? Sınıflar nasıl olmalı? Okul içinde ne gibi etkinlikler yapılabilirmeli?

26. Hayalinizdeki öğretmeni anlatır mısınız? Siz öğretmen olsaydınız nasıl bir öğretmen olurdunuz?

KAPANIŞ

Vaktinizi ayırdığınız ve cevaplarınız için teşekkür ederim. Sizin eklemek istediğiniz bir şey var mı?

EK 2. Öğretmen Görüşme Rehberi

Görüşme Yeri: Hatay ilinde bir Anadolu lisesi

Tarih:

Saat:

Katılımcı:K1

GİRİŞ

Merhaba, ben İlke KOÇ, Mustafa Kemal Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Enformatik Ana Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisiyim. Aynı zamanda Hatay’da bilişim teknolojileri öğretmeni olarak görev yapıyorum.

Liselerde okuyan genç öğrencilerimizin bilişim teknolojileri, sosyal medya araç ve ortamları, İnternet kullanım alışkanlıkları ve dijital dünya ile yakınlıkları ve eğitim-öğretim ortamlarından beklentileri üzerine bir çalışma yapıyorum. Bu sebeple, öğrencilerin sizin gözlemlediğiniz özelliklerini konuşmak istiyorum. Sizden alacağım cevaplar bilimsel bir çalışma için kullanılacaktır.

- ❖ Görüşme sürecinde size gerçek isminizle hitap etmeyeceğim ve kimlik bilgileriniz kesinlikle gizli kalacaktır. (Bana isminizi söylemek zorunda değilsiniz.)
- ❖ Çalıştığınız okulun adını” Hatay ilinde bir Anadolu lisesi” olarak yazacağım.
- ❖ Söyleyeceklerinizi daha iyi anlayabilmem ve doğru olarak yazabilmem için, izin vererseniz, ses kayıt cihazı kullanacağım.
- ❖ Görüşmenin yaklaşık yarım saat süreceğini tahmin ediyorum.
- ❖ Araştırmam tamamlandıktan sonra, eğer isterseniz bir örneğini sizinle paylaşabilirim.
- ❖ Sizin belirtmek istediğiniz bir düşünce veya sormak istediğiniz bir soru var mı?

KİŞİSEL BİLGİLER

1. Doğum yılınız? _____
2. Meslekte kaçınıcı yılınız? _____
3. Branşınız? _____

GELİŞME

4. Evde kişisel bilgisayarınız var mı? Evet ☐ Hayır ☐

Masaüstü ☐ Dizüstü ☐ Tablet ☐

Kaç yıldır bilgisayar kullanıyorsunuz? _____

5. Nasıl bir cep telefonunuz var? Akıllı ☐ Diğer ☐

6. Gün içinde ne kadar süre İnternet kullanıyorsunuz?

1 Saatten AZ ☐ 1-3 saat ☐ 3 Saatten FAZLA ☐

7. Derslerinizde (derse hazırlık yaparken, dersi işlerken ya da ders sonrasında değerlendirme gibi.) yeni teknolojilerden (akıllı tahta, tablet, dizüstü, projeksiyon vb.) yararlanıyor musunuz? Cevabınız evet ise, nasıl yararlanıyorsunuz?

- a. Okulun sağladığı imkânlar nelerdir?
- b. Kendinizin sağladığı imkânlar nelerdir?

8. Öğrencileri 10 yıl önceki öğrencilere göre hangi yönlerden farklı buluyorsunuz? (İlgileri, zevkleri, ihtiyaçları, yaşam tarzları, değerleri bakımından)

- a. Gençleri olumlu yönlerden değerlendirecek olursak neler söylersiniz?
- b. Gençleri olumsuz yönlerden değerlendirecek olursak neler söylersiniz?
- c. Öğrencilerin ders çalışma alışkanlıkları hakkında neler söylemek istersiniz?
- d. Öğrencilerin ödev hazırlama yöntemleri/tercihleri ile ilgili neler düşünüyorsunuz?
- e. Öğrencilerin okuma alışkanlıkları ile ilgili düşünceleriniz neler? Onların ellerinde kitap görüyor musunuz? Bu konuda neler düşünüyorsunuz?
- f. Öğrencileriniz ne tür sınavlardan hoşlanıyorlar, sizce bunun sebepleri ne olabilir?
- g. Ders sürecinde öğrencilerin dikkat ve motivasyon düzeylerini nasıl buluyorsunuz?
- h. Ders ne zaman akıyor, öğrenciler için zevkli hale geliyor? Ne zaman sıkıcı oluyor?

- i. Gençlerin teknolojik dünya (İnternet, tablet, cep telefonu, sosyal ağlar, oyun bakımından) ile ilişkisi konusunda düşünceleriniz nelerdir?
- j. Gençlerin okula bakış açıları ve eğitim-öğretimden beklentileri/ ihtiyaçları sizce nelerdir?

KAPANIŞ

Vaktinizi ayırdığınız ve cevaplarınız için teşekkür ederim. Sizin eklemek istediğiniz bir şey var mı?

EK 3. Öğrenci Anketi

Sevgili genç arkadaşım,

Bu anket, senin yaşındaki gençlerin İnternet, bilgisayar, ceptelefonu, yeni medya araç ve uygulamalarını kullanma alışkanlığı ile ilgili bilgi toplamak üzere oluşturulmuştur. Vereceğin cevaplar, bilimsel amaçlı kullanılacak olup, gizlilik ilkesine bağlı kalınarak, üçüncü kişilerle paylaşılmayacaktır. Anket sonuçları ile ilgili bilgi almak için, bana e-posta atabilirsin.

Teşekkür ederim. Hayallerinin gerçek olması dileği ile...

İlke KOÇ

Mustafa Kemal Üniversitesi, Enformatik Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Öğrencisi

ilkekoc4@gmailcom

Doğum yılın:

Bölümün:

Cinsiyetin: Bay ☐ Bayan ☐

Genel Teknoloji Kullanımı

Aşağıdaki sorularda, her bir madde için sana uyan bölümleri işaretle lütfen.

Aşağıdakilerden hangilerine sahipsin?	Yok	Benim kendimin var	Evimizde var
Masaüstü bilgisayar			
Dizüstü bilgisayar			
Tablet			
İnternet bağlantısı			
E-posta hesabı			

Cep telefonun var mı?

Evet ☐ Hayır ☐

Varsa nasıl bir telefon?

Akıllı telefon ☐ Akıllı değil ☐

Aşağıdakileri NE ZAMANDAN BERİ kullanıyorsun?	Kullanmıyorum	1 yıldan az	1-2 yıldır	3-5 yıldır	5 yıldan fazla
Cep telefonu (Sana ait olmak zorunda değil)					
Masaüstü bilgisayar (Sana ait olmak zorunda değil)					
Dizüstü bilgisayar (Sana ait olmak zorunda değil)					
Tablet bilgisayar (Sana ait olmak zorunda değil)					
İnternet (Sana ait olmak zorunda değil)					
E-posta hesabı (Sana ait olmak zorunda değil)					

Aşağıdakileri NE SIKLIKTA kullanıyorsun? (Sana ait olmak zorunda değil)	Hiç	Ayda birkaç saat	Haftada birkaç saat	Her gün EN FAZLA 3 saat	Her gün EN AZ 3 saat
Cep telefonu					
Masaüstü veya dizüstü					
Tablet bilgisayar					
İnternet					

İnternet Kullanımı

İNTERNET'E GİRİYORSAN, aşağıdaki sorularda, her bir madde için sana uyan bölümleri işaretle lütfen.

İnternet'te neler yaparsın?		Hiç yapmıyorum	Ayda birkaç saat	Haftada birkaç saat	Her gün 1-3 saat	Her gün 3 saatten fazla
Araştırma ve eğitim						
Eğlence						
Oyun						
Alışveriş						
Arkadaşlar veya aile ile haberleşmek						
Gazete okumak						
Sosyal medya	Facebook					
	Twitter					
	WhatsApp					
	Snapchat					
E-posta kullanmak						
Kitap okumak						

İnternet’te, aşağıdakileri EN ÇOK HANGİ ARAÇLA yaparsın?	Masaüstü Bilgisayar	Dizüstü Bilgisayar	Tablet Bilgisayar	Cep Telefonu	Hiç yapmıyor um
Araştırma ve eğitim					
Eğlence (Müzik, video vb.)					
Alışveriş					
İletişim					
Sosyal medya					
Kitap, gazete okuma					

Birden fazla işi aynı anda yapar mısın? Evet ☐ Hayır ☐

Örneğin, İnternet’te ödevinle ilgili araştırma yaparken AYNI ANDA	Evet	Hayır
Televizyon izler misin?		
Müzik dinler misin?		
Cep telefonunla konuşur musun?		
E-postalarına bakar mısın?		
Facebook hesabını kontrol eder misin?		
WhatsApp, Messenger gibi uygulamalar üzerinde sohbet (chat) eder misin?		

Sosyal Medya Kullanımı

Sosyal medyayı (Facebook, Twitter, youtube, blog, vb.) takip ediyorsan, aşağıdaki sorularda her bir madde için sana uyan seçeneği işaretle lütfen.

Aşağıdakileri NE ZAMANDAN BERİ kullanıyorsun?	Hiç kullanmıyorum	Birkaç aydır	1 yıldır	2-3 yıldır	3 yıldan fazla
Facebook					
Twitter					
Snapchat					
WhatsApp					
Video paylaşım (Youtube, Dailymotion, İzlesene, Vidivodo, vb.)					
Diğer paylaşım ortamları ve uygulamalar					

Bilgisayar, tablet, cep telefonu, İnternet vb. kullanarak oyun oynar mısın?

Evet ☐Hayır ☐

Cevabın evet ise ne tür oyunlar oynarsın? Sana uyan seçenekleri işaretle lütfen.

Aksiyon ☐Strateji ☐Yemek yapma ☐Giydirme ☐Zekâ/bilgi ölçme ☐

Aşağıdaki öğretim materyalleri ve yöntemler derslerinizde NE SIKLIKLA kullanılıyor?					
	Çok Sık	Sık	Bazen	Nadiren	Hiç
Projeksiyon cihazı-bilgisayar					
Akıllı tahta					
Fizik laboratuvarı					
Kimya laboratuvarı					
Biyoloji laboratuvarı					
Müzik dersliği					
Spor salonu					
Okul bahçesi					
Video, animasyon					
Diyagram, şema, poster, resim, fotoğraf, harita vb. görseller					
Öğretmenin sunduğu ders sunuları (PowerPoint)					
Öğrencilerin sunduğu ders sunuları					
Coğrafi haritalar					
Tarih haritaları					
Gerçek eşyalar					
Gezi-gözlem					
Grup çalışmaları					
Araştırma ödevleri					
Tartışma					

Aşağıdaki öğretim materyalleri ve yöntemler derslerinizde kullanımından NE DERECE memnunsun?					
	Çok Memnunum	Memnunum	Kararsızım	Memnun Değilim	Hiç Memnun Değilim
Projeksiyon cihazı-bilgisayar					
Akıllı tahta					
Fizik laboratuvarı					
Kimya laboratuvarı					
Biyoloji laboratuvarı					
Müzik dersliği					
Spor salonu					
Okul bahçesi					
Video, animasyon					
Diyagram, şema, poster, resim, fotoğraf, harita vb. görseller					
Öğretmenin sunduğu ders sunuları (PowerPoint)					
Öğrencilerin sunduğu ders sunuları					
Coğrafi haritalar					
Tarih haritaları					
Gerçek eşyalar					
Gezi-gözlem					
Grup çalışmaları					
Araştırma ödevleri					
Tartışma					

EK 4. Etik Kurul Onayı

**T.C.
MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
ÜNİVERSİTE ETİK KURULU KARARLARI**

TARİH	TOPLANTI SAYISI	KARAR NO	SAYFA NO
01.04.2016	06	03/04	01/02

Üniversitemiz Etik Kurulu 01.04.2016 tarihinde Prof. Dr. Seval YAVUZ başkanlığında toplanarak aşağıdaki kararı almıştır.

KARAR-03 Üniversitemiz Eğitim Fakültesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölüm Başkanlığının 23.03.2016 tarih ve 18643 sayılı yazısı gereğince Yrd. Doç. Dr. Hamide ŞAHİNKAYASI'nın danışmanlığını yürüttüğü Enformatik Anabilim Dalı Yüksek lisans öğrencisi İlke KOÇ'un "Marc Prensky'nin Dijital Yerlilik Kavramı Çerçevesinde Lise Öğrencilerinin Özelliklerinin Belirlenmesi ve Eğitim-Öğretim Ortamlarından Beklentileri" adlı tez çalışması ile ilgili talebi görüşülerek veri toplama araçları ve sorularının MKÜ Etik Kurul Yönergesine uygun olduğuna; durumun ilgili Bölüm Başkanlığına bildirilmesine ve Rektörlük Makamı'na arzına oybirliğiyle, karar verilmiştir.

(İMZA)

Prof. Dr. Seval YAVUZ
Başkan

(İMZA)

Prof. Dr. Nafiz ÇELİKTAŞ
ÜYE

(İMZA)

Prof. Dr. Necmi İŞLER
ÜYE

(İMZA)

Prof. Dr. Songül KAKILLI ACARAVCI
ÜYE

(İMZA)

Prof. Dr. Ayda TELLİOĞLU
ÜYE

(Görevli-İzinli)

Doç. Dr. Akın YAKAN
ÜYE

(İMZA)

Doç. Dr. Alper ASLAN
ÜYE

EK 5. Öğrenci Görüşmeleri 1. Seviye Kodlamadan Örnekler

İnternet, bilgisayar ya da telefonda oyun oynar mısınız? Neden? Ne tür oyunlar? Ne sıklıkla oynarsınız?	
G-1	Evet. Bilgisayarda oyun oynamam ama hani telefonda 1-2 oyun. Mesela şöyle bir şey var: Bazen bazı oyunlar çift elle oynanıyor, diğer elimi geliştirmek için o oyunları oynuyorum. Benim oynadığım oyunlar ya araba ya da futbol... İnternet üzerindeki O yüzden gerektiği zaman giriyorum.
G-2	Oynarım. stratejik oyunlar tercih ederim. Mesela atıyorum bir köy alınıyor, onu işte geliştiriyorum. Yani bayağı eğleniyorum oynarken, gün geçtikçe geliyorum oyunlardan daha çok zevk almaya başlıyorum. girip bir müddet, 15 dakikalık bir işim oluyor. Oynadıklarım sürekli on-line olmam gereken oyunlar değil.
G-3	Çok küçükken oynardım. Ama telefonumda bir oyun oluyor. İnternet olmadığı zaman ya da bir yere gittiğim zaman sıkıldığımda açarım oynarım.
G-4	Küçükken oynardım,
G-5	Evet, Arabalar var, görevler var, görevleri yapıyorsun. Dövüş falan var, Zaman geçirmek için. Oynarken eğleniyorum. Sıkılmıyorum o yüzden. Son zamanlarda sosyal ağlar oldukça oynamıyorum, aksatıyorum. Haftada bir kere falan....
G-6	Evet, oynarım. Hoşuma giden bütün oyunları oynarım. Mesela yemek yapma oyunları oynarım, mesela giydirme oyunları oynarım. Her türlü oynarım. Mesela su ve Ateş var, sürekli oynardım. İki kişilik. Herkes kendi görevini yapacak, bir şekilde kapıya kadar gidecekler. Haftada bir oynarım. Canım sıkılıyor, giriyorum, yapacak bir şey bulamıyorum o yüzden.
G-7	Bilgisayarda eskiden oynardım, Artık oyun oynamak yerine bir şeyler izlemeyi tercih ediyorum.
G-8	Oynarım. Genellikle bulmaca türü, sayısal olarak, kovalamalı şeyler... Sık sık oynamam.
G-9	Evet strateji oyunları, futbolla ilgili, zekâ türü oyunlar. vakit geçirmek için bazen de beni geliştirdiklerini düşünüyorum. Menajer oyunlarını Her girdiğimde, iki güde bir, her gün, haftada 5 gün garanti.
G-10	Hayatım oyunla geçiyor diyebilirim. Genellikle on-line oyunlar, cep telefonunda dikkatimi çeken bütün oyunları oynarım. Her oyun demeyelim de birkaç oyun. Ben genellikle aksiyon, strateji o tür oyunlar... Telefonumdan genellikle spor oyunları oynuyorum, daha kolay oluyor, daha eğlenceli oluyor. Boş zamanlarımda kitap okurum ya da oyun oynarım. Fırsatını bulursam her dakika oyun oynamak istiyorum yani.
G-11	Hıhı [evet anlamında]. aksiyon ve strateji türü oyunlar Nedeni ise, sinirimi stresimi daha kolay atmamı zaman da oynuyorum yazın her gün oynarım, hiç kaçırmam. Okul dönemi hafta sonları.
G-12	Evet. On-line oyunla. Kurgu oyunları. Eğleniyorum. Zamanımı geçirebiliyorum. Haftada 1 veya 2 gün.
G-13	Yazın oynarım, okul zamanı oynamam. bir bilgi yarışması var onu seviyorum, soru soruyorlar. Kafa dağıtacak oyunlar var. Sıkılırım ve yapacak bir şey bulamam, kafa dağıtmak için oynarım.

EK 6. Öğrenci Görüşmeleri 2. Seviye Kodlamadan Örnekler

Zevkli geçmesinin nedenleri	Sıkılmanın nedenleri?
Öğretmenin esprili olması: G1, G2, G3, G7, G10, G12, G10	Öğretmenin 40 dakika boyunca sadece ders anlatması: G1, G2, G3, G5
Akıllı tahtanın kullanılması: G5	Görseller kullanılmaması: G8, G12, G13
Samimi bir dil kullanılması: G7, G3, G12	Akıllı tahtanın kullanılmaması: G1
Öğrenciye söz hakkı verilmesi: G7, G4, G6, G10, G13	Örnekler verilmemesi: G1
Öğrencinin dersi sevmesi ve dersin konularına ilgi duyması: G8, G9, G12, G13	Öğrenciyi derse katmaması: G2, G10, G13
Görsellerin kullanılması: G3, G5, G13	Not korkusu: G3
Günlük hayatla ilişkili olması: G9	Öğrencinin o dersi ve konularını sevmemesi: G4, G6, G9, G12
	Sınıf oturma düzenleri: G7, G11
	Otorite eksikliği: G7

EK 7. Öğretmen Görüşmeleri 1. Seviye Kodlamadan Örnekler

Ö-1

...Yok **dikkatleri dağılmıyor**, öyle bir sıkıntı olmuyor, 40 dakika boyunca gayet iyi bir **motivasyonla devam ediyoruz**.

Ö-2

Bir kere **çok hareketliler**. Durağanlığı sevmiyorlar. Biraz da **odaklanmakta güçlük çektikleri** için. **Sürekli onların dikkatini toplama ihtiyacı hissediyoruz**. O anlamda çok fark var, ama **yorum yapma anlamında belki biraz daha zayıf kaldılar** diye düşünüyorum. **Algıları çok açık**. **Zihinleri süper çalışıyor**.

Ö-3

Öyle bir hale gelmişler ki **teknoloji için** söyleyeyim, şey beklentisi içindeler, bir şey gösterecek misiniz hocam, onla ilgili bir şey var mı hocam, yani işi **eğlenceye dökmüşler**. Eli **sürekli telefonuna gidiyor**... Çok **odaklanamıyorlar aslında**. Daha **hareketli sanki bu çocuklar**. **İlgileri, dikkatleri daha çabuk dağılıyor**. **Defterlerimin kitaplarımın arasında fıkralar, dersle konuyla ilgili karikatürler, muhakkak anlatacak bir hikaye**...

Ö-4

40 dakika boyunca biraz huylarından gidersen **kendi formatlarında** anlatırsan ses tonunu yükseltip indirirsen, **espri katarsan dersi o formata sokabilirsen, sohbet ortamına çevirirsen 40 dakika boyunca bile bir dersi dinletebiliyorsunuz**. Öbür türlü düz anlatımla **çok kısa sürede yorulup, dikkat dağınıklığına uğruyorlar**.

Ö-5

Daha uyanıklar. Daha zekiler. İstekleri daha fazla... En azından öğretmenin söylemiş olduğu bazı düşünceleri **eleştirebiliyorlar** çünkü daha çok bilgi ediniyorlar. **Öğretmeni eleştirebiliyor, daha iyilerini görebiliyor. Yani bu İnternet olumlu... Bu yönden olumlu...** Çocuklar istiyor tabi **espri yapılsın, arda konuşulsun**.

Ö-6

Bence kolaya ulaşma, **en kolay yoldan bilgiye ulaşma yolunu seçiyorlar**. Sürekli bir şey anlatırsan öğrenci dinlemiyor. **Bir süre dinliyor, bir süre sonra dikkat dağınıklığı oluşuyor**. Yani o yüzden ne yapıyoruz, ders anlatırken ya öğrenciyle diyalog haline geçiyoruz, sınıfın dikkatini dağıtmaya çalışıyoruz, ya **espri yapıyoruz...**

Ö-7

Biraz daha böyle her şeyi “**Pişsin ağzıma düşsün.**” tarzında istiyorlar. **Hazırcı**. Yani böyle bir mücadele yok. “Aaa bu dersi anlamadım.” Bitti. Kapatıyor. O ona sebep oluyor bence biraz. Çocuğa her şeyi önüne koymamız, **hazır vermemiz**.